Elisaveta DRĂGHICI

Organizaţiile neguvernamentale – percepţii şi motivaţii privind înfiinţarea lor

- studiu privind caracteristici psiho-sociale -

GALATI UNIVERSITY PRESS

2024

Copyright © 2024 Galaţi University Press

Toate drepturile rezervate. Nicio parte a acestei publicaţii nu poate fi reprodusă în nicio formă, fără acordul scris al editurii.

Colecţia Ştiinţe Socio-Umane

Galati University Press – Cod CNCSIS 281
Editura Universităţii „Dunărea de Jos”
Str. Domnească, nr. 47, 800008 – Galaţi, ROMÂNIA
Tel. 0336 130 139; Fax: 00 40 236 461 353
gup@ugal.ro

Referenţi Ştiinţifici:

CS I dr. ICCV Sorin CACE

Conf. univ. dr. Rariţa MIHAIL

Coperta: Maria Valentina SAVA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
DRĂGHICI, ELISAVETA
Organizaţiile neguvernamentale - percepţii şi motivaţii privind înfiinţarea lor
/ Elisaveta Drăghici. - Galaţi : Galaţi University Press, 2024
Conţine bibliografie
ISBN 978-606-696-313-8

06

Publicate cu ajutorul Editurii Universităţii “Dunărea de Jos” din Galaţi - GALATI UNIVERSITY PRESS.

Celor anonimi, care au acordat câteva minute din timpul lor pentru a oferi imagini asupra modului în care percep viaţa asociativă şi motivaţiile pentru înfiinţarea unei organizaţii neguvernamentale.

Celor apropiaţi mie, care m-au ajutat în acest demers, făcând posibilă apariţia acestei cărţi.

Cu mulţumiri,
Elisaveta Drăghici

Introducere

Cei care pătrund în lumea organizaţiilor neguvernamentale au ocazia de a descoperi un univers complex, încărcat de semnificaţii şi valori, fascinant şi deopotrivă, provocator. Pentru societatea românească, care a parcurs până acum drumul transformărilor politice, economice şi sociale, traversând ceea ce s-a numit perioadă de tranziţie ca să ajungă la ceea este acum (o societate cu blocaje, dar şi cu multe cuceriri) caracteristica predominantă este aceea că încă este marcată de tarele comunismului, supravieţuind într-o lume a noului capitalism, în care asistăm la redefinirea claselor sociale, la presiuni din toate direcţiile asupra statului, dar şi la reacţii diverse din partea societăţii: greve, mişcări, proteste, revendicări, manifestări de stradă; acestora li se adaugă mobilizările în situaţii de dificultate, critici dure pe reţelele sociale, instigare şi crize ale sistemelor publice de sănătate, protecţie socială, educaţie, economie etc. Pe lângă acestea este prezentă presa care îşi arată cu adevărat puterea, atât prin capacitatea de a surprinde realităţi, dar şi cu posibilitatea de a folosi aceste realităţi pentru a influenţa. În aceste condiţii, sectorul asociativ şi-a făcut loc, iniţial prin campanii derulate de organismele externe (Necşulescu, 2011), treptat, răspândindu-se ca mijloc de implicare în societate şi de rezolvare a unor probleme.

Această carte prezintă câteva aspecte legate de substratul psihosocial al înfiinţării organizaţiilor neguvernamentale, după ce au trecut treizeci şi trei de ani de la schimbarea regimului politic (căderea regimului comunist

în România şi revenirea la regimul bazat pe economia de piaţă). În acest timp, sectorul asociativ a parcurs un drum spectaculos, în care s-a dezvoltat continuu, fiind o expresie a dorinţelor şi preocupărilor cetăţenilor de a face ceva în societate.

Această carte se vrea a fi o oglindă a ceea ce se ştie şi ceea ce nu se ştie despre organizaţii non-profit în România de către concetăţeni. Totodată consemnează percepţiile asupra sectorului neguvernamental, a imaginii pe care au reuşit să şi-o construiască organizaţiile neguvernamentale în România. De ce un astfel de demers? Pentru că avem nevoie să cunoaştem tipologia motivaţiilor privind participarea sau neparticiparea civică ori socială. Dacă ne raportăm la populaţia tânără (cea care va asigura acţiunile viitoare), orice persoană interesată de planificare şi de previziuni privind direcţia în care se îndreaptă societatea, are nevoie de date privind percepţia unui fenomen şi motivaţii care explică acţiuni/inacţiuni umane[1]. Cartea mai cuprinde o prezentare a caracteristicilor psihosociale ale sectorului neguvernamental şi urmăreşte identificarea motivaţiilor care stau la baza deciziei de a înfiinţa o organizaţie neguvernamentală.

Pe lângă trimiterile la literatura de specialitate, opiniile exprimate în această lucrare se bazează pe observaţiile personale în cei peste douăzeci şi cinci de ani de activitate profesională, dar se bazează mai ales pe rezultatele unui chestionar aplicat, în mediul online, unui număr de 313 persoane. Preocuparea a fost de a surprinde ansamblul motivaţiilor care conduc la decizia de a înfiinţa o astfel de organizaţie, de a surprinde o stare de fapt actuală, permiţând astfel să înţelegem modul în care este perceput acest sector şi condiţiile în care ar apărea noi organizaţii nonprofit.

[1] Un studiu referitor la percepțiile și motivațiile privind implicarea tinerilor în acțiuni civice prin platformele online a fost realizat de Velicu Anca (2022).

Totodată, se poate reflecta la viitorul sectorului asociativ pornind de la imaginea pe care acestea au reuşit să o construiască în societatea românească.

Studiul întreprins a debutat în anul 2021, iar în cadrul Conferinţei WLC Lumen 2021 World Congres. 20 years of Lumen, am prezentat ideea cercetării şi premisele de la care porneam studiul. Un rezultat intermediar al investigaţiilor realizate am prezentat în articolul „Comportamentul asociativ – un indicator al calităţii vieţii", publicat în Revista Transilvania, nr. 2/2023. Avansam în acel articol ideea că asistăm la un comportament asociativ, asemănător celui economic, preventiv ori social, bazat pe acţiunea a două sau mai multe persoane pentru a se asocia în vederea producerii unui efect în societate, arătând că există un ansamblu de motivaţii care conduc la decizia de înfiinţare a unei organizaţii nonprofit (Drăghici, 2023). De la prezentarea rezultatelor parţiale în articolul menţionat am continuat culegerea de date, aleatoriu, la nivel de grup - atât un grup din mediul online, cât şi un grup dintr-o instituţie căruia i s-a administrat link-ul chestionarului prin intermediul unui operator. Înregistrarea datelor s-a realizat prin completarea chestionarului prin intermediul dispozitivelor electronice. Perioada de culegere a răspunsurilor a fost: 01.06.2021 - 30.01.2023 (cu intervale scurte în care nu s-au cules date). S-a urmărit acoperirea, pe cât posibil, a regiunilor ţării (a se vedea distribuţia respondenţilor pe regiuni în tabelul nr. 1). Pe baza răspunsurilor consemnate în chestionare, supuse prelucrării cantitate şi calitative, a fost posibilă conturarea câtorva idei privind caracteristici motivaţionale ale înfiinţării unei organizaţii neguvernamentale.

Voi prezenta în continuare profilul grupului de respondenţi, ale căror răspunsuri stau la baza scrierii acestei lucrări. Au răspuns chestionarului administrat un număr de 313 persoane, dintre care 154 bărbaţi (reprezentând 49,2%

din eşantion) şi 159 femei (reprezentând 50,8%). Structura eşantionului cercetării pe criteriul vârstă este în favoarea celor cu vârsta cuprinsă în intervalul 18-29 de ani, cu un număr de 280 de participanţi (reprezentând 89.5% din total respondenţi), ceea ce ne permite să emitem unele observaţii cu privire la percepţiile la nivelul acestei populaţii (tinerii) legat de sectorul asociativ şi la reflecţiile privind viitorul organizaţiilor neguvernamentale în România. Categoria cu vârsta cuprinsă în intervalul 30-39 de ani este reprezentată de 13 persoane (cu o pondere în eşantion de 4,2%), cea cu vârsta cuprinsă între 40-49 de ani este reprezentată de 15 persoane (4,8%), celelalte intervale de vârstă fiind extrem de slab reprezentate: 3 persoane cu vârsta cuprinsă în intervalul 50-59 de ani, 2 persoane cu vârsta cuprinsă între 60-69 de ani şi nicio persoană cu vârsta peste 70 de ani.

Structura pe nivel de instruire corespunde unui grup cu instruire peste nivel mediu. Astfel, eşantionul este format din persoane cu instruire de nivel liceal în număr de 95 (reprezentând 30,4% din populaţia investigată), din 47 de persoane absolvente ale şcolilor postliceale (reprezentând 15% din eşantion), persoane cu nivel de instruire superioară în număr de 109 (acoperind 34,8% din grupul investigat), persoane cu studii postuniversitare (master/studii aprofundate) în număr de 52 (respectiv 16,6% din eşantion) şi 8 persoane cu doctorat (având o pondere de 2,6%). Două persoane au pregătire de nivel profesional, respectiv gimnazial (ceea ce reprezintă fiecare în parte câte 0,3% din total respondenţi). Mare parte e respondenţilor au statutul de student, respectiv 212, acoperind 67,7% din eşantion. Un număr de 74 de persoane s-au declarat angajate cu contract de muncă (respectiv 23,6%), 11 persoane administrează propria afacere şi 8 persoane s-au declarat liber profesionişti (2,6% dintre respondenţi) în timp ce 2 persoane (0,6%) sunt fără ocupaţie, alte 2 persoane (0,6%) aveau statut de voluntar

şi 4 persoane (1,3% din eşantion) au selectat răspunsul „altă situaţie”, fără a fi precizat care anume.

În funcţie de mediul de rezidenţă, eşantionul este reprezentat de 214 persoane (respectiv 68.4% din eşantion) din mediul urban şi 99 persoane (31.6%) cu rezidenţa în mediul rural. S-a optat pentru consemnarea regiunii de rezidenţă pentru a putea urmări o reprezentare la nivelul ţării în cadrul studiului, situaţia statistică ce poate fi urmărită în tabelul nr. 1.

Tabel nr. 1 – Repartizarea statistică a respondenţilor în funcţie de regiunea administrativă de reşedinţă

Nr. crt.	*Regiunea de rezidenţă*	*Număr persoane*	*Pondere (%)*
1	Regiunea Nord-Est (Iaşi, Botoşani, Neamţ, Suceava, Bacău, Vaslui)	46	14,7
2	Regiunea Vest (Arad, Caraş-Severin, Hunedoara, Timiş)	30	9,6
3	Regiunea Nord-Vest (Bihor, Bistriţa-Năsăud, Cluj, Maramureş, Satu Mare, Sălaj)	37	11,8
4	Regiunea Centru (Alba, Sibiu, Mureş, Harghita, Covasna, Braşov)	26	8,3
5	Regiunea Sud-Est (Tulcea, Vrancea, Galaţi, Brăila, Buzău, Constanţa)	37	11,8
6	Regiunea Sud – Muntenia (Argeş, Dâmboviţa, Prahova, Ialomiţa, Călăraşi, Giurgiu, Teleorman)	46	14,7

7	Regiunea Bucureşti – Ilfov (municipiul Bucureşti, jud. Ilfov)	53	16,9
8	Regiunea Sud-Vest Oltenia (Mehedinţi, Gorj, Vâlcea, Olt, Dolj)	38	12,1
	Total	313	100

Sursa: tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada: 01.06.2021-30.01.2023.

Prezintă importanţă pentru descrierea eşantionului precizarea că o parte semnificativă a respondenţilor (cu precădere, cea feminină) este absolventă de studii socio-umane (psihologie, sociologie, asistenţă socială etc.) sau încă în formare în acest sector, iar mare parte a populaţiei masculine provine din sistemul educaţional militar.

Una dintre condiţiile de includere în eşantion a fost ca cei care participă la studiu să nu fi înfiinţat o organizaţie neguvernamentală şi să nu fie membri al uneia. Au fost invitate să completeze chestionarul acele persoane care nu au activat niciodată într-un ONG, cele care au lucrat (ca angajaţi, colaboratori sau voluntari) sau cele care lucrau la momentul desfăşurării studiului cu contract de muncă/contract sau acord de colaborare/prestări servicii ori erau voluntari. Din punct de vedere statistic, din această perspectivă, eşantionul se prezintă astfel: 204 persoane (65,17%) nu au lucrat şi nici nu au făcut voluntariat în cadrul unui ONG (dintre care 114 bărbaţi – 55,88% dintre cei fără nici o experienţă); 1 persoană (0,31%) face voluntariat de peste 7 ani; 4 persoane (1,27%) au lucrat sau au fost voluntare peste 5 ani (dintre care 1 bărbat); 41 de persoane (13,09%) au lucrat sau au fost voluntare între 1-5 ani (dintre care 17 bărbaţi); 48 de persoane (15,33%) au avut o experienţă de muncă sau de voluntariat sub 1 an (dintre care 17 bărbaţi) şi 11 persoane (3,51%) făceau voluntariat, iar alte 3 (0,95%) lucrau într-un ONG (cu contract de

muncă/colaborator/contract prestări servicii) în momentul completării chestionarului. Ca urmare, eşantionul inclus în cercetarea de faţă este preponderent lipsit de o experienţă cu sectorul neguvernamental. Dintre cele 14 persoane care erau active într-un ONG (ca voluntar sau angajat/colaborator) 3 persoane erau bărbaţi, restul fiind femei. Dat fiind dimensiunea eşantionului inclus în cercetare, acesta nu poate fi considerat reprezentativ pentru România, rezultatele prezentate în cuprinsul acestei cărţi fiind valide doar pentru grupul investigat. Însă, bogăţia informaţiilor culese privind percepţia sectorului asociativ şi a motivaţiilor de a înfiinţa o organizaţie neguvernamentală, precum şi insuficienta explorare a acestei problematici, în România, ne-a determinat să optăm pentru prezentarea lor în volum.

Culegerea datelor s-a desfăşurat în perioada 01.06.2021 – 30.01.2023 şi s-a utilizat ca instrument chestionarul (utilizând aplicaţia Google forms). Chestionarul a avut preponderent întrebări cu răspunsuri libere, pentru a surprinde cât mai multe nuanţe ale problematicii. Au fost adresate 18 întrebări, dintre care 8 cu răspunsuri prestabilite (4 dihotomice şi 4 cu variante de răspuns).

Cartea este structurată pe capitole care tratează distinct câteva subteme privind sectorul asociativ. Voi face mai întâi o scurtă referire la organizaţiile neguvernamentale din perspectiva definirii lor şi a conceptelor vehiculate care descriu acest sector, ca apoi, în capitolul doi, să abordez acest subiect din perspectiva momentelor de dezvoltare a sectorului asociativ în România şi unele aspecte privind înregistrarea ca persoane juridice. În capitolul trei, voi prezenta câteva elemente privind modul în care este perceput sectorul asociativ în ţara noastră, iar în capitolul patru sunt prezentate caracteristici ale comportamentului asociativ. În capitolul cinci, tratez tema motivaţiilor care determină decizia de înfiinţare a unei organizaţii neguvernamentale, iar

în capitolul şase prezint câştigurile societăţii privind existenţele acestui sector. Cartea se încheie cu câteva menţiuni privind viitorul sectorului asociativ în România.

Aceasta carte poate fi utilă, în primul rând, celor preocupaţi de analiza sectorului asociativ din România şi, deopotrivă, studenţilor care doresc să exploreze şi să înţeleagă fenomenele şi procesele sociale (fie că sunt studenţi la psihologie, sociologie, asistenţă socială, economie, studii politice, fie că sunt studenţi la facultăţi care tratează tangenţial tema societăţii şi a contribuţiei în societate a oamenilor sau întreprinderilor economice, de exemplu, când analizează subiectul responsabilităţii sociale a marilor producători etc.), dar şi celor preocupaţi de viaţa socială (politicieni, sociologi, asistenţi sociali, analişti economici etc.). Această carte poate fi utilă şi persoanelor care activează în sectorul asociativ deoarece surprinde percepţii ale românilor privind organizaţiile neguvernamentale şi, prin cunoaşterea acestora, pot avea o perspectivă asupra imaginii construite la nivel public şi implicit, derularea unor campanii pentru îmbunătăţirea sau diversificarea sectorului asociativ.

Capitolul I

Universul terminologic care defineşte sectorul neguvernamental

Definiţii şi concepte utilizate în acest sector

În România, conceptul de *sector neguvernamental* a început să fie utilizat în comunicările curente şi în literatura de specialitate destul de recent. Cei peste 30 de ani scurşi de la momentul istoric decembrie 1989, care a presupus prăbuşirea regimului totalitar şi adoptarea regimului bazat pe economia de piaţă au permis extinderea acestui sector prin înfiinţarea de organizaţii neguvernamentale în toate sectoarele societăţii şi diversificarea acţiunilor lor.

În ultimul timp asistăm la o creştere numerică impresionantă a acestui tip de organizaţie, însă apreciez că asistăm la conturarea a două direcţii: una, în care organizaţiile neguvernamentale sunt active la nivel naţional şi sunt bine reprezentate la nivelul politicilor publice prin implicare şi capacitate mare de producere a unor schimbări prin intervenţiile lor la nivel naţional, cu impact în mass-media (acestea sunt organizaţii mari), şi cealaltă, în care asistăm la înfiinţarea a numeroase organizaţii centrate pe nevoile membrilor ei (înfiinţate adesea de persoane direct afectate de o problematică), acţionând punctual şi la nivelul comunităţii din care fac parte, neavând suficientă capacitate de a acţiona individual la nivelul politicilor publice (şi uneori nici nu depun efort constant pentru aceasta) şi cu impact în presă destul de modest.

De altfel, cu privire la impactul în presă, asistăm la o nouă caracteristică mediatică în ultimii ani, şi anume autopromovarea în mediile online, unde fiecare organizaţie îşi prezintă activităţile,

legătura cu reporterii fiind diminuată, până la a fi absentă. Dezvoltarea comunicării pe internet, apariţia diverselor reţele de comunicare şi posibilitatea de a crea propria pagină sau blog au creat şi posibilitatea de a prezenta activitatea fără a mai apela la presă. Un trend pe care l-au urmat toate organismele, ca urmare, şi organizaţiile neguvernamentale.

Create mai degrabă în jurul posibilităţii de a atrage bani pentru a rezolva unele probleme ale unor instituţii sau organizaţii ori ca oportunitate de a realiza unele investiţii, şi mai puţin din dorinţa intrinsecă, de implicare în societate ca dorinţă pornită dintr-un sentiment civic, cel puţin în prima etapă a vieţii asociative, de după 1990, treptat ideea de asociere pentru a înfiinţa o structură neguvernamentală s-a orientat spre acţiuni menite să ajute diferite categorii sociale sau de implicare efectivă în diversele aspecte ale vieţii comunitare sau naţionale. Cauzele care au generat înfiinţarea de organizaţii nonprofit în România (fie mici, fie mari), ca act psihosocial, ca tipar al unui individ care se angrenează în acţiuni asociative, au fost prea puţin analizate din perspectivă sociologică sau psihosocială.

Înainte de a analiza acest fenomen social, este firesc să definim conceptele utilizate în domeniul asociativ, respectiv noţiunile care conturează *limbajul social* care desemnează realitatea socială[1] a momentelor evoluţiei sectorului neguvernamental. Numai până acum am utilizat în textul de mai sus o serie de noţiuni cu referire la câteva aspecte ale vieţii sociale asociative, ca urmare voi aloca următoarele rânduri enumerării terminologiei specifice şi a unor definiţii corespunzătoare. Voi alege o perspectivă cronologică, identificând, pe cât poate fi posibil, terminologia utilizată la începutul secolului XX, apoi prezenţa acestor termeni în perioada comunistă şi voi încheia cu termenii folosiţi după căderea regimului comunist.

[1] Noţiunea de *limbaj social* este explicată de Florian Tănăsescu ca fiind ansamblul vocabularului (cuvinte şi/sau expresii), constituit în timp, prin intermediul căruia sunt redate realităţi ce compun lumea socială; limbajul utilizat îmbracă forma limbajului comun sau al celui ştiinţific (2007, p. 38, 87-92).

În concordanţă cu nevoile societăţii româneşti, sectorul asociativ a fost destul de bine reprezentat înainte de instalarea regimului comunist, existând manifestări asociative în scopuri culturale sau caritabile, dar nu numai, reflectând caracteristicile epocii în care s-au înfiinţat şi funcţionat. Odată cu noua formă de guvernare, instalată în anul 1948, respectiv cea a statului totalitar (comunist), conceptul în sine de asociere este slab reprezentat în comunicările oficiale, vorbindu-se în general de cooperative, case de ajutor reciproc, organizaţii de pionieri, de tineri sau femei (coordonate politic) şi despre muncă voluntară. Revenirea la forma de guvernare bazată pe economie de piaţă, începând cu 1990, a adus după sine revigorarea sectorului asociativ şi, implicit, dezvoltarea, vocabularului specific.

Noţiuni utilizate înainte de instaurarea regimului comunist cu referire la asocierile între persoane, în beneficiul public

Până în prima parte a secolului XX predomina un limbaj caracteristic acelei perioade de desemnare atât a entităţilor organizate care se implicau, cât şi a persoanelor care făceau obiectul intervenţiei în scopul ajutorării. Conceptul de azi de *categorii sociale* îi corespundea în acea perioadă persoanelor care beneficiau de sprijinul reprezentanţilor societăţilor de binefacere, şi anume: *sărmani, nevoiaşi, orfani*. Din vechi timpuri ajutorarea se producea *pentru fecioare, văduve, copii orfani, copii abandonaţi, familii sărace, bătrâni bolnavi* (Mănoiu şi Epureanu, 1997).

Furnizorii acţiunilor de ajutorare îmbrăcau forma *societăţilor sau aşezămintelor*, iar diversitatea terminologică includea noţiuni, precum: *societăţi de ajutor* sau *societăţi de întrajutorare*, *societăţi filantropice* sau *comitete*, *asociaţii* sau *aşezăminte* etc. Conceptul în sine de *societate* era frecvent înainte de perioada interbelică. Încă din 1864, respectiv 1867, atât în Codul civil cât şi în Codul comercial, era definită „societatea". În Codul comercial din 1867 este precizat încă de la început (la articolul 1) faptul că acest cod se aplică pentru „faptele de comerţ" şi că „unde ea nu dispune se aplică codicele civil". Dar acest cod reglementa viaţa societăţilor

comerciale, orientate spre realizarea de profit. Este necesară această precizare pentru a evita o eventuală confuzie privind utilizarea noţiunii de societate, atât pentru acţiunile comerciale (orientate spre profit), cât şi pentru acţiunile de ajutorare a unor persoane aflate în nevoie. Pentru noi, prezintă însă interes acele societăţi intitulate „*societăţi de binefacere*". Conform Codului civil din 1864, „Societatea este un contract prin care două sau mai multe persoane se învoiesc să pună ceva în comun, cu scopul de a împărţi foloasele ce ar pute deriva" (Codul civil, 1864, articolul 1491), reieşind de aici raporturile dintre cei care participă în comun, cu scopul de a împărţi „foloasele".

Atât înainte de primul război mondial, cât şi în perioada interbelică funcţionau diferite societăţi, titulaturile utilizate oferindu-ne o imagine asupra terminologiei folosite pentru a desemna entităţile publice de ajutorare socială. Reţinem cel puţin patru categorii de termeni: *societăţi, reuniuni* şi *fonduri*, cât şi noţiunea de *asociaţie*. Exemplificăm cu câteva titulaturi regăsite în documente sociale care descriu perioada de referinţă:

- *societăţi culturale* (care acordau burse pentru elevi sau studenţi, construirea de şcoli). De exemplu, în 1815 exista o societate a femeilor din Pesta constituită cu scopul de a aduna fonduri pentru construcţia de şcoli; în 1866 se înfiinţează Societatea literară cu scopul de a stabili ortografia limbii române, să lucreze la gramatica limbii şi să elaboreze dicţionarul limbii române (G.A., 1898);
- *societăţi de binefacere* orientate spre ajutorarea orfanilor, văduvelor sau pensionarilor;
- *reuniuni de binefacere* (de exemplu, Reuniunea Femeilor Române înfiinţată în anul 1850 la Braşov, considerată prima organizaţie a femeilor din Transilvania „se preocupa de îngrijirea copiilor rămaşi orfani în timpul revoluţiei de la 1848-1849, de probleme filantropice, şcolare, culturale", fiind un exemplu de „solidaritate românească pe linie feminină în sprijinul acţiunilor naţionale") (Băltescu, 1967);
- *societate de ajutor* (de exemplu Crucea Roşie);
- *societăţi filantropice* (de exemplu, în anul 1898, în revista Albina, se scria despre o societate ţărănească „Oituzul"

(comuna Bojdănesci, judeţul Bacău), care urmărea mai multe scopuri, printre care şi cel filantropic, prin constituirea unui fond filantropic, urmând a fi folosit pentru sprijinirea copiilor sărmani de a urma învăţământul primar. Societatea urmărea, pe lângă acest scop, şi pe cel cultural, economic, ajutor mutual, în general pentru sprijinirea ţăranilor (F.a., 1898).

Se constituiau fonduri din care se asigura sprijinul pentru cei aflaţi în nevoie. Astfel, existau fonduri de ajutorare pentru diferite categorii, precum: văduve şi orfani ai personalului preoţesc, săraci (Fond orăşenesc al săracilor), orfanilor (de exemplu, Fondul orfanilor din Caraş-Sebeş) (Babeu, 2009).

Regăsim în documente noţiunea de *asociaţie*, fiind prezentă inclusiv în titulaturile unor organizaţii create încă din secolul al XIX - lea, cum este, de exemplu, Asociaţiunea Transilvană pentru Literatura Română şi Cultura Poporului Român, cunoscută sub acronimul ASTRA (înfiinţată încă din anul 1861, la Sibiu) (Viman, 2007) sau Asociaţia pentru Emanciparea civilă şi politică a femeilor române - secţia Tulcea, Asociaţia pentru ocrotirea tinerelor fete ori Asociaţia culturală bulgară (Limona, 2009); iar la începutul secolului XX, regăsim termenul de asociaţie, de exemplu, în denumirea Asociaţiei Esechiană de Ajutorare Reciprocă (1911) (Babeu, 2009) etc.

Acţiunile derulate de aceste societăţi de ajutor în folosul categoriilor sociale enumerate mai sus intrau în cadrul *acţiunilor filantropice* sau de *caritate*. S.S. Moldovan menţionează că se organizau spectacole şi concerte în scop filantropic sau reuniuni de binefacere (Babeu, 2009). Babeu, într-o descriere a activităţii filantropice din activitatea bănăţeană, din perioada 1881-1918, menţionează ca forme de materializare a acţiunilor de caritate constituirea de fonduri sau fundaţii filantropice de către societăţi de binefacere sau persoane particulare. Se acordau burse pentru elevi sau studenţi prin intermediul fundaţiilor culturale. (Babeu, 2009).

Terminologia pentru structuri asociative

în perioada comunistă

Forme ale asocierii erau şi în perioada comunistă, diferenţa fiind că, la nivel formal, acestea treceau prin procesul aprobării de către Partidul Comunist Român. Toate organizaţiile formale erau organizate în baza principiilor socialiste. Termenii utilizaţi erau de organizaţie, asociaţie sau uniuni. În categoria *organizaţii* intrau, de exemplu, Organizaţia Şoimii Patriei, Organizaţia Pionerilor etc., în categoria *asociaţiilor intrau,* de exemplu, Asociaţia Studenţilor Comunişti, iar în categoria *uniunilor* se regăseau, de exemplu, Uniunea Tinerilor Comunişti (U.T.C.), Uniunea Tineretului Muncitor (U.T.M.). Aceste exemple de organizaţii, aflate sub control politic şi cu un grad mare de cuprindere a populaţiei, nu pot fi considerate reale forme de asociere (cu caracter neguvernamental), la aceea vreme existând practica „înregimentării" cu un nivel scăzut al propriei voinţe (Buburuzan, 2002), cetăţenii (fie că era vorba de copii, fie că erau tineri ori adulţi) aderau la aceste organisme pentru a arăta conformismul social, şi nu din real spirit civic.

Constatăm deci că terminologia s-a păstrat, fiind înregistrată însă o fundamentare a acestor structuri pe ideologia comunistă. Constituţia României, din anul 1965, prevedea asigurarea dreptului cetăţenilor de a se asocia[2]. Urmând textul

---

[2] Extras din *Constituţia României* din 1965, republicat în B. Of. nr. 65/29 oct. 1986

„Art. 27. - Cetăţenii Republicii Socialiste Romania au dreptul de a se asocia în organizaţii sindicale, cooperatiste, de tineret, de femei, social-culturale, în uniuni de creaţie, asociaţii ştiinţifice, tehnice, sportive, precum şi în alte organizaţii obşteşti.

Statul sprijină activitatea organizaţiilor de masă si obşteşti, creează condiţii pentru dezvoltarea bazei materiale a acestor organizaţii şi ocroteşte patrimoniul lor.

Organizaţiile de masă şi obşteşti asigură larga participare a maselor populare la viaţa politică, economică, socială, culturală a Republicii Socialiste România şi la exercitarea controlului obştesc - expresie a democratismului orîndurii socialiste. Prin organizaţiile de masă şi obşteşti, Partidul Comunist Român înfăptuieşte o legătură organizată cu clasa muncitoare, ţărănimea, intelectualitatea şi celelalte categorii de oameni ai

constituţiei, la nivel oficial organizaţiile în care se puteau asocia cetăţenii români erau desemnate ca fiind *organizaţii de masă* (cuprinzătoare, acoperind populaţia întreagă) sau *obşteşti* (care se adresează poporului).

Munca patriotică din perioada comunismului corespunde voluntariatului de acum. A. Aioanei vorbeşte despre lucrul voluntar pe şantierele din Moldova, din primii ani de regim comunist, consecinţă a mobilizării generale la nivelul populaţiei, ca formă de „înregimentare şi educare a noii generaţii", recrutare organizată de U.T.M., iar tinerii desfăşurau munca pe şantier pe o durată de patru luni. Le erau asigurate transportul până pe şantier, hrana, cazarea, echipamentul, materiale culturale sau sportive, iar la încheierea activităţii „primeau, la plecarea de pe şantier, o salopetă, un schimb de rufe de corp şi o pereche de bocanci" (Aioanei, 2019).

Terminologia dezvoltată după anul 1990

Constatăm că în diferite medii sociale sau profesionale există tendinţă de a folosi nediferenţiat o serie de termeni cu referire la organizaţiile neguvernamentale, consecinţă a necunoaşterii specificităţii formelor de organizare neguvernamentală, în special din perspectivă juridică. Şi în literatura internaţională este semnalată aceeaşi „încurcătură terminologică" fiind menţionaţi termenii: societate civilă, sector nonprofit, sector neguvernamental, economie socială, sector voluntar, sector caritabil, sectorul independent, sector noncomercial, sector social şi multe altele (Salamon, L. M. şi alţii, 2017, pp. 19-20). Totuşi nu putem utiliza cu lejeritate termeni precum: O.N.G. - acronim pentru organizaţie neguvernamentală -, nonprofit, societate civilă, sector nonprofit fundaţii, asociaţii caritabile, filantropie, asistare socială, intervenţie (primară sau specializată) etc. utilizându-i pentru a desemna unul şi acelaşi lucru sau fenomen ori proces social. Voi realiza în continuare explicarea terminologiei tocmai pentru a descifra limbajul social utilizat atât în sfera protecţiei sociale, a economiei, între profesionişti, cât şi sfera promovării acţiunilor de către mass-

muncii, le mobilizează in lupta pentru desăvîrşirea construcţiei socialismului."

media sau în comunicările curente dintre cetăţeni în general, atunci când se dezbat probleme de interes general privind mediul asociativ.

În primul rând, voi face menţiunea că în domeniul organizaţiilor neguvernamentale putem discuta despre cel puţin patru aspecte distincte: (1) tipuri de organizaţii (respectiv: organizaţii publice sau organizaţii private; organizaţii neguvernamentale, care se clasifică în: asociaţii sau fundaţii etc.); (2) categorii sociale sau arii/zone ale societăţii cărora li se adresează (categorii sociale: copii aflaţi în situaţii de vulnerabilitate, vârstnici, şomeri, persoane cu nevoi speciale etc. sau arii/domenii de acţiune: protecţie socială, protecţia mediului, educaţia, cultura, arta, apărarea drepturilor omului etc.); (3) tipologia acţiunilor derulate de către aceste organisme (campanii de conştientizare, lobby pentru îmbunătăţirea legislaţiei, intervenţie socială, monitorizare etc.) şi (4) definirea lor ca furnizori de servicii (acolo unde se oferă servicii medicale sau sociale, iar legislaţia impune standarde minime de calitate pentru a asigura condiţii minime de calitate).

Conturarea *tipurilor de organizaţii* este o consecinţă a existenţei diferitelor categorii sociale şi a problematicilor care influenţează situaţia lor generatoare de vulnerabilitate. Ş. Buzărnescu menţionează mai multe criterii de clasificare a organizaţiilor – în primul rând, el afirmă că există: *organizaţii utilitare* (produc bunuri şi/sau servicii pe care le orientează către populaţie), *organizaţii coercitive* (pentru a corecta conduite şi „recupera indivizi cu comportamente deviante") şi *organizaţii normative* (care promovează valori acceptate social). Un alt criteriu de clasificare (cel privind modul de recrutare) distinge între *organizaţii voluntare* (alăturarea persoanelor în acţiuni ca act al propriei lor voinţe) sau *organizaţii nonvoluntare* (la care oamenii aderă ca un rezultat al normei sociale: şcoli, unităţi sanitare etc.) (Buzărnescu, 2003).

Ariile de acţiune sunt extrem de diverse şi ceea ce determină acţiunea unui individ sau grup în sensul producerii unui efect (schimbare, corectare, sensibilizare, dezvoltare, sprijinire etc.) constă într-o stare de nemulţumire trăită în raport cu starea societăţii sau sesizare a încălcării unor norme ori valori sociale care

aduc prejudicii la nivel social sau mediului. Tot ceea ce este în legătură cu viaţa umană, de la resurse, biosferă, mediu, viaţă economică, organizare administrativ şi/sau politică, reglementări juridice până la educaţie, timp liber, artă şi cultură, protecţie, promovarea unor principii sau drepturi pot constituii arii de acţiune.

Categoriile sociale cu care operează sectorul nonprofit includ: persoane sau grupuri defavorizate, marginalizate, discriminate. Ne referim aici la categorii specifice, precum: copii abandonaţi lipsiţi de îngrijire parentală, copii sau persoane cu dizabilităţi, copii cu cerinţe educaţionale speciale, persoane aflate în dificultate, persoane lipsite de resurse, persoane fără adăpost. Vagabondajul este un termen constant în timp, a cărui terminologie nu a suferit modificări, aşa cum s-a întâmplat, de exemplu, cu termenul care desemnează dizabilitatea (persoanele erau apelate anterior cu termenul de *invalid,* apoi *handicapat*, *persoană cu handicap*, iar azi abordăm această categorie din perspectiva *dizabilităţii*).

Acţiunile derulate în prezent sunt identificabile prin termeni, precum: intervenţie socială, evaluare socială, prevenţie, asistare socială, reintegrare socială (atunci când ne referim la abordarea individuală sau la nivel de grup ori comunitate). Desigur, vorbim şi aici de o succesiune de etape în acţiunea practică, respectiv, odată semnalată o problemă socială, în primă fază, se recurge la evaluarea socială, ulterior, asistare socială cu scopul de a obţine ca rezultat integrarea socială. Prevenţia include un set de acţiuni menite să preîntâmpine producerea unor problematici sociale care aduc consecinţe nedorite unor categorii de persoane. Intervenţia socială se produce în momentul în care este identificată o situaţie de dificultate care necesită o acţiune socială. Totodată, discutăm de acţiuni care vizează politici publice sau acţiuni ample cu impact naţional prin care sunt promovate anumite principii sau care semnalează problematici ce cuprind întreaga populaţie.

Furnizorii sunt etichetaţi lingvistic prin termeni precum asociaţii, fundaţii, organizaţii, organisme private sau instituţii publice. După cum se subînţelege din termenul utilizat, furnizorul este cel care are definite tipuri de servicii prin intermediul cărora

acordă asistenţă categoriilor vizate, pe care le oferă persoanelor în nevoie (furnizează servicii sociale), fie gratuit, fie contra unui cost (este stabilit un preţ). Legea asistenţei sociale nr. 292/2011 face distincţia între furnizori publici şi furnizori privaţi. Organizaţiile neguvernamentale, în înţelesul legii menţionate, sunt incluse în categoria *furnizorilor privaţi* (conform art. 37, alin. (3), lit. a) şi lit. b)). Termenul de *furnizor* este folosit cu precădere în domeniul protecţiei sociale, şi în special în cadrul sistemului naţional de asistenţă socială. Alături de aceşti furnizori (de servicii sociale) avem celelalte organizaţii neguvernamentale, care activează în alte sectoare decât protecţia socială, împreună constituind societatea civilă.

Noţiunea de *societate civilă* nu este nouă, fiind utilizată în lume din vechi timpuri. Așa cum arată C. Pîrvulescu, acest concept a urmat ideologiile vremurilor, este complex (polisemantic şi nu numai), ceea ce denotă atât „reprezentarea activă a grupurilor de interese şi a jocurilor influenţei (...) (model explicativ liberal)" cât şi o diversitate de „moduri în care societatea civilă ar putea modela comunitatea în ansamblul ei" (Pîrvulescu, 2016). Pentru a fi mai explicit invoc şi o definiţie a Andradei Nimu (citând pe I.M. Salamon) care consideră că societatea civilă este constituită din „organizaţii şi instituţii care desfăşoară activităţi între sectorul public şi cel privat, precum sindicate, cluburi sociale, organizaţii profesionale, centre de îngrijire, grupuri informale, cluburi sportive, organizaţii ale drepturilor omului şi multe altele" (Nimu, 2016).

*

Remarcăm trecerea, în timp, de la abordarea din perspectiva caritătii, filantropiei şi milei, la cea din perspectiva intervenţiei, solidarităţii, implicării sociale şi responsabilităţii sociale. În aceste ultime situaţii, discutăm despre spirit civic, viaţă asociativă, angajament civic.

Însă, orice asociere dintre două sau mai multe persoane (care intră de altfel în conceptul mai larg de cooperare[3]) orientată spre a interveni la nivelul societăţii într-o anumită direcţie, nu se realizează dacă nu există ceea ce numim spirit asociativ. Conceptul de *spirit asociativ* reflectă o stare interioară pe care o deţin cei care se alătură într-o acţiune, prin care există o disponibilitate, o inclinaţie naturală spre a acţiona alături de alţii şi care se distinge de alte forme de colaborare sau cooperare prin iniţierea unor astfel de asocieri. Pîrvulescu menţionează conceptul de „stare de spirit" invocat de gânditori în dezbaterile privind funcţionarea societăţii civile, ca izvorând de dincolo de simţul comun (Pîrvulescu, 2016).

A avea *spirit* presupune a uza de caracteristicile gândirii şi conştiinţei, de a raţiona în virtutea unor trăsături ale personalităţii orientate spre un fel de a fi şi acţiona. *Spiritul* (înzestrarea cu capacitatea de reflecţie asupra sinelui, utilizând limbajul) alături de *eu* (preverbal, experimentând stări şi senzaţii, fără a reflecta la acestea) construiesc sinele uman (Johnson, 2007) este partea complexă a naturii umane, care permite receptarea şi supunerea unui proces al gândirii a tuturor faptelor sociale ce se produc în jur. Înzestrat cu spirit, individul uman are capacitatea de a judeca mersul lucrurilor şi de elabora un alt curs al lor ori modalităţi de a corija viaţa socială. Ali Hussein (1994) consideră spiritul, ca element al triadei corp–minte-spirit ca fiind „baza pe care se sprijină, se odihnesc corpul şi mintea" (Hussein, 1994). În lipsa unui astfel de spirit, un individ nu va iniţia o acţiune voluntară, imediată, investită cu valoare, fără a aştepta o recompensă materială.

Noţiunea de spirit are multiple semnificaţii dictate de perspective diverse asupra vieţii care permit atribuire de sens, aşa cum ne arată unul dintre dicţionarele de psihologie. Astfel, din perspectivă filosofică, spiritul îmbracă forma de „principiu (suflu) de viaţă" sau sufletul individual" ori „realitatea gânditoare superioară, sursă a creaţiei şi pe care o domină"; din perspectivă psihologică, spiritul este strâns legat de gândire şi de acţiune,

[3] Cooperarea este definită, din perspectivă sociologică, ca interacţiune dintre persoane sau grupuri, pentru a obţine anumite rezultate sau atinge scopuri comune (Zamfir şi Vlăsceanu, 1993, p. 141).

constituind şi „subiect al reprezentării ori al conştiinţei” (Doron şi Parot, 2014).

Corelând cu actul de asociere în scopul înfiinţării unei structuri prin intermediul căreia să se intervină în societate, putem considera că acest comportament este un produs al unei stări de spirit, a unui proces intern, cu conotaţii psihologice, şi atribuire de valoare, declanşat de o serie de factori atât externi, cât şi interni, care, supuşi procesului de gândire şi analiză a conştiinţei declanşează decizia de a acţiona, în cazul analizat aici, în sensul înfiinţării unei forme de asociere recunoscută public. Astfel, acest proces corespunde opiniei lui S. Rubinstein, care afirmă că momentele finale (decizia de a acţiona, de a înfiinţa ceva pentru a produce unele efecte, de a se alătura altor persoane etc.) rezultă din activitatea psihică, intens trăită (*apud* Popescu_Neveanu, 1978). Cel puţin pentru o parte a celor care au decis sau urmează a se decide pentru înfiinţarea unor organizaţii neguvernamentale, existenţa acestui spirit asociativ este strâns legat de decizia de a înfiinţa o structură. Consider că în absenţa acestui spirit (care presupune o înclinaţie, o orientare a acţiunii, prin asociere cu alţii, cooperare) se reduce considerabil probabilitatea ca o persoană să iniţieze acţiunea de înfiinţare a unei organizaţii neguvernamentale (a se urmări conţinutul capitolului V, care prezintă motivaţiile pentru înfiinţarea unei organizaţii). În funcţie de perspectiva din care este privită viaţa umană, se pot identifica diferite arii ale manifestării spiritului uman şi vorbim astfel de spirit critic, spirit antreprenorial, spirit civic, spirit solidar, spirit ştiinţific, spirit moral, spirit colectiv, specific unei naţiuni (Rumleanschi, 2006) etc.

Tot din perspectiva spiritului uman vorbim şi de *spirit civic*. Civicul, prin desemnarea ariei societăţii în care trăim, presupune participarea indivizilor în folosul comunităţii din care fac parte, fie pentru îmbunătăţirea condiţiilor de viaţă, fie pentru îmbunătăţirea relaţiilor dintre oameni, de cele mai multe ori, din perspectiva respectării unor drepturi fundamentale. Noţiune de civic este veche, discutându-se în acest sens încă din antichitate, fiind legată strâns cu noţiunea de cetăţean. Conceptul de civic face trimitere la raportul perceput de individ (ca cetăţean) în relaţia sa cu statul, cu autorităţile publice şi cu rolul pe care îl are; este un factor de reacţie,

de schimbare, respectiv de acţiune. Odată atins un nivel al sensibilităţii cu privire la ceea ce se întâmplă în spaţiul public care afectează spaţiul privat şi plecând de la ideea de drepturi fundamentale ale omului, se produce, ca efect al procesului gândirii (de care am amintit mai sus, când am abordat ideea de spirit uman), declanşarea sau trezirea spiritului civic, ce are ca rezultat acţionarea în spaţiul public.

D. Dungaciu şi D. Cristea analizând relaţia dintre civic şi etnic subliniază existenţa a două „paliere" ale acesteia, respectiv palierul politic (cu rolul de a stabili norme şi de a direcţiona acţiunea pe principiul „bun, just, adecvat") şi palierul sociologic, care oferă explicaţii (2006). Această perspectivă poate fi aplicată în cadrul oricărei relaţii ce poate fi stabilită între noţiunea de civic şi oricare altă noţiune care desemnează entităţi sociale (de exemplu: relaţia civic-acţiune politică sau relaţia civic-drepturi ale omului ori relaţia civic-protecţia mediului).

Cumulul persoanelor care dovedesc spirit civic şi care utilizează instrumente sau mecanisme pentru a acţiona în societate constituie societatea civilă – ceea ce implică relaţii între actorii sociali, set de opinii sau valori, programe de acţiune, mijloace de acţiune, pentru a reacţiona la situaţii care afectează viaţa umană în societate. Această acţiune poate fi denumită *implicare civică*, care nu este posibilă în afara unui spirit civic al cetăţeanului. Arvanitidis, într-un studiu realizat pe studenţii din Grecia (în 2013 şi repetat în 2014 şi 2015) arată că participarea civică, fie că este abordată din perspectivă politică sau din cea socială, presupune un efort al cetăţenilor de a se implica în sfera publică fie prin muncă individuală, fie prin acţiune colectivă, prin activităţi democratice sau prin intermediul instituţiilor democratice. Astfel, individul (cetăţeanul) iese în sfera publică pentru a acţiona pentru binele comun, fiind foarte important pentru el din perspectiva abilităţilor sale şi a culturii sale democratice (Arvanitidis, 2017).

Comportamentul asociativ este, în general vorbind, materializarea spiritului asociativ, presupune acţiune în asociere cu alte persoane, pentru a crea o entitate (un grup oficial, o organizaţie) prin care urmăresc realizarea scopurilor stabilite de către cei care se asociază (Drăghici, 2023). Acţionând în afara

spaţiului privat, şi prin raportare la spaţiul public (social) destinat tuturor, pun în mişcare un alt proces, cel de implicare socială.

Ca noţiune, *implicarea socială* se caracterizează prin reacţie la o situaţie şi alăturarea, participarea la acţiuni iniţiate personal sau de alţii pentru a atinge unele aspecte ale socialului. Ea corespunde unei „societăţi democratice funcţionale" (Săveanu şi Chioncel, 2010). Forma extremă a implicării sociale o reprezintă *activismul social* care constă în acţiuni colective, bazată pe o campanie puternică, prin care sunt revendicate soluţii la problemele societăţii şi chiar schimbări politice ori sociale (Dumitraşcu, 2015).

Viaţă asociativă, ca expresie a fenomenului social de asociere, cuprinde tot ceea ce desemnează ansamblul de evenimente derulate în timp de către organizaţii rezultate din spirit asociativ. În analiza acestui concept ne putem referi fie la totalitatea conduitelor care au la bază asocierea, de la modul de apariţie, la cel de funcţionare şi produse ale acesteia, fie la prezenţa şi tipologia produselor (ca rezultat) actului asociativ, respectiv dinamica organizaţiilor rezultate din asocierea indivizilor. Prezenţa acestor organizaţii (ca produse ale actului de asociere) are caracteristici distincte (dacă este să comparăm cu sectorul guvernamental) în majoritatea aspectelor: de la modul de înfiinţare, la modul în care se i-au deciziile, la maniera în care desfășoară activităţile, asigurarea veniturilor pentru funcţionare etc. – practic, reflectă activitatea sectorului asociativ. Vorbim, deci, de relaţiile care se stabilesc între componentele sectorului asociativ, de cooperare cel mai adesea, de constituire a altor grupări mari (uniuni, federaţii etc.) şi de valorile care stau la baza funcţionării lor.

Noţiunea de *organizaţia neguvernamentală*, prin însăşi cuvintele care compun acest concept, desemnează delimitarea acestui tip de organizaţie de ceea ce înseamnă guvern (respectiv, organizaţie guvernamentală). Fiind o organizaţie prin modul de înfiinţare, prin recunoaşterea oficială ca structură ce include „grupuri de oameni care îşi organizează şi coordonează activitatea în vederea realizării unor finalităţi clar formulate ca obiective" (Zamfir, 1993), această structură se delimitează declarativ de structurile de stat, arătând astfel, prin denumire, autonomia

funcţionării lor. Desigur, ar putea fi reacţii de genul atenţionării că societăţile comerciale private sunt, la rândul lor, independente de stat; cu toate acestea, ele nu sunt considerate organizaţii neguvernamentale, ci societăţi economice. Ce face ca asociaţiile şi fundaţiile să aibă această denumire de neguvernamental? Tocmai modul în care iau fiinţă este cel care face diferenţa - ele există pentru public şi se adresează publicului, însă se separă de acţiunile guvernamentale, fiind iniţiative ale cetăţenilor, şi nu ale statului. Deşi sunt oarecum asemănătoare cu instituţiile publice prin faptul că furnizează servicii către populaţie, fără a pretinde o plată a serviciilor, în majoritatea situaţiilor, ele diferă de instituţiile publice prin multe aspecte (iniţiatorul înfiinţării, procesul prin care iau naştere, misiunea lor, modul de luare a deciziilor, sursele de finanţare etc.).

Asociaţia sau *fundaţia* sunt categorii distincte de organizaţii. Ambele constituie grupul major al organizaţiilor neguvernamentale. Diferenţele sunt date atât de modul de definire prin actul legislativ care reglementează înfiinţarea lor, dar şi din caracteristicile lor care decurg din modul în care iau naştere, sub aspectul patrimoniului existent la constituire şi a numărului de iniţiatori (fondatori).

Apelând la Dicţionarul explicativ al limbii române constatăm că acesta defineşte *fundaţia* ca „instituţie cu caracter obştesc căreia, pentru realizarea scopurilor sale, i se afectează un fond special; aşezământ; fond constituit pentru întreţinerea unei activităţi de interes public” (1996, pag. 404). Acelaşi dicţionar oferă următoare definiţie noţiunii *asociaţie*: „grupare de persoane creată pentru a atinge un scop comun şi organizată pe baza unui statut” (1966, pag. 65). Astfel, putem face distincţia între fundaţie şi asociaţie: fundaţia este centrată pe existenţa unei sume de bani (fond special) utilizată pentru a atinge un scop stabilit de deţinătorul banilor sau bunurilor (acestea fiind puse la dispoziţie pentru interesul public/al obştii), iar asociaţia este centrată pe acţiunea unor persoane care decid ca împreună, prin asociere, să îndeplinească un scop stabilit.

Numim *sector asociativ* totalitatea organizaţiilor înfiinţate prin asocierea dintre persoane. Mai este numit şi *al treilea sector*,

în completarea *sectorului guvernamental (public)*, care aplică politicile publice, şi al *sectorului economic* (generator de produse şi servicii necesare asigurării existenţei umane, realizate în cadrul unui proces de producţie, vânzare şi achiziţionarea de bunuri, şi implicit, a obţinerii profitului de către producătorul de bunuri în urma vânzării produselor sale).

Se mai utilizează conceptele de *sector public*, respectiv *sector privat*. Dacă sectorul guvernamental este considerat sector public (destinat tuturor cetăţenilor, şi în spiritul susţinerii acestuia), sectorul economic este catalogat şi ca sector privat (născut din iniţiativa uneia sau a mai multor persoane). Din această perspectivă, şi sectorul neguvernamental este perceput în anumite situaţii ca sector privat (având aceeaşi caracteristică a iniţiativei private a unor persoane).

Terminologia care desemnează sectorul neguvernamental cuprinde şi conceptul *asociativ (sectorul asociativ)*, unul dintre sensurile date în Dicţionarul explicativ al limbii române fiind: „care aparţine unei asociaţii", precum şi noţiunea de *asociat* cu sensul de „persoană care s-a unit cu alta (sau cu altele) pentru atingerea unui scop comun"(1996, p. 65).

Conceptul de *sector nonprofit* pune accentul pe neutilizarea veniturilor de către entităţile care funcţionează pentru interesele private ale asociaţilor. Scopul nu este de a realiza venituri, dar, prin prevederi legale, organizaţiile neguvernamentale au posibilitatea de a desfăşura activităţi economice, iar veniturile realizate sunt utilizate pentru a atinge obiectivele organizaţiei (practic, reprezintă o cale de autofinanţare). Vlăsceanu prezintă caracteristicile acestui sector, şi anume: au scopul de a asigura „servicii publice sau de apărare a unei cauze", „nondistributivitatea profitului între membrii sau conducători", „autoconducerea" şi implicarea voluntarilor (Vlăsceanu, 1996, p. 19-20).

Conceptul de *think tank* desemnează organizaţiile specializate în *advocacy*. Acestea au jucat un rol important în transpunerea legislaţiei comunitare în ţările membre ale Uniuni Europene sau în curs de aderare. Aceste organizaţii prezentau exemple care au avut succes în ţările europene, şi aplicau acele

modele prin intermediul *centrelor pilot* în diverse țări partenere (Andrei, 2016, p. 221).

Adaug și conceptul de *societate civilă*, subliniind că acesta este unul vechi, care de-a lungul timpului, așa cum arată C. Pârvulescu, a suportat unele modificări privind semnificaţia și implicit redefinirea. Autorul arată că noţiunea de societate civilă „exprimă diferite modalităţi de reprezentare activă a grupurilor de interes și a jocului influenţei". De altfel, pornind de la explicaţiile lui Laurence Weerts, Pârvulescu prezintă patru modele care abordează conceptul de societate civilă, respectiv: (1) *modelul explicativ liberal al organizării social-economice* (axat pe drepturile omului); (2) modelul organic-comunitarist, din perspectiva căruia societatea civilă este un intermediar între grupuri de interese – organizarea tripartită a societăţii; (3) *modelul deliberativ* (respectiv manifestarea actorilor civici prin relaţionare cu spaţiul public, influenţându-l pentru a obţine modificări în politicile publice, prin intermediul dialogului civic și al altor practici civice (*lobby*, a*dvocacy*, proteste); (4) *modelul cognitiv,* conform căruia, societatea civilă este un obiect al explorărilor ştiinţifice, care au ca rezultate seturi de cunoștințe care pot fi utilizate în procesul deciziilor publice (Pârvulescu, 2016, pp. 15-21). Acest concept este important căci adesea organizaţiile neguvernamentale au fost considerate componente ale societăţii civile, mai ales atunci când s-au făcut referiri la organizaţiile civice centrate pe promovarea drepturilor omului, a democraţiei sau care promovau valori sociale și democratice. Pîrvulescu invocă, în încercarea de identificare a conţinuturilor societăţii civile, ipoteza următoare: „societatea civilă reprezintă nu atât o *realitate* instituţională observabilă, cât o stare de spirit" (Pârvulescu, 2016, p. 23). Putem afirma că în lipsa acestei stări de spirit societatea ar fi evoluat în altă direcţie. Această stare de spirit este generatoare de acţiuni diverse, bazate pe principii și pe conștiința apartenenţei la societate sau la o categorie socială și care nu poate accepta un curs al lucrurilor, mai ales când acesta se abate de la valori universale sau considerate etalon pentru viaţa indivizilor.

De la caritate la responsabilitate socială

Din ansamblul noţiunilor utilizate în comunicarea socială actuală din sfera protecţiei sociale şi a implicării civice voi poposi asupra a trei noţiuni, şi anume: *filantropia*, *caritatea* şi *responsabilitatea socială*, căutând creionarea elementelor distinctive dintre ele. Toate trei implică o relaţie directă între un actor social care oferă ceva (cel care dă) şi un altul care beneficiază de ceea ce oferă primul (cel care primeşte). Dar, între cele trei noţiuni sunt diferenţe semnificative.

Trebuie menţionat că, în analiza conceptelor de caritate şi filantropie, avem de luat în considerare două abordări: cea a oamenilor de ştiinţă (sociologi, psihologi, asistenţi sociali etc.) şi cea a oamenilor religioşi, indiferent de cultul religios (de la preoţi, monahi până la credincioşi). În acest capitol, vor fi atinse doar câteva idei privind aceste două noţiuni, suficiente pentru a utiliza conceptul în înţelegerea demersului ulterior al cărţii. Însă, recunoaştem că subiectul în sine are nevoie de abordare detaliată, datorită denotaţiilor, conotaţiilor şi a impactului în societate.

Vom face, şi de data aceasta, trimitere la definiţia existentă în *Dicţionarul explicativ al limbii române* şi vom continua cu definiţiile regăsite în literatura de specialitate, pentru a facilita cunoaşterea sensurilor atribuite conceptelor. Pentru noţiunile *filantropie* şi *caritate* găsim definiţii care arată diferenţe, dar stabilesc şi asemănări. Astfel, *filantropia* este „acţiune de binefacere întreprinsă în folosul oamenilor săraci”, iar *filantropul* este „persoană care face acte de filantropie; om darnic, generos (cu cei săraci)” (1996, p. 379). *Caritatea* este definită astfel: „atitudine miloasă, plină de generozitate faţă de cineva; filantropie” (se dau ca exemple: sora de caritate; sora de ocrotire, infirmieră), iar cuvântul caritabil este definit astfel: „care manifestă caritate; milos; generos” (1996, p. 139).

Analizând conţinuturile definiţiilor regăsite în *Dicţionarul explicativ al limbii române*, se remarcă diferenţa dintre cele două noţiuni, filantropia fiind o acţiune, iar caritatea, o atitudine. Din această perspectivă nu putem vorbi de filantropie, ca acţiune a unei persoane faţă de o alta, săracă, fără a fi susţinută de caritate (fără a

fi mânat de sentimente, precum mila, altruismul etc. faţă de acea persoană). Cu toate acestea, există situaţii în care se donează din alte „interese”/considerente decât cele filantropice.

Dicţionarul de sinonime pune semnul egal între aceşti termeni, ceea ce uneori poate conduce la confuzie. De exemplu, *Dicţionarul de sinonime* oferă ca termen similar pentru filantropie pe cel de binefacere, iar pentru cel de caritate, tot pe cel de binefacere; termenul de binefacere are ca sinonime: bine (*i-a făcut o mare binefacere*), caritate, filantropie, milă (Seche *et al*, 1993, p. 182).

John Davison, într-un studiu asupra carităţii, ia în considerare următoarele sensuri ale conceptului *act de caritate*: donarea de obiecte de valoare sau bani unor organizaţii caritabile; achiziţionarea de obiecte realizate de organizaţii sau de servicii ale acestora; participarea la activităţi (oferirea de timp) ca voluntar. Indiferent de calea aleasă, donatorul nu aşteaptă nimic în schimb (Davison, f.d., p. 2). Această definiţie, lămureşte, mai degrabă, conţinutul actului de caritate, respectiv obiectul carităţii: bani, obiecte, timp, participare voluntară; ceea ce face transferul de la cel care dă la cel care primeşte. Dar, caritatea, dacă pornim de la definiţia de dicţionar dată anterior, este o atitudine, iar atitudinile, din perspectivă sociologică, sunt fie „modele de orientare” spre un obiect social şi se bazează pe un set de valori sau credinţe, fie „o tendinţă de a acţiona într-un anume mod” prin raportare la persoane ori situaţii (Marshall şi Scott, 2014, p. 49). Ca urmare, atitudinea caritabilă se bazează pe valori umaniste şi credinţa că oamenii trebuie să se ajute.

Filantropia, ca manifestare comportamentală a atitudinii caritabile – are la bază sentimentul milei, sentiment care determină comportamentul de a da (persoana dovedind dărnicie), sentimentul de bază fiind cel al „dragostei de oameni”, al acţionării motivată de convingeri umaniste, fiind un „termen cu puternică conotaţie creştină” (Sandu, 2020, p. 56).

*

Să reflectăm puţin asupra noţiunii *milă*. În unele abordări sociale (de exemplu, în asistenţa socială), aceasta este privită ca act

care aduce atingere demnității umane. Despre milă a scris și Nietzsche, arătând că ea, în unele situații poate „dubla durerea" (2015, p. 50) cuiva care primește mila celorlalți sau că „mila produce un efect aproape ridicol la un om al cunoașterii" (2015, p.100); ea pornește din partea unei persoane care se plasează pe o treaptă superioară, și în raport cu o alta, percepută ca inferioară (pe o treaptă socială inferioară) față de care manifestă milă.

Mila este un sentiment, așa cum sunt și speranța, rușinea, satisfacție, nesiguranța etc. (Popa, 2017, p. 48). Dar, se constată că nu toți indivizii au același nivel de intensitate al acestui sentiment, iar la alții este absent. În acest ultim caz, în lipsa milei, cei care au nevoie de susținere, nu ar primi ajutor. În acest condiții, mila trebuie înlocuită cu altă *unitate* care să asigure susținerea persoanelor aflate în nevoie. Treptat, această poziționare socială între categorii de persoane a fost condamnată, pe principiul atingerii demnității umane, și s-a discutat din ce în ce mai puternic despre demnitate umană, contract social și responsabilitate. Mila, din perspectiva profesioniștilor în domeniul asistenței sociale, aduce prejudicii persoanei aflate în dificultate și nu reprezintă un principiu de acțiune. În raporturile instituționale publice, mila a fost treptat înlocuită cu intervenția pe baza evaluării nevoilor persoanei și a dreptului ei la protecție din partea societății. În rezolvarea problemelor sociale se face apel la instrumente de intervenție, nu la sentimente. De altfel, în legislația actuală, acest concept, (mila) nu este prezent, fiind invocate principii, precum: solidaritate, intervenție etc.

*

Termenul *donație* are implicații mai adânci. Pe lângă aspectul care privește *obiectul* donației, există cel al formei în care este înregistrată aceasta (nescrisă sau scrisă). *Dicționarul explicativ al limbii române* definește donația astfel: „contract prin care una din părți transmite celeilalte proprietatea unui bun material fără să primească ceva în schimb; donare (etimologie: din fr. *donation*, lat. *donatio,-onis*), astfel că atunci când vorbim de donație, vorbim automat de un act juridic (contract de donație) care dovedește transferul de bunuri sau bani.

Ne putem pune întrebarea: Ce-l diferenţiază pe filantrop de donator? În zilele noastre, vorbim mai curând despre actul de donaţie decât despre acţiunea filantropică. O frecvenţă crescută a utilizării termenului filantropie, cu referire la acţiuni recente, regăsim mai degrabă în mediul bisericesc, aspect dovedit şi de existenţa termenului în literatura de specialitate şi de articole dedicate filantropiei.

Este cert că fiecare persoană are o motivaţie atunci când decide să facă ceva pentru ceilalţi din jur, care, în general, se află într-o poziţie dezavantajată (de regulă, material – este lipsit de resurse sau de ajutor), însă atât filantropul, cât şi donatorul nu aşteaptă ceva în schimb. Este dificil de stabilit ca regulă generală dacă la baza ambelor situaţii (a filantropiei sau donaţiei) există sau nu alte interese decât cel umanitar (cum ar fi, interesul privind crearea unei imagini sau de a obţine alte favoruri sociale, morale etc.). Ca urmare, avem cele două faţete ale motivelor reale care stau la baza acestora: sentimentul adânc, sincer, născut din altruism şi atitudine caritabilă *sau* interesul mascat, abscons al autorului actului filantropic sau al donatorului care, uzând de un act social înalt valorizat, urmăreşte atingerea unor interese personale sau de grup. Nu vom aprofunda aici acest fenomen, dar el merită atenţia cercetătorilor privind comportamentul psiho-social.

Un alt concept utilizat în zona socială, în strânsă corelaţie cu aria comunitară, a organizaţiilor neguvernamentale, dar şi cu marile corporaţii, este cel de *responsabilitate socială*. Dacă în relaţia filantrop/donator – comunitate (cu precădere, segmentul social desemnat de persoane dezavantajate economic şi social) puteau fi invocate ca motivatoare ale actului caritabil altruismul, dragostea de semeni, mila etc., în contextul societăţii moderne avem relaţia companii (mari companii, corporaţii, multinaţionale etc.) – societate/comunitate care are ca motivator principii şi valori, respectiv implicare în societate prin componenta responsabilitate socială.

După cum se arată într-un studiu, din 2018, al *Oficiului Internaţional al Muncii* responsabilitatea socială este considerată a fi un comportament al întreprinderilor care urmăreşte schimbarea în bine a situaţiilor unor părţi sociale, cum ar fi lucrătorii, furnizorii,

mediul etc. Autorii arată că cu cât o companie este mai cunoscută (vizibilă) cu atât ea se implică în problemele sociale şi de muncă (angajabilitatea publică creşte) (Delautre şi Abriata, 2018). În România, conceptul a fost preluat, având caracterul unui concept de import la nivel instituțional - au fost preluate valori și principii europene, adaptate în România. Vizibilitatea programelor de responsabilitate a crescut şi cu ajutorul implicării organizaţiilor neguvernamentale care au promovat diferite cauze sociale (Obrad et al., 2011).

Sintetizând evoluția terminologică în raport cu evoluția societății ca sistem, rezultă un tablou cu cel puţin două elemente de bază: noțiunile care desemnează structurile organizate la nivelul societății și noțiunile utilizate pentru a descrie tipurile de acțiune/intervenție pentru a răspunde nevoilor sociale.

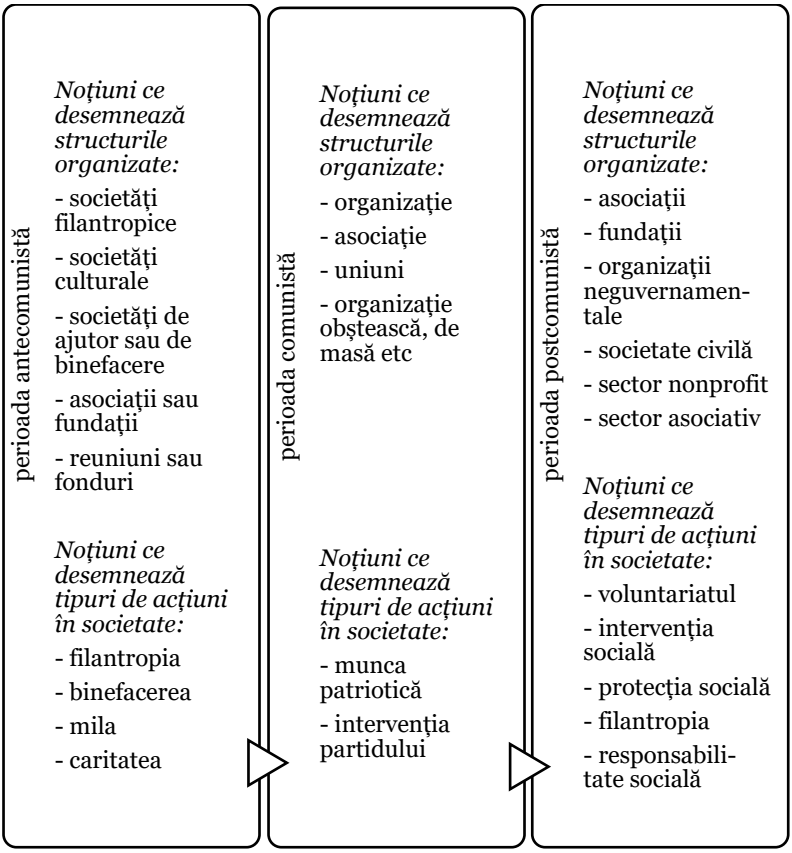

Figura nr. 1 – Tabloul evoluţiei noţiunilor ce definesc asocierile în funcţie de regim (Sursa: schemă realizată de autor).

Acest fapt relevă evoluţia fenomenului asociativ în timp, în raport cu regimurile de guvernare. Nu pot fi excluse interferenţele terminologice în cele trei perioade, dar reţinem unele caracteristici ale fiecăreia, precum predominanţa abordării problemelor societăţii din perspectiva milei, a binefacerii şi a filantropiei prin intermediul societăţii de binefacere sau a celei culturale din perioada antecomunistă, modificarea de paradigmă în sfera intervenţiei în societate în perioada comunistă, caracteristică fiind intervenţia partidului şi munca patriotică (ca formă a muncii voluntare), şi o anumită constrângere pentru aderarea la organizaţii

de masă, ca apoi, în perioada postcomunistă să asistăm la două tendinţe: (1) de revenire la o serie de termeni, precum filantropie şi caritate (mai ales în contextul acţiunilor bisericilor), dar şi preluarea unor temeni din literatura şi practica occidentală, precum sector nonprofit, organizaţii neguvernamentale şi (2) diversificarea noţiunilor, ca efect al evoluţiei ştiinţelor sociale şi al viziunii asupra asistării, precum şi diversificarea instituţiilor, prin reînfiinţarea/reanimarea unor asociaţii vechi şi înfiinţarea altora, în context legislativ nou şi ca efect al dezvoltării conceptului de management social.

Capitolul II

Momente ale dezvoltării sectorului neguvernamental în România

În analiza vieții asociative din România, inevitabil, într-o abordare istorică, luăm în considerare cel puțin trei momente semnificative ale evoluției societății românești: perioada de dinainte de instaurarea regimului comunist, perioada comunistă și perioada de după căderea regimului comunist. Este necesar să facem acest lucru deoarece perioada comunistă a produs profunde modificări în ordinea socială din toate punctele de vedere: raportul dintre oameni, aspectele vieții politice, reglementarea vieții economice, ideologia și educarea națiunii și, evident, implicarea civică și asociativitatea. Voi prezenta în continuare câteva aspecte privind asocierea+ persoanelor pentru a desfășura acțiuni în societate în cele trei momente precizate mai sus, fără a intra în profunzimea problematicii, însă suficient pentru a înțelege specificul vieții sociale din România.

Caracteristici ale vieții asociative din România - perioada antebelică și anii de dinainte de instaurarea regimului comunist

Acțiunile bazate pe asocierea mai multor persoane existau încă din secolul al XIX-lea. Apelând la documentele sociale ale perioadei 1900-1945, constatăm existența unei bogate vieți asociative în România, având caracterul actelor de caritate sau culturale. Babeu realizează o investigație privind societățile sau reuniunile de binefacere prin care se implicau femeile, reprezentând și o „modalitate de emancipare" a acestora. Au funcționat, în perioada 1881-1918, o serie de societăți de binefacere ale femeilor, precum: *Reuniunea de*

binefacere a femeilor din Oraviţa (1878) sau *Reuniunea femeilor române din Oraviţa* (1888) (Babeu, 2009, pp. 261-269).

Presa românească prezenta aspecte legate de viaţa asociaţiilor. O incursiune aleatorie prin câteva ziare, publicate după 1900, ne ajută să ne facem o idee asupra vieţii asociative din acea perioadă. Într-un articol semnat de O. C. Tăslăuanu (1911), aflăm despre o mare „însoţire culturală" (aşa cum o numeşte autorul articolului) a românilor din Ungaria, şi anume *Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român*, ce a luat fiinţă, în anul 1861 la Sibiu, după ce a avut loc o adunare pentru a hotărî această „societate culturală a poporului român" (p. 180). Autorul foloseşte şi apelativul „aşezământ cultural" atunci când se referă la această asociaţiune. S-au înscris ca membri cărturari români, banii strânşi la înscriere urmând a fi folosiţi pentru sprijinirea culturii româneşti. După cincizeci de ani de existenţă, asociaţiunea se putea lăuda cu: tipărirea foii „Transilvania" (de patruzeci de ani), o şcoală de fete cu internat la Sibiu (cu o vechime de 25 de ani), în care puteau învăţa şi „copilele de la sate, care vreau să fie domnişoare", construirea Muzeului istoric şi etnografie în Sibiu (expunând dovezi privind viaţa poporului românesc – „cărţi vechi odoare bisericeşti, cusături, ţesături, încrestături şi lucruri făcute de ţărănci şi ţărani") şi „împărţirea de ajutoare pentru copii şi tineri săraci, care învaţă carte la şcoalele mai înalte"; tipărirea de carte în colecţia Biblioteca poporală. Activitatea asociaţiei consta şi în prelegeri ale oamenilor „cu carte", trimişi la sate pentru a ţine cuvântări, înfiinţarea de biblioteci la sate şi oraşe şi încurajarea şezătorile culturale, expoziţiilor etc. (Tăslăuanu, 1911, pp. 185-191). Autorul menţionează cum se putea obţine calitatea de membru al asociaţiunii, după cincizeci de ani de existenţă. Era primit ca membru „orice om cinstit", iar membrii erau de patru feluri. Redăm mai jos fragmentul din articol care explică procedura de primire a membrilor şi descrierea acestora:

> *„Membru la Asociaţiune se poate face orice om cinstit, care trăieşte în ţara noastră.*
>
> *Membrii sunt de patru feliuri şi anume :*
>
> *1. Membru fundator al Asociaţiunii se face acela, care plăteşte o dată pentru totdeauna 400 cor.*
>
> *2. Membru pe vieaţă se face acela, care plăteşte odată pentru totdeauna 200 cor.*

3. Membru activ sau ordinar se face acela, care plăteşte în fiecare an 10 cor.

4. Membru ajutător se face acela, care plăteşte în fiecare an 2 cor. (dacă vrea poate plăti şi mai mult, că numai bine face).

Cei ce se fac membri fundatori, pe vieaţă sau activi (ordinari) primesc de cinste foaia «Asociaţiunii» numită «Transilvania», care apare de 6 ori pe an, iar membrii ajutători primesc de cinste «Biblioteca poporală a Asociaţiunii» şi «Calendarul Asociaţiunii»" (Tăslăuanu, 1911, p. 193).

În acelaşi *Calendar al Asociaţiunii*, regăsim un alt articol interesant, referitor la tovărăşii sau însoţiri (Simu, 1911), care corespund asocierilor din zilele noastre pentru realizarea unor obiective. Găsim aici o argumentare a necesităţii „întovărăşirii" românilor, care „răspândesc lumină şi bunăstare" (p. 155) şi o clasificare a tovărăşiilor. Această clasificare include ca tovărăşii: familia, ca primă formă de asociere, satele şi oraşele, cercurile pretoriale, prefecturile, comitatele. La acestea, se adaugă „însoţirile" pe baza credinţei religioase, ale cărturarilor, cu scopul de a „înlesni cunoştinţe pentru înaintarea binelui obştesc" (p.158), dar şi tovărăşiile negustorilor şi meseriaşilor. Tovărăşiile cărturarilor se realizează pentru a răspunde „trebuinţelor lor" (p. 159); în acest sens organizau şi conferinţe. Autorul exemplifică şi cu întrunirile în tovărăşii ale femeilor, care „adună bani pentru întemeierea şi susţinerii unei şcoale de fete" (p. 159) sau pentru „înaintarea lucrurilor femeieşti, ca ţesutul şi cusutul" (p. 159) ; în acest fel spune autorul femeile „se desăvârşesc" şi se arată a fi „cât mai folositoare obştei" (p. 159).

R. Simu (1911) prezintă principalele tovărăşii, împărţindu-le în două categorii: (1) *culturale* („sau pentru luminarea minţii şi împodobirea sufletului") şi cele de *binefacere*; (2) tovărăşii economice. În prima categorie autorul include:

„1. Societăţile (însoţirile) de cetire, împreunate cu câte o bibliotecă alcătuită din cele mai alese cărţi şi gazete.

2. Societăţile de cântări bisericeşti şi lumeşti.

3. Societăţile pentru înfrumuseţarea bisericii şi ţinerii în bunăstare a cimiterului.

4. Societăţile de pompieri (pentru stingerea focului)." (Simu, 1911, p. 159)

În cea de a doua categorie sunt incluse asocierile centrate pe activităţi economice, care au menirea de a oferi un sprijin celor care realizează bunuri de consum, R. Simu include aici următoarele asocieri:

> *„1. Tovărăşii pentru cumpărarea de maşini, seminţe pomi ş.a.*
> *2. Tovărăşii de asigurare a vitelor.*
> *3. Tovărăşii de lăptărit şi gătirea untului.*
> *4. Tovărăşii de bucate sau aşa numite grânare.*
> *5. Tovărăşii pentru arândări şi cumpărări de moşii.*
> *6. Tovărăşii pentru valorizarea productelor economice (sau pentru a face un preţ mai bun Ia tot ce iese din mâna plugarului): a) a vinului; b) a bucatelor ; c) a poamei (mierei şi cerei); d) a stupilor (mierei şi cerei); e) a galiţelor; /) a ouălor ş.a.*
> *7. Tovărăşii de consum pentru a pune la îndemâna plugarilor mărfuri bune şi ieftine.*
> *8. Bănci poporale sau însoţiri de împrumut şi păstrare (cruţare), aşa numite Raiffeisen.*
> *9. Societăţile de cumpătare sau înfrânare ş.a.* (Simu, 1911, p. 160)

Acestor exemple de asocieri din sfera vieţii economice autorul articolului mai adaugă pe cele care vizează protecţia pe baza principiului asigurării şi le enumeră pentru a fi cunoscute, afirmând că ele nu pot fi înfiinţate la sate, dar plugarii ar putea să se asigure. Acestea sunt: Societăţile de asigurare în contra focului; Societăţile de asigurare contra grindinei (a gheţii sau pietrii); Societăţile de asigurare a vieţii; Societăţile de asigurare contra altor pagube (mărfuri ş.a.).

R. Simu nu precizează însă dacă aceste tovărăşii parcurg şi un demers juridic de înregistrare a lor, subliniind doar faptul că persoanele, în funcţie de preocupările lor, se adună (se asociază) pentru a se susţine reciproc, a desfăşura activităţi economice sau a contribui la viaţa comunităţii prin acţiuni culturale sau caritabile.

În anul 1937, ziarul *Aiudul,* nr. 7 din 25 martie, informa că *Asociaţia profesorilor secundari secţia Aiud* care s-a întrunit în 18 martie şi la care au participat 21 de profesori de liceu, gimnaziul de fete şi gimnaziul industrial, avea pe ordinea zilei de dezbătut aspecte, precum: alegerea unui alt preşedinte, ca urmare a demisiei preşedintelui anterior. Scopul asociaţiei era de a lupta pentru interesele membrilor săi, având secţii în toate oraşele în care existau

şcoli secundare. Politica nu era permisă în activitatea asociaţiei (Belu, 1937, p. 3).

Aceeaşi publicaţie (în numărul 5, din 1l martie 1957) prezintă întrunirea *Uniunii Foştilor Voluntari Români*, care s-a desfăşurat la 7 martie 1937, semnalând nedreptăţile resimţite de voluntarii care au luptat în război cu privire la împroprietărirea cu pământ, legat de lacunele în legea de reformă agrară şi prezintă o listă cu cereri ale membrilor Uniunii (articolul este semnat de preşedintele Uniunii, dr. Ion Băltariu (Băltariu, 1937, p. 2). Semnalăm în acelaşi ziar, pe aceeaşi pagină, şi un articol despre adunarea generală a *Filialei Crucii Roşii din Aiud*, fiind prezentat un fragment din Raportul Secretarului şi Casierului. Redăm articolul integral întrucât prezintă istoricul *Crucii Roşii* şi activitatea Filialei din Aiud.

Dare de seamă
— pentru adunarea generală a Filialei Cruce Roşii din Aiud,
întocmită conform Art. 29 din Regul. Filialelor. —
I. Raportul Secretarului şi Casierului. Raportul de faţă e numai fragment.

Doamna Preşedinte!
Doamnelor şi Domnilor,

În anul aceasta se înplinesc 74 ani, de când a luat fiinţă la Geneva, cea dintâi Cruce Roşie.

Această Societate de Cruce Roşie s'a format din iniţiativa elveţianului Henry Dunant, care impresionat de chinurile îndurate de răniţii din răsboiul dela 1859, dintre Francezi şi Austriaci, s'a hotărât a creia o societate de ajutor, care să uşureze aceste grozave suferinţi ale războiului. Astfel la 1863 ia fiinţă la Geneva, cea dintâiu Cruce Roşie şi mai toate ţările au înfiinţat societăţi de Cruce Roşie naţională în urma unei convenţii cu caracter internaţional.

Crucea Roşie Română, a fost înfiinţată în anul 1876 din îndemnul Doamnei Elisabeta soţia Domnitorului Carol I. având ca prim conducător, pe Principele Dumitrie Ghica.

Primele ajutoarea au fost date de Crucea Roşie Română, răniţilor din timpul războiului dela 1876, dintre Turci şi Sârbi, Sârbii luptând la acea dată pentru neatârnarea lor.

In timpul războiului nostru pentru neatârnare dela 1877, Crucea Roşie română, a dat multe ajutoare, a adus multă alinare, a salvat multe vieţi şi a uşurat multe suferinţe, datorită spiritului de

abnegaţie şi sacrificiu, arătat de multe romînce de inimă, în fruntea cărora se găsea Regina Elisabeta, numită „Mama Răniţilor".

Ulterior, Crucea Roşie Română, a uşurat toate suferinţele soldaţilor răniţi din prizioneri şi populaţiei civile, din timpul războaielor dela 1913, 1916—1920, înfiinţând sute de spitale: de ospătării, de cantine şi de infirmerii, împrăştiate pe tot cuprinsul ţării. Pe lângă aceste ajutoare, s'au expediat prizionerilor, peste 58.000 pachete cu efecte şi alimente şi s'a înlesnit trimiterea prin legaţiile ţărilor neutre, peste 35.000 de scrisori, acelora care erau despărţi de cei dragi prin linia de foc a frontului.

In anii 1928—29 şi 1935—36 pe timpul foametei din Basarabia, Crucea Roşie, a contribuit la hrănirea copiilor şi bătrânilor, într'o măsură demnă de admirat.

Filiala Aiud, a contribuit cu suma de 81.128 lei, câteva vagoane de cereale şi efecte de îmbrăcăminte.

Doamnelor şi Domnilor !

Pentru a vă face o ideie, de felul cum se adună şi se gospodăreşte de Crucea Roşie, fiecare ban dat de merele public, ţin a vă comunica, că la sfârşitul anului 1935, Societatea Naţională de Cruce Roşie, dispune de:

Capital:
Centrala — — 51,445.066
Filiale — — 28,697.038
Total: 80,143.104

In afară de acest Capital, Crucea Roşie dispune de multe spitale, infirmerii, biblioteci instrumente medicale, cantine, etc. în valoare de multe milioane, gata pentru orice activitate ce ar fi cerută de răsboaie, sau de alte calamităţi.

Pentru a-şi ajunge acest frumos scop, Cruce Roşie are nevoe de un ajutor moral şi material, din partea marelui public.

Ca o informaţiune, vă comunic că ţara noastră a avut în anii trecuţi un număr de 16,772 membrii faţă de 287.000 cât a avut Austria şi faţa de 66.333 cât a avut Jugoslavia.

In concluzie, ţara noatră face parte din ţările cari au cel mai mic număr de membri.

Toate grupările Tinerimei, au desvoltat şi desvoltă o frumoasă activitate, sădind în copii sentimentul solidarităţii şi al compătimirei, deprinzându-i a-şi îmbunătăţi sănătatea prin respectarea şi propagarea preceptelor higenice, obişnuindu-i a face corespondenţă cu copiii în alte ţări în scopul de a ne face cunoscută peste graniţă, cât mai bine, ţara noastră, prin trimitere de albumuri cari cuprind frumuseţea priveliştilor şi costumelor noastre naţionale.

Ca răspuns la acestea, Crucea Roşie a Tinerimei din America, a trimis copiilor din Aiud, daruri de Crăciun cari s'au împărţit tuturor grupărilor din acest oraş.

Doamnele din comitet au vizitat bolnavii din spital, atât la Paşti, cât şi la Crăciun cu care ocaziune le-a împărţit diferite daruri.

S'a acordat suma de lei 1000 Sanatoriului din Aiud, pentru a veni în ajutorul bolnavilor lipsiţi de mijloace.

Aceasta este activitatea depusă de tânăra Filială a Crucei Roşii din Aiud şi ea se datoreşte în primul rând D-vs. care aţi ajutat «Comitetul prin buna voinţă arătată în toate ocaziunile, cât şi prin ajutorul material şi moral, pe care l-aţi acordat din belşug.

Preşedintă ss. Margareta General Nicolau
Secretar: ss. Căp. Popescu S.
(Dare de seamă— pentru adunarea generală a Filialei Cruce Roşii din Aiud, întocmită conform Art. 29 din Regul. Filialelor, 1937, p. 2-3)

Pe aceeaşi pagină a ziarului Aiud este un articol referitor la *Societatea „Principele Mircea"* filiala Aiud, prezentând evenimentul serată dansantă organizată cu scopul de a strânge fonduri (cu o sumă a încasărilor de aproape 20 000 lei) şi al *Reuniunii Meseriaşilor şi Comercianţilor Români din Aiud*, care publică anunţ privind convocarea membrilor, cu următorul program:

„1. Deschiderea adunării generale. 2. Raportul comitetului despre activitatea reuniunii în anul 1936 şi designarea membri lor verificatori. 3. Raportul casierului despre gestiunea băneasc㠕, prezentarea Contului de gestiune şi bilanţul de pe anul 1936 şi designarea cenzorilor. 4. Raportul bibliotecarului. 5 Raportul economului. 6. Raportul comisiunei de cenzori. 7. Aprobarea gestiunei şi descărcarea comitetului de conducere şi cenzorii. 8. Prezentarea şi aprobarea proectului de buget pe 1937. 9. Modificarea statutelor şi complectarea Comitetului; 10. Eventuale." (N., 1937, p. 3)

Aceste câteva exemple ne arată existenţa unui spirit al asocierii pentru a realiza obiective comune, în diverse arii ale vieţii, cât şi o preocupare de a promova astfel de asocieri în acea perioadă.

Caracteristici ale vieții asociative din România în timpul regimului comunist

Viaţa publică suportă transformări profunde sub acţiunea autorităţilor regimului comunist. Într-un Raport întocmit de *Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România*, aflăm că organismele care nu se conformau ideologic au fost supuse unui proces de intimidare. În anul 1947, s-a acţionat pe trei căi, în ceea ce priveşte asociaţiile şi fundaţiile: 1. s-a recurs la acţiune de relegalizare a organizaţiilor și asociaţiilor existente, după noile acte normative emise de noua administraţie, ceea ce a condus la imposibilitatea funcţionarii fără avizul de funcţionare din partea autorităţilor comuniste; 2. catalogarea unora ca fiind „dușmănoase regimului", ca urmare, funcţionarea lor a fost interzisă; 3. autodizolvarea (consecinţă a presiunilor făcute de autorităţi până când reprezentanţii organizaţiilor cedau, acceptând autodizolvarea). Urmare a acestor acţiuni, se apreciază că aproximativ 1000 de asociaţii au fost desfiinţate. În locul acestora, apar structuri create pentru a susţine politica *Partidului Comunist Român* (PCR), iar în perioada 1944-1945 au fost create organizaţii: „sindicale (cu reprezentarea muncitorilor sau ţăranilor, a diferitelor profesii), politice (*Frontul Plugarilor*, *Uniunea Populară Maghiară*, alte organizaţii de reprezentare a minorităţilor, femeilor – *Uniunea Femeilor Antifasciste din România*, continuată de *Uniunea Femeilor Democrate din România* –, tineretului – *Tineretul Progresist* etc), economice (economate), profesionale (uniuni de creaţie, asociaţii sportive, precum *Sportul Popular*) sau culturale" (Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, 2006, p. 135).

După această perioadă de eliminare a vieţii asociative, a urmat cea în care funcţionau o serie de organizaţii la care se adera în masă (organizaţii de masă), numite așa chiar de ideologia comunistă (Cioflâncă, 2006-2007, p. 527). Fiind sub tutela partidului politic, respectiv a Partidului Comunist Român, ne putem întreba dacă pot fi considerate forme de asociere liberă sau organisme impuse în cadrul cărora trebuia să fie inclusă populaţia, în funcţie de perioada din viaţă în care se aflau persoanele. Consider că organizaţiile asociative din perioada comunistă nu pot fi considerate similare asociaţiilor din

zilele noastre, atât timp cât prin presiune politică şi prin cea socială (neaderarea la aceste organisme era urmată de o serie de constrângeri), însă, le voi prezenta succint, deoarece erau singurele forme de a fi activ în afara responsabilităţilor sociale (în afara şcolii sau activităţii profesionale), agreate de autorităţi[1].

Aceste organizaţii corespundeau unor perioade ale dezvoltării individului (grădiniţa, şcoala, studenţia, munca), astfel că funcţionau:

Organizaţia Şoimii patriei, care cuprindea copii care frecventau grădiniţa (cu vârsta de 4-7 ani), a fost înfiinţată în anul 1976, fiind un produs al lui Nicolae Ceauşescu. Şoimii patriei a fost singura organizaţie de acest fel din blocul comunist, din Europa. Se afla sub conducerea Partidului Comunist Român şi era îndrumată de Organizaţia de Pioneri. Copii din organizaţia Şoimii patriei treceau în clasa a II-a în Organizaţia de Pioneri (Boda, 2015, p. 144). Regulamentul organizaţiei prevedea 3 obiective, ce contribuiau la:

„1. (...) educarea patriotică, socialistă a copiilor, în spiritul dragostei şi respectului faţă de patrie şi poporul nostru, faţă de Partidul Comunist Român";

2. Urmăreşte cunoaşterea de către copii a tradiţiilor luptei poporului nostru, a clasei muncitoare şi P.C.R., a momentelor principale din istoria mişcării de copii şi tineret din România; dezvoltarea stimei şi respectului copiilor faţă de cei care şi-au jertfit viaţa pentru libertatea socială şi independenţa naţională"; „preţuirea realizărilor istorice obţinute în construcţia socialismului (...)"; "formarea şi educarea copiilor în spiritul dragostei de muncă, al respectului faţă de oameni ai muncii, al grijii pentru bunul obştesc (...); „dezvoltarea dragostei faţă de părinţi, a respectului faţă de educatoare şi învăţători (...)"; „încurajarea şi afirmarea talentelor din rândul copiilor, cultivarea sensibilităţii faţă de frumos, dezvoltarea fizică armonioasă şi călirea organismului copiilor";

[1] Pe de altă parte, cei care se vor aventura în aprofundarea cercetării acestor organizaţii, vor constata că în timp s-a trecut de la caracterul voluntar de aderare la unele organizaţii, la o obligaţie cetăţenească, iar în unele situaţii aceste organizaţii au fost folosite pentru a fi atinse unele obiective ale economiei planificate sau de a răspunde cultului personalităţii ce s-a manifestat la Nicolae Ceauşescu.

3. „Educă sentimentele de prietenie ale copiilor din țara noastră față de copii din lumea întreagă, dragostea pentru pace” (Regulamentul Organizației Șoimii Patriei, 1977).

Organizațiile de Pionieri, în care erau înscriși copii de vârstă școlară (de la clasele II-VIII). Organizația a fost înființată în anul 1950, ca organ al Partidului Comunist Român și a funcționat până în anul 1989. Aceste organizații funcționau în cadrul Casei Pionerilor, copiii desfășurând activități practice de timp liber (Mihai, f.d.). În anul 1957, este elaborat Statutul Unităților și detașamentelor de pioneri din Republica Socialistă România, conform căruia, erau admiși școlari cu vârsta cuprinsă între 9-14 ani, contribuind „alături de familie, la educarea și formarea tinerei generații”. Statutul precizează că activitatea acestei organizații este condusă de Partidul Comunist Român. Redăm un fragment din acest statut care arată rolul organizației:

> *„Organizația pionerilor educă școlarii în spiritul patriotismului socialist, al dragostei și devotamentului nemărginit față de poporul nostru, față de Republica Socialistă România, față de Partidul Comunist Român; îi ajută pe copii să cunoască tradițiile și trecutul glorios de luptă al poporului pentru eliberarea națională și socială, să îndrăgească frumusețile și bogățiile țării, le cultivă mândria patriotică pentru realizările obținute în construcția socialismului; contribuie la întărirea prieteniei și frăției dintre copiii români și cei din rândul națiunilor conlocuitoare.*
> *Organizația pionierilor educă pe școlari în spiritul internaționalismului socialist, al prieteniei cu copii din țările socialiste, din întreaga lume, sub semnul păcii și înțelegerii între popoare; ea le dezvoltă sentimentul solidarității cu lupta popoarelor pentru libertate și independență națională, pentru progres social” (Statutul Unităților și detașamentelor de pioneri din Republica Socialistă România, 1967*, pp. 6-8).

Asociațiile de tineri, respectiv *Uniunea Tineretului Comunist* – acronim UTC (cu dată de înființare greu de stabilit, dar cu datări privind existența în anul 1921; ulterior, s-a apreciat că anul 1925 ar fi an de înființare, când a fost elaborat și primul statut al *Uniunea Tineretului Comunist din România (UTCdR),* subordonată Partidului Comunist Român din punct de vedere politic. Dizolvată în anul 1936, ca urmare a deciziei Internaționalei Tineretului Comunist (KIM),

urma să fie reînființată în 1939 de către Partidul Comunist Român, fiind persecutată în regimul antonescian, dar reactivată după 23 august 1944, sub protecţia Armatei Roşii şi a Partidului Comunist Român, dovedindu-se, de data aceasta, din ce în ce mai puternică. În anul 1965, erau înscrişi 63.000 de tineri. A urmat o perioadă cu multiple schimbări, cu noi organizaţii de tineret apărute, cu desfiinţarea UTC, în 1945. Odată cu înfiinţarea Partidului Muncitoresc Român (rezultat al Fuziunii PCR cu PSD), în anul 1948, se constituie şi *Uniunea Tineretului Muncitoresc*, cuprinzând 66,6% dintre tinerii muncitori (300.000 din cei 450.000 de tineri muncitori), respectiv 9% din cei 3.300.000 de tineri ai României. În anul 1965, organizaţia revine la denumirea Uniunea Tineretului Comunist. Puteau adera tineri cu vârsta de cel puţin 14 ani şi până la 30 de ani (cu variaţii privind vârsta maximă de aderare, în funcţie de momentul istoric, între 26 de ani şi 30 de ani). Cel mai mare număr de membrii a fost atins în anul 1988, cu 4.100.000 de tineri înscrişi. În ultimii ani ai perioadei comuniste, organizaţia de tineret juca mai degrabă un rol de producere a manifestaţiilor de masă (sărbători naţionale, evenimente dedicate zilei de naştere a conducătorului ţării, aniversări istorice etc. (Cioflâncă, 2006-2007)[2].

Studenţii formau Asociaţiile studenţeşti, printre care amintim *Uniunea Asociațiilor Studenților Comuniști* din România, care, în anul 1957 (anul înfiinţării), avea aproximativ 50.000 de membri, numărul crescând până la finalul regimului comunist la aproximativ 150.000 de membri (Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România, 2006, p. 154).

Şi femeile aderau la organizaţii. *Uniunea Femeilor Democrate din România* s-a înfiinţat în anul 1948, şi aşa cum prezintă arhivista Alina Niţu, la întrunire au participat reprezentate ale mai multor organizaţii de femei (fapt care ne arată diversitatea organizaţiilor existente până la acel moment), şi anume: *Uniunea Femeilor Antifasciste din România*, *Federaţia Democrată a Femeilor din România* (FDFR), *Organizaţia de Femei din Apărarea Patriotică*, *Asociaţia Soţiilor de Militari din Armata Română*, *Femeile din Organizaţiile Sindicale*, *Organizaţia de Femei din Frontul Plugarilor*, *Organizaţia de Femei*

[2] Trecutul acestui organism este bogat în schimbări, ca urmare recomandăm celor preocupaţi de acest subiect să citească articolul în întregime

din Uniunea Patriotică Maghiară şi membre din organizaţiile de femei ale minorităţilor („naţionalităţi conlocuitoare") (Nițu, A. (f.d.). Observăm că aceste organizaţii corespundeau ideologiei de factură socialistă, nefiind prezente organizaţiile femeilor care au funcţionat înainte de război, cum este, de exemplu, *Societatea Ortodoxă Naţională a Femeilor Române,* care a avut o activitate intensă în perioada interbelică şi în timpul războiului, iar după încheierea acestuia a reacţionat public faţă de măsurile luate autorităţi, fiind desfiinţată în 1948 în urma unui proces (Neagu, 2017).

Alte forme de asociere în perioada comunistă se produceau în jurul activităţilor sportive sau a celor de turism, Lavinia Andrei menţionând existenţa, în anii '80, a asociaţilor sportive şi a celor de turism urban (Andrei, 2016).

Implicarea civică îmbrăca aspectul *muncii voluntare* sau *patriotice* organizată prin structurile locale de partid. Anton M. (2020) menţionează existenţa „mişcării brigadierilor, care făcuse istorie la începutul anilor '50, atunci când se proclama construirea voluntară a unei noi lumi" (p. 130), iar participarea voluntară avea caracterul muncii patriotice. Autoarea menţionează actele cu caracter voluntar ale tinerilor (elevi şi studenţi) în munca din agricultură sau chiar pe şantiere, acte pe care Secţia de Propagandă şi agitaţie din cadrul Centrului de Cercetări pentru Problemele Tineretului (CCPT) le prezenta în rapoartele întocmite la acea vreme (de exemplu, în 1968). Munca patriotică, necesară pentru a atinge obiectivele societăţii comuniste, devine obligatorie după o conferinţă care a avut loc în anul 1971, şi în cadrul căreia Nicolae Ceauşescu a „cerut ca munca patriotică să devină o practică curentă" (p. 133), ulterior fiind emisă şi o lege care obliga la contribuţie bănească şi în muncă. Munca voluntară, în perioada comunistă, era considerată o datorie faţă de ţară („datorie patriotică"), iar refuzul de conformare era urmat de constrângeri şi/sau sancţiuni (Anton, 2020, p. 133).

Reanimarea vieții asociative după căderea comunismului

Societatea românească se reconfigurează sub presiunile sociale, economice şi politice, generate de căderea regimului comunist. Sectorul asociativ se reconstruieşte, oamenii încep să se

unească din dorinţa de a ajuta, a schimba sau de a participa la revigorarea vieţii româneşti pe principii democratice, de a se alia spre realizarea unei existenţe în care libertatea de gândire, exprimare şi acţiune se realiza fără constrângeri (în mod liber). Tot ce fusese înainte în viaţa românilor avea nevoie să fie înlăturat. Cei mai curajoşi sau cei în interiorul cărora mocneau dorinţe s-au mobilizat. Treptat, o serie de probleme au început a fi arătate în presă: de la cele economice, politice până la cele sociale[3].

Au fost înfiinţate, în primii ani de după 1990, unele grupuri de ajutor, apoi opţiunile de intervenţie s-au înregistrat oficial prin înfiinţarea de organizaţii neguvernamentale. Astfel, au apărut organizaţii centrate pe ajutor social, cu precădere distribuirea ajutoarelor în căminele de copii, căminele de pensionari etc. Crucea Roşie, care în perioada comunistă şi-a pierdut autonomia, fiind „anexată" autorităţilor medicale (Crucea Roşie - site oficial, 2017) a fost activă, revenind la misiunea sa iniţială, imediat după Revoluţie, preluând şi distribuind ajutoarele sosite din străinătate, acordând ajutor persoanelor vulnerabile (Crucea Roşie - site oficial, 2016). Totodată, au apărut organizaţii ce vizau implicarea femeilor sau evidenţierea feminismului, câştigând teren, cum sunt, de exemplu: *Uniunea Naţională a Femeilor din România* (prima organizaţie de femei din ţară, după revoluţie), *Liga Naţională a Femeilor din România* sau *Asociaţia Femeilor din România*, toate organizaţii apolitice (F.a., 1990, p. 4). În anii 1990, se manifestă atât organizaţiile care aveau o istorie (neavând declarată o viziune feministă), cât şi noi organizaţii apărute după căderea comunismului (cu viziune feministă), însă activitatea lor era limitată la un spaţiu „microsocial" (F.a., 1990, p. 4). Organizaţiile de mediu din perioada 1990-2000, aşa cum arată Andrei, sunt prezente în contextul unei legislaţii de mediu faţă de care acestea reacţionează punând accent pe ecologie şi protecţia naturii, ulterior pe protecţia mediului. Andrei subliniază atmosfera existentă în acea perioadă („era aproape de neconceput pentru vremea respectivă ca o organizaţie să se opună unui proiect

[3] O parte e ecourilor în presa românească privind problematica socială a fost investigată de mine, rezultatele fiind incluse în articolul *Problemele sociale prezentate în presa românească: 1989-1990 (contextul reconstrucţiei asistenţei sociale*) publicat în *Revista de Asistenţă Socială* anul XIX, nr. 1/2020, pp. 17-35

guvernamental"), ca urmare acțiunile acestora sunt reduse (pe bază de granturi de organizații private), subfinanțate și cu caracter voluntar (Andrei, 2016, p. 220).

Într-un studiu realizat de A.-H. Necșulescu (2011) se precizează că un număr de 25 de organizaţii activau din 1990, ariile lor de acțiune fiind „drepturile omului, social, sănătate, educaţie, media și mediu" (p. 526). Urmărind evoluția sectorului neguvernamental după revoluția decembristă apreciez că acesta a parcurs trei etape:

Prima etapă corespunde reconfigurării sectorului asociativ[4], caracterizată de eforturi de învățare privind exercitarea drepturilor civice prin intermediul unor structuri neguvernamentale (separate de ceea ce constituie conducere a țării, respectiv Guvern). Cetățenii învață despre asociere și procedurile de dobândire a personalității juridice, despre implicare organizată, acumulează limbaj specific și definesc principii; învață să stabilească obiective, să elaboreze proiecte; încep să se organizeze cu sprijinul, adesea, al asociațiilor și fundațiilor din străinătate, ulterior cu cel asociațiilor românești create, asumându-și rolul de dezvoltare a sectorului asociativ în România.

A doua etapă corespunde profesionalizării organizațiilor neguvernamentale, aderarea lor la rețele internaționale de organizații (idee subliniată de Andrei - analizând evoluția organizațiilor de mediu care, încă din perioada de preaderare a României la Uniunea Europeană, s-au aliat cu asociații și rețele de asociații europene). Apar primele *think tank*, adică organizații specializate în *advocacy* (Andrei, 2016, p. 221).

A treia etapă a presupus asimilarea și internalizarea ideii de asociere și de a acționa și activa profesional prin intermediul organizațiilor neguvernamentale. Se înregistrează apariția de numeroase asociații cu diferite scopuri; unele dintre ele nu-și realizează scopul, s-au o fac la un nivel foarte redus, pe când altele s-au dezvoltat și și-au crescut capacitatea de a atrage fonduri europene. Totodată, are loc o creștere numerică a micilor organizații, cele care acționează la nivel local, și care își conduc activitatea astfel încât să

[4] Termenul de *sector asociativ* s-a impus ca urmare a dezvoltării literaturii de specialitate în lume, ce a pătruns și în România, implicit prin acțiunile organizațiilor străine.

răspundă unor nevoi locale sau a unor nevoi existente la un grup relativ mic (se adresează câtorva persoane sau mici grupuri afectate de o problemă) ori cu rolul de susţinere între membri.

Tipologia organizaţiilor neguvernamentale din România

În funcţie de aria de implicare constatăm că putem grupa organizaţiile neguvernamentale astfel:

a. organizaţii implicate în sfera socială, preocupate de asistarea a diferite categorii sociale (copii, vârstnici, persoane cu handicap, persoane aflate în sărăcie, persoane fără adăpost etc.), de îmbunătăţirea politicilor publice, de relaţii stabilite cu autorităţile publice de asistenţă socială;
b. organizaţii civice, implicate în aspecte legate de exprimarea drepturilor democratice, de respectare a drepturilor omului, de stimulare a vieţii civice, etc;
c. organizaţii centrate pe mediu (ecologie) – protecţia mediului, organizaţii ecologiste;
d. organizaţii centrate pe mediul rural şi viaţă agricolă;
e. organizaţii profesionale;
f. organizaţii culturale sau de încurajare a exprimării artistice;
g. organizaţii dedicate studierii istoriei;
h. organizaţii care susţin mediul asociativ;
i. organizaţii pentru stimularea mediului economic;
j. organizaţii pentru susţinerea învăţământului;
k. organizaţii ale cultelor religioase etc.

În funcţie de capacitatea de acoperire geografică şi de capacitate de acţiune, întâlnim:

1. organizaţii mici – centrate în jurul unui grup de persoane cu anumite nevoie sociale, medicale etc., care acţionează la nivel local;
2. organizaţii mari – care au puncte de lucru (filiale) în toate judeţele sau în multe dintre acestea, cu activitate care vizează întreaga societate;
3. organizaţii în dezvoltare – care şi-au propus să acţioneze la nivel naţional şi care, treptat, dezvoltă acţiuni în multe dintre localităţi,

extinzându-şi aria de acoperire şi capacitatea de acţiune, prin atragerea de voluntari şi angajaţi, dezvoltarea de proiecte etc.

La înfiinţare, organizaţiile neguvernamentale sunt trecute în registre naţionale. De asemenea, unele instituţii publice întocmesc liste cu organizaţiile neguvernamentale care desfăşoară activităţi în aria lor de competenţă. Într-un studiu realizat în România de Voicu *et al* (2021), reiese că există următoarele registre destinate organizaţiilor nonprofit (surse de date, după cum le numesc autorii) care pot oferi date statistice referitoare la organizaţiile neguvernamentale. Redăm mai jos sursele de date identificate de Voicu şi *alţii*:

- Registre speciale de la instanţe (respectiv, instanţele locale).
- Registrul Naţional ONG (depozitar fiind Ministerul Justiţiei)
- Informaţii fiscale şi bilanţ (evidenţă a Ministerului de Finanţe – ANAF).
- Registrul entităţilor/unităţilor de cult (depozitar fiind ANAF).
- Registrul Beneficiarilor Reali (Registru central pentru asociaţii şi fundaţii) (existent la Ministerul Justiţiei).
- Registrul General de Evidenţă a Salariaţilor (REVISAL) existent la MMPS – Inspecţia Muncii.
- Lista persoanelor juridice beneficiare ale statutului de utilitate publica (Secretariatul General al Guvernului Ministerul Justiţiei).
- Statistica întreprinderilor/Conturi Naţionale (Institutul Naţional de Statistică).

Alte tipuri de registre (specifice) identificate de autori:

- Registrul unic de evidenţă a întreprinderilor sociale (MMPS – ANOFM).
- Registrul furnizorilor de servicii sociale şi a serviciilor licenţiate (Ministerul Muncii şi Protecţiei Sociale).
- Registrul unităţilor protejate (MMPS – ANDPDCA).
- Registrul Naţional al furnizorilor de servicii de ocupare (MMPS – ANOFM).
- Registrele naţionale ale furnizorilor de formare profesională (autorizaţi/neautorizaţi/transfrontalieri) (MMPS – comisiile de autorizare judeţene).
- Registrul naţional al furnizorilor de formare continuă acreditaţi (Ministerul Educaţiei).

- Registrul National al Centrelor de evaluare şi certificare a competentelor profesionale obţinute pe alte căi decât cele formale (Ministerul Educaţiei – Autoritatea Naţională pentru Calificări).
- Registre naţionale – unităţi de învăţământ acreditate sau autorizate să funcţioneze provizoriu (Ministerul Educaţiei – ARACIP).
- Registrul sportiv (Ministerul Tineretului şi Sportului).
- Registrul sectorului cultural (Institutul Naţional pentru Cercetare şi Formare Culturală).
- Listă asociaţii minorităţi naţionale (Guvern – Departamentul pentru Relaţii Interetnice).
- Listă asociaţii religioase (Secretariatul de Stat pentru Culte - Instanţe locale).

Reglementări juridice privind

înfiinţarea asociaţiilor şi fundaţiilor

În anul 1924 (mai exact la 6 februarie), este emisă Legea nr. 21/1924 pentru persoanele juridice (Asociaţii şi Fundaţii), publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 27 din 06 februarie 1924. Aceasta a fost aplicabilă (în vigoare) până în anul 2000. În felul acesta, asocierile în scop non-economic aveau propriul act care le reglementa înfiinţarea, funcţionarea şi raportul cu statul român. Această lege a fost în vigoare până la apariţia, în anul 2000, a Ordonanţei nr. 26 cu privire la asociaţii şi fundaţii, publicată în Monitorul Oficial nr. 39 din 31 ianuarie 2000.

În Legea nr. 21/1924 se precizează la articolul 1, printre altele, că acele societăţi şi asociaţii care erau prevăzute de codurile de comerţ şi alte legi îşi vor păstra caracterul, rămânând supuse dispoziţiilor acelor legi, fapt care ne indică cadrul normativ anterior anului 1924 (respectiv, Codul comercial şi, probabil, Codul Civil) privind înfiinţarea asociaţiilor şi fundaţiilor. Odată cu Legea nr. 21/1924, asociaţiile şi fundaţiile existente aveau obligaţia de a depune actele constitutive, statutele şi titlurile în baza cărora au dobândit personalitate juridică la grefa judecătoriei pentru a fi înscrise în

registrul persoanelor juridice. Noul act normativ aprobat în anul 1924 stipula:

> *„Asociaţiile şi fundaţiile, fără scop lucrativ sau patrimonial, create şi organizate de particulari, nu pot dobândi personalitate juridică decât în condiţiile legii de faţă. / Ele sînt considerate persoane juridice de drept privat”* (art.1).

Cu această lege, este menţionat scopul acestor organisme juridice, respectiv, de a nu avea scop lucrativ ori patrimonial, fiind considerate persoane juridice de drept privat. În cadrul legii, sunt menţionate două structuri: *asociaţia* şi *aşezământul*, ambele putând avea personalitate juridică, cu excepţia situaţiei în care aşezământul era creat de o persoană juridică, neputând avea personalitate distinctă în afara nerecunoaşterii formale a acesteia (art. 5). Odată înfiinţate prin lege, aceste structuri, pentru a putea funcţiona, aveau nevoie de autorizarea guvernului român (art. 7). Legea 21/1924 precizează clar că orice modificare a statutului sau transformarea caracterului asociaţiei sau aşezământului, modificarea organelor de control şi administraţie, încetarea sau dizolvarea, şi operaţiunile de lichidare şi atribuirea bunurilor urmau a se face în baza noii legi (art. 8).

Este clar stabilit, în cadrul legii, raportul dintre stat şi persoanele juridice (asociaţii sau aşezăminte şi fundaţii), şi anume acela că statul putea acorda avizul de funcţionare şi avea dreptul de a exercita supraveghere şi control, urmărind îndeplinirea scopului şi prevenirea ori sancţionarea încălcării „bunelor moravuri, ordinii publice şi siguranţei Statutului” (art. 15). Supravegherea şi controlul se realizau prin inspectorii şi delegaţii ministerului, sub a cărui autoritate se aflau fundaţiile şi asociaţiile. Delegaţii ministerului aveau putere de control doar faţă de fundaţiile şi asociaţiile care erau subvenţionate de stat; delegaţii judeţeni sau comunali ai autorităţilor judeţene sau comunale aveau autoritate de control pentru acele fundaţii şi asociaţii care erau subvenţionate de judeţe sau comune (art. 16).

Conform Legii nr. 21/1924, pentru a înfiinţa o asociaţie era nevoie de voinţa a 20 de persoane, asociate în realizarea unui scop, altul decât cel de a obţine foloase personale sau patrimoniale. Art. 31 precizează natura scopului: *„Scopul asociaţiei poate fi sau ideal, să*

corespundă intereselor generale ale colectivităţii sau numai a unei categorii sociale din care asociaţii fac parte, sau, în fine, să corespundă intereselor personale nepatrimoniale ale asociaţilor". Fundaţia putea fi constituită printr-un act de voinţă al persoanei fizice sau persoanei juridice, care constituia un patrimoniu separat de patrimoniul propriu şi în mod permanent, iar scopul înfiinţării fundaţiei viza realizarea *„unui scop ideal, de interes obştesc*". Fundaţia se putea constitui de către persoane aflate în viaţă, sau prin efect testamentar (art. 67).

Asociaţia, pentru a obţine personalitate juridică, presupunea, pe lângă exprimarea voinţei colective a 20 de membri, dovada existenţei unui statut, act constitutiv şi demonstrarea deţinerii unui patrimoniu social de fondare care să permită realizarea chiar şi parţială a scopului asociaţiei (art. 32). Este menţionat, la art. 40, posibilitatea ca o asociaţie să aibă întreprindere economică, în legătură cu scopul principal al asociaţiei, la decizia adunării generale, fapt ce permitea, şi în acea perioadă, desfăşurarea unor activităţi economice în cadrul asociaţiei.

Pentru evidenţa asociaţiilor şi fundaţiilor exista un registru special ţinut la grefa tribunalului civil, aceasta fiind ţinută separat pentru asociaţii şi pentru fundaţii. Statul, conform art. 15, avea drept de supraveghere a activităţilor organizaţiilor şi de a le controla (îndeplinirea misiunii declarate prin statut şi să coopereze pentru ordinea publică, siguranţa Statului şi respectarea bunelor moravuri). Controlul putea fi efectuat de inspectori şi delegaţi ai ministerului sub autoritatea căruia se află asociaţia sau fundaţia, dar şi de o comisie superioară a persoanelor juridice. La nivel central, Comisia superioară a persoanelor juridice, din structura ministerului de justiţie (art 99), avea un registru general în care erau înregistrate toate persoanele juridice din ţară. Desigur, legea precizează componenţa acestei comisii, modul de luare a deciziilor şi numirea delegaţiei care putea efectua anchete. Legea din 1924 prevedea reglementări şi pentru constituirea uniunilor, federaţiilor sau grupărilor de persoane juridice (cap. 7), acestea dobândind personalitate juridică la Curtea de apel din zona în care se stabilea sediul noii persoane juridice.

În anul 2000, Guvernul României aprobă Ordonanţa nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii[5]. Odată cu publicarea acesteia, se abrogă Legea nr. 21/1924. Ordonanţa nr. 26/2000 este aprobată prin Legea nr. 246 din 18 iulie 2005, publicată în Monitorul Oficial, nr. 656 din 25 iulie 2005, lege care modifică unele articole din Ordonanţa nr. 26/2000. Ulterior, au mai fost emise legi care au adus completări sau modificări la Legea nr. 246/2005 şi Ordonanţa nr. 26/2000, precum: Legea nr. 129 din 11 iulie 2019, Legea nr. 76 din 24 mai 2012, Legea nr. 22 din 13 martie 2014. În prezentarea informaţiilor privind reglementarea sectorului nonprofit, vom avea în vedere legislaţia valabilă în prezent (cu actualizări).

În primul rând, le este permis să înfiinţeze asociaţii sau fundaţii atât persoanelor fizice cât şi persoanelor juridice, condiţia fiind de a urmări activităţi de interes general sau colectiv sau personal nepatrimonial. Redăm articolul nr. 1: *„(1) Persoanele fizice şi persoanele juridice care urmăresc desfăşurarea unor activităţi de interes general sau în interesul unor colectivităţi ori, după caz, în interesul lor personal nepatrimonial pot constitui asociaţii ori fundaţii în condiţiile prezentei ordonanţe”.*

Scopul noilor reglementări legale este de creare a unui cadru social şi legal prin care asociaţii sau fondatorii să acţioneze la nivelul societăţii (a se urmări figura nr. 2).

Spre deosebire de Legea nr. 21/1924, care prevedea că asociaţia poate fi constituită prin exprimarea acordului de voinţă a 20 de persoane, în condiţiile actuale, asociaţia poate fi constituită de trei sau mai multe persoane. Întocmai ca în Legea nr. 21/1924, înfiinţarea asociaţiei se trece într-un Registru al asociaţiilor şi fundaţiilor, existent la grefa judecătoriei în a cărei circumscripţie se stabileşte sediul.

[5] Publicată în Monitorul Oficial nr. 39 din 31 ianuarie 2000

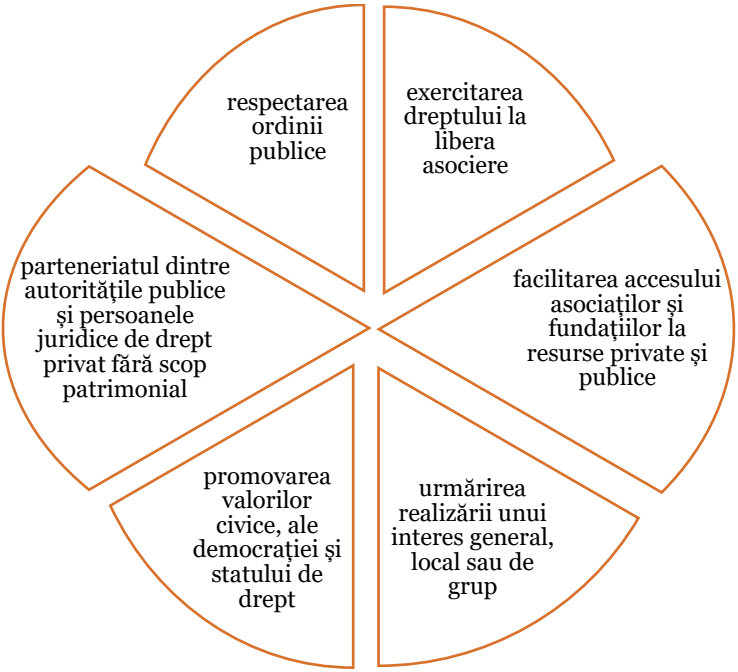

Figura nr. 2 - Scopurile asociațiilor și fundațiilor stabilite prin act normativ (sursa: Ordonanţa nr. 26/2000 cu privire la asociații și fundații aprobată prin Legea nr. 246 din 18 iulie 2005*)*

La articolul 5, alin 2, se precizează că obţinerea personalităţii juridice nu este condiţie a asocierii, persoanele putându-se asocia „în temeiul dreptului constituţional la asociere” şi fără a se înregistra ca persoane juridice. Însă, obţinerea personalităţii juridice este condiţionată de: întocmirea actului constitutiv şi a statutului asociaţiei, acestea fiind autentificate sau atestate de avocat. Asociaţiile îşi pot deschide filiale în teritoriu (cu un număr minim de 3 membri), dobândind personalitate juridică, *„putând încheia, în nume propriu, acte juridice în condiţiile stabilite de asociaţie prin actul constitutiv al filialei”* (art. 13, al. 2) sau sucursale, în teritoriu, dar fără personalitate juridică. Atât filiala, cât şi sucursala se înscriu în Registrul asociaţiilor şi fundaţiilor.

Fundaţia, în condiţiile actualelor reglementări juridice, este: *„subiectul de drept înfiinţat de una sau mai multe persoane care, pe baza unui act juridic între vii ori pentru cauză de moarte, constituie un patrimoniu afectat, în mod permanent şi irevocabil, realizării unui scop de interes general sau, după caz, al unor colectivităţi."* (art. 15).

Constatăm că, dacă Legea nr. 21/1924 reglementa fundaţia ca act al unei singure persoane, în condiţiile legislaţiei în vigoare, fundaţia poate fi constituită şi de mai multe persoane, păstrându-se caracterul testamentar. În schimb, este condiţionată mărimea activului patrimonial iniţial, astfel: *„să includă bunuri în natură sau în numerar, a căror valoare totală să fie de cel puţin 100 de ori salariul de bază minim brut pe ţară garantat în plată, la data constituirii fundaţiei"* (art. 15, al. 2). Fundaţia se înscrie, de asemenea, în Registrul asociaţiilor şi fundaţiilor şi poate să constituie filiale.

Legea prevede modul de organizare şi funcţionare al asociaţiilor şi fundaţiilor, realizarea veniturilor (inclusiv posibilitatea de a înfiinţa societăţi comerciale, cu obligaţia de a folosi dividendele fie investindu-le în societatea comercială, fie pentru atingerea obiectivelor organizaţiei - art.47), relaţiile cu autorităţile publice, obţinerea statutului de utilitate publică, dizolvarea şi lichidarea etc.

În condiţiile legislaţiei prezente, asociaţiile şi fundaţiile se pot uni în federaţii, acestea urmând a obţine personalitate juridică proprie, a se înregistra în Registrul asociaţiilor şi fundaţiilor şi a respecta prevederile Legii nr. 246 din 18 iulie 2005, de aprobare a Ordonanţei nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii.

Capitolul III

Sectorul nonprofit ca fenomen social

Cum este perceput sectorul neguvernamental în România

Odată cu revigorarea vieții asociative, sectorul neguvernamental a fost supus unui ansamblu de percepții și opinii exprimate public. Într-un raport întocmit de Fundația pentru Dezvoltarea Societății Civile (FDSC, 2017), corespunzător anului 2017, se arată că organizațiile neguvernamentale sunt văzute de reprezentanții autorităților publice ca fiind „adversari" (p. 5), iar organizațiile se văd ca „actori firești" (p. 59) indispensabili pentru dezvoltarea comunității. Relația de colaborare cu autoritățile publice este percepută de către reprezentanții sectorului nonprofit atât sub aspectul recunoașterii contribuției ONG-urilor de către autorități, cât și sub aspectul schimbării atitudinii sub influența practicii „micilor atenții" (p. 106), sau chiar al unor bariere din partea autorităților publice.

Presa joacă un rol important în conturarea imaginii publice a organizațiilor neguvernamentale. Același raport al FDSC (2017), menționat mai sus, arată că reprezentanții sectorului neguvernamental apreciază că implicarea presei în promovarea imaginii acestuia se află la granița dintre implicare/non-implicare: 45% dintre respondenți consideră că presa este implicată sau foarte implicată în prezentarea activităților ONG-urilor și 54% o percep ca slab implicată și chiar deloc (date valabile pentru anul 2016).

Urmărind conținuturile știrilor din media audio-vizuală, se constată că în prezentarea informațiilor privind activitățile ONG-urilor se înregistrează două direcții: una favorabilă sectorului, prin promovarea acțiunilor pe care acesta le desfășoară, punctând plusurile aduse la nivelul societății prin proiectele implementate de ONG-uri în

beneficiul diferitelor categorii sociale ori pentru producerea unor schimbări la nivelul structurii şi funcţionării administraţiei publice sau dezvoltarea civismului românesc, şi o alta, nefavorabilă, arătând o serie de practici prin care unele organizaţii neguvernamentale devin instrumente pentru obţinerea de beneficii proprii sau utilizarea fondurilor nerambursabile în manieră neadecvată, în general, pentru alte interese decât cele stabilite de finanţator. Acest ultim aspect a adus serioase prejudicii de imagine acelor organizaţii neguvernamentale în care erau respectate principiile de bază, legislaţia şi care aplicau valori solide şi dezirabile la nivelul societăţii.

Unda de neîncredere strecurată la nivelul întregii populaţii a costat social acest nou sector născut pentru a atinge obiective sociale de îmbunătăţire a vieţii oamenilor. Urmărind unele articole apărute în presă, ne vom afla în faţa a două aspecte privind viaţa asociativă: una în care iniţiatorii unei organizaţii neguvernamentale urmează misiunea declarată la înfiinţarea acesteia şi cealaltă, în care misiunea declarată este o mască, preocupările reale ale membrilor organizaţiei fiind altele decât cele declarate. Un articol apărut în presă atrage atenţia asupra unor modalităţi de *utilizare* a organizaţiilor neguvernamentale cu cele două aspecte semnalate. Prima în care acestea sunt pârghii pentru utilizarea banilor de la Uniunea Europeană sau atragerea de donaţii, banii fiind folosiţi pentru interese familiale (devenind afaceri de familie), în detrimentul celor care chiar aduc contribuţie la viaţa socială (în articol fiind enumerate câteva organizaţii apreciate ca respectând valori şi principii social-umane). Autorul articolului semnalează şi situaţia organizaţiilor existente oficial, dar inactive, *versus* organizaţii care au activitate, dovada fiind depunerea bilanţului fiscal doar de către jumătate dintre cele aproximativ 90 000 de organizaţii înregistrate (Arun, 2021).

Dacă ne referim la *relaţia statului cu organizaţiile neguvernamentale,* semnalăm aprecierea că aceasta este una rea. În 2013, în cadrul unei mese rotunde care s-a desfăşurat la Parlamentul României, s-a concluzionat că, în cel mai fericit caz, această relaţie este satisfăcătoare, fiind de aşteptat implicarea autorităţilor centrale (guvernului şi parlamentului) pentru conturarea unei politici publice privind relaţia statului cu sectorul neguvernamental. (GRADO, 2013).

Odată cu dezvoltarea sectorului asociativ, asemănător sectorului economic în care se înregistrează varii forme de fraudare, şi în sectorul neguvernamental se înregistrează situaţii de utilizare a acestora în afara cadrelor legale, îndepărtându-se de binele public. Prin acţiunile de verificare, autorităţile publice au sesizat astfel de situaţii. Pentru exemplificare, pot fi invocate percheziţiile organizate în judeţele Neamţ, Bacău, Suceava, Iaşi, Vaslui, Bucureşti şi Ilfov, la unele organizaţii neguvernamentale care utilizau banii adunaţi din donaţii sau din contracte publice în scopuri personale. (Trufaşu, 2022).

Dar acestea sunt doar câteva exemple (asupra cărora nu am identificat o cuantificare sau analiză statistică) care aduc o umbră asupra eforturilor altor persoane, care, prin intermediul asociaţiilor sau fundaţiilor, doresc să contribuie la dezvoltarea societăţii, se implică în susţinerea categoriilor sociale ori promovează diverse valori: sociale, cultuale, educaţionale, democratice şi civice, de protecţie a mediului etc. La nivelul societăţii româneşti, privind în mare, percepţia organizaţiilor neguvernamentale este pozitivă. Se consideră că pentru a-şi construi o imagine a unei societăţi civile angajată în problemele societăţii la nivelul populaţiei (şi este de dorit ca aceasta să fie pozitivă), organizaţiile neguvernamentale au nevoie să fie parteneri, să crească numărul alianţelor, şi să acţioneze solidar (Ilie şi Colibăşanu, 2007, p. 237).

Percepţia privind sectorul neguvernamental ca fenomen social

Înainte de a fi prezentate rezultatele datelor culese de la participanţii la studiul derulat în rândul populaţiei din România, în perioada 2021-2023, pentru a identifica percepţia asupra sectorului neguvernamentale în România, vor fi expuse câteva argumente privind considerarea existenţei şi dinamicii sectorului neguvernamental ca fenomen social.

Abordarea organizaţiilor neguvernamentale ca fenomen social, din perspectiva motivaţiilor care determină acţiunea de

înfiinţare a unei structuri asociative, este justificată[1]. Conform concepţiei lui R. Boudon (2006) privind *acţiunea* (explicată prin paradigma sociologiei acţiunii), există două principii care stau la baza fenomenelor sociale: primul principiu susţine că „orice fenomen social, indiferent de natura lui, este întotdeauna rezultatul unor acţiuni, credinţe şi în general, al unor comportamente individuale" (p. 24), iar cel de-al doilea principiu, spune că pentru explicarea fenomenului social „trebuie să se regăsească sensul comportamentelor individuale aflate la originea lui" (p. 24). S. Mezei arată că un fenomen social se identifică cu „relaţie, proces, mod de organizare, suficient de conturate pentru a fi susceptibile de descriere şi explicare ştiinţifică" (1993, p. 250), arătând astfel, că fenomenele sociale sunt carcaterizate şi de dinamică a unor componente esenţiale, de o structură generate de organizare şi relaţii ce au loc, generând un proces.

Extrapolând cele menţionate mai sus asupra sectorului nonprofit, se poate afirma că organizaţia neguvernamentală (şi, în sens mai larg, ansamblul organizaţiilor) îndeplineşte condiţiile enunţate de Boudon şi Mezei, deoarece, în primul rând, organizaţia neguvernamentală dispune de structură şi organizare, funcţionând după un set de regului; totodată, ONG-ul stabileşte, prin intermediul membrilor ei, relaţii cu alte persoane din alte organizaţii şi se întrepătrunde cu alte sectoare sociale/fenomene sociale. Apariţia şi funcţionarea unei organizaţii neguvernamentale este rezultatul unei decizii (a unei voinţe bazată pe motivaţii) şi a unor acţiuni prin care actorul social (respectiv, persoana care a acţionat pentru înfiinţarea ONG-ului) întreprinde un demers cu impact în societate. Acţiunea sa are un sens, o semnificaţie, căci doreşte să producă o schimbare socială sau să se alăture altor cauze exprimate public de alte entităţi sociale, în conformitate cu valori şi credinţe. Credinţele şi acţiunile întreprinse de individul uman se pot referi la modul în care ar trebui să funcţioneze societatea, la ceea ce este bine şi ceea ce este rău în relaţiile dintre oameni sau dintre structuri, o viziune privind rolul său, ori

[1] Am prezentat această idee prima dată în cadrul conferinţei WLC2021 World LUMEN Congress|May 26-30, în înregistrarea video "Motivations for Setting up a Non-Governmental Organisation in Romania". disponibil: https://www.youtube.com/watch?v=tDmCj8biaTU&t=662s. Voi relua aici unele afirmaţii făcute în înregistrarea video, pentru a face legătura cu rezultatele prezentate ulterior în următoarele pagini.

credinţa că trebuie să facă ceva şi convingerea că poate acţiona în sensul producerii unei schimbări. Astfel, comportamentul său capătă sens.

Angrenându-ne în procesul de explicare a raţionalităţii acţiunii de înfiinţare a unei organizaţii neguvernamentale, vom urmări să înţelegem ce anume se află la baza, nu numai a înfiinţării unei organizaţii ca structură specifică (neguvernamentală), dar şi aspectele privind constituirea unui întreg sector format de organizaţii diverse, care acţionează ca un mare actor social.

Ce sunt organizaţiile neguvernamentale din perspectiva cetăţenilor români?

Este o întrebare la care au răspuns participanţii la studiul demarat şi a căror analiză este prezentată în continuare. Amintesc că prezentarea eşantionului s-a făcut la începutul acestei lucrări, respectiv în *Introducere*.

Prezenţa organizaţiilor neguvernamentale în spaţiul socio–economic şi civic românesc a condus la conturarea unor imagini asupra acestora. Experienţele personale acumulate în cadrul şcolii sau facultăţii, prezenţa în mass-media sau în mediile online, mediatizarea prin intermediul presei, implicarea în diferite acţiuni locale etc. au adus tinerilor şi adulţilor, deopotrivă, diferite contexte de relaţionare prin care au ajuns la cunoaşterea acestora. ONG-urile sunt văzute ca fiind *structuri* sau *instituţii*[2], fiindu-le recunoscut caracterul organizatoric şi funcţional. Totodată, sunt percepute ca fiind *grupuri* sau *organizaţii*, ceea ce presupune alăturarea mai multor persoane pentru a realiza ceva. Alţi termeni utilizaţi pentru a desemna o organizaţie neguvernamentală au fost: societate, entitate, instituţie, grup sau unităţi. Toate acestea reflectă diversitatea terminologică

[2] Instituţie – (1.) Organ sau organizaţie care desfăşoară activităţi cu caracter social, cultural, administrativ etc. 1.1. Aşezământ. (sinonime: aşezământ); (2.) Formă de organizare a raporturilor sociale, potrivit normelor juridice stabilite pe domenii de activitate; institut; (3.) Organizaţie care desfăşoară o activitate de interes internaţional (DEX).

atribuită desemnării structurilor organizate, care poartă denumirea generică de organizaţii neguvernamentale, permiţând clasarea acestora, în funcţie de perspectiva abordării.

Un ansamblu de caracteristici definesc, din perspectiva respondenţilor, sectorul neguvernamental, conferindu-i un loc şi un rol important în societate. Participanţii la studiu au precizat că ceea ce caracterizează acest sector este reprezentat de independenţa acţiunilor, scopul urmărit, obiectul intervenţiei, cauza pentru care acţionează şi voluntarismul. O prezentare a acestor caracteristici este reflectată în figura nr. 3.

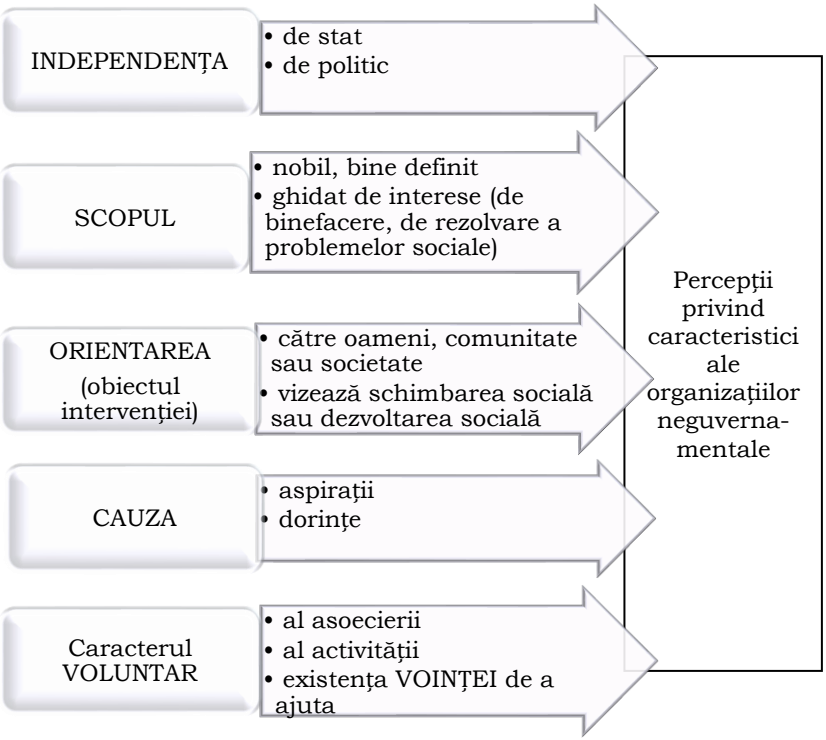

Figura nr. 3 – Percepţii privind caracteristicile organizaţiilor neguvernamentale (Sursa: schemă realizată pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada: 01.06.2021-30.01.2023).

Independenţa organizaţiilor neguvernamentale este apreciată din perspectiva relaţiei cu statul şi cu mecanismul politic, ceea ce ne

arată că la nivelul grupului investigat este clar delimitată existența unei structuri neguvernamentale de structurile de stat ori de cele definite de promovarea ideologiilor politice. *Scopul* care orientează acțiunile structurilor neguvernamentale este perceput ca fiind bine definit (astfel, este întărit caracterul formal, organizat al ONG-urilor), este nobil, respectiv, orientat spre binefacere și rezolvarea problemelor apărute în societate. *Orientarea* acțiunilor organizațiilor neguvernamentale poate înregistra două direcții: una către persoane (ca ajutor direct), iar cealaltă, către societate (cu impact macro). O altă caracteristică atribuită organizațiilor neguvernamentale se referă la *cauza* care le pune în mișcare, cauză aflată în directă relație cu aspirații și/sau dorințe ale membrilor organizației. Aspectul *voluntarismului* este perceput atât în raport cu actul de înființare (ca acțiune voluntară de a înființa un organism), cât și în raport cu activitățile desfășurate, care, în mod asemănător, pot fi inițiate fără a aștepta foloase financiare. Un aspect care a reieșit din analiza răspunsurilor este cel legat de manifestarea *voinței* de a ajuta, ca fundament al acțiunii voluntare.

Percepția raporturilor dintre stat și structurile neguvernamentale

Relația cu statul este definită prin independența organizațiilor față de acesta. Nu aparțin statului - înțelegându-se prin aceasta că nașterea lor se produce ca efect al voinței membrilor societății, și nu ca voință a statului. Ele sunt privite ca acționând fără a primi susținerea guvernului, ca funcționând autonom - acțiunile lor sunt independente de cele ale statutului. Sesizăm trei tendințe în percepția modului în care funcționează un ONG atunci când este abordată relația cu structurile guvernamentale:

(1) *Independența față de stat și/sau de acțiunile guvernului* – sunt autonome, neprimind susținerea guvernului. Ele nu aparțin guvernului, nu sunt afiliate acestuia și nu lucrează pentru acesta, fiind orientate spre îndeplinirea unei misiuni care vizează oamenii ori societatea. Acțiunea lor, independentă de cele ale statului, este o caracteristică esențială, care asigură „supremația" demersurilor lor. A lucra independent, a dispune de capacitatea de a stabili obiective și de

a organiza munca fără imixtiunile instituţiilor publice constituie o notă definitorie a acestor forme de organizare. Autonomia este asigurată de: finanţarea independentă (statul nu finanţează organizaţia neguvernamentală, nu asigură fonduri pentru existenţa organizaţiei) şi de organizarea activităţilor independent de cele ale statului, având capacitatea de a stabili tipul activităţilor şi modul în care le vor desfăşura.

Independenţa faţă de stat este asigurată prin lipsa finanţărilor din partea acestuia, consideră unii dintre respondenţi. În ceea ce priveşte susţinerea care poate veni din partea statului, se apreciază că unele organizaţii sunt parţial sau integral finanţate de la stat. Desigur, aici se poate atrage atenţia asupra ideii de independenţă faţă de stat, care poate fi pierdută sau diminuată odată cu aşteptarea unei surse de venit din partea statului şi a măsurii în care mai discutăm despre independenţă sau nu.

Această independenţă este esenţială şi în raport cu partidele politice sau sindicatele, fiind respinse influenţele din partea acestora. Am putea adăuga aici rolul organizaţiilor civice, care vizează educarea civică şi democratică (în strânsă relaţie cu viaţa politică a unei naţiuni), dar fără a exista o implicare politică în sensul aderării la o ideologie.

(2) *Completarea statului* (complementaritate) - prin realizarea unor activităţi pe care statul nu le întreprinde. Ele depun eforturi pentru a face ceea ce statul nu întreprinde (fie din lipsa dorinţei de a face acest lucru, fie ca viciu de organizare), astfel încât să compenseze absenţa intervenţiei instituţiilor specializate ale statului prin acoperirea nevoilor societăţii. Ele dovedesc astfel că există o problemă, există nevoia de rezolvare şi, mai ales, există şi calea de rezolvare, realizând în final ceea ce statul nu este capabil să facă (nu reuşeşte să realizeze). Din altă perspectivă, ONG-urile preiau o parte din problemele societăţii, care nu sunt acoperite eficient prin intervenţia statului (dovedind astfel că sistemul public are slăbiciuni), domeniile vizate fiind cele sociale, culturale, învăţământ, cercetare etc. Percepţiile publice faţă de relaţia dintre organizaţiile neguvernamentale şi cele guvernamentale fiind că ONG-urile îndeplinesc misiuni cărora statul nu le poate face faţă, ele oferă opţiuni la variantele ineficiente de acţiune ale autorităţilor. O altă percepţie

este aceea că se ocupă de anumite lipsuri sociale care nu primesc atenţia necesară din partea statului şi că fac ceva în plus faţă de stat. Sunt privite ca organizaţii care vin în sprijinul guvernului prin activităţi, pe care le întreprind cu ajutorul voluntarilor.

(3) Un alt aspect perceput de respondenţi este cel al *funcţionării legale* (în baza unei legi), însă nefiind necesară aprobarea la nivel guvernamental pentru a desfăşura activităţi.

Facem menţiunea că, totuşi, există anumite sectoare care impun respectarea unor prevederi legale, mai ales când vorbim de furnizarea de servicii care trebuie să respecte standarde minime privind calitatea. Însă, privind din perspectiva stabilirii unui plan de acţiuni, într-adevăr, nu sunt necesare aprobări din partea unei structuri guvernamentale.

Percepţii privind scopul organizaţiilor neguvernamentale

Percepţia populaţiei investigate este aceea că aceste organizaţii sunt ghidate de *comunitatea de scop* – oamenii care însufleţesc organizaţia au un scop similar. Unele persoane percep scopul ca fiind nobil. Pornind de la interese comune, membrii organizaţiei îşi propun ca prin eforturile lor să atingă un scop care poate îmbrăca variate conţinuturi, care vizează viaţa socio-culturală, socio-economică, politică, publică sau administrativă etc. Aceste interese au capacitatea de a aduna oameni şi de a-i mobiliza pentru realizarea scopului. Ideea de scop (ca noţiune în sine) este esenţială în mobilizarea oamenilor – în absenţa acestuia, acţiunile indivizilor se produc la o intensitate minimă.

În tabelul nr. 2 este realizată o tipologie a scopurilor percepute la nivelul societăţii româneşti atunci când ne referim la cele asumate de organizaţiile neguvernamentale, în funcţie de obiectul acţiunii sociale.

Tabel nr. 2 – Percepţia scopurilor organizaţiilor neguvernamentale

Scopuri orientate spre:	*Ajutor (pentru persoane)*	Filantropice Să ofere ajutor Acte caritabile Ajutorul celor lipsiţi de posibilităţi sau cu posibilităţi reduse Evoluţia personală a oamenilor
	Rezolvare de probleme	A unei anumite probleme A problemelor societăţii
	Implicare	În aspecte ale vieţii sociale, economice, culturale acolo unde statul /autorităţile publice nu intervin
	Societate	In slujba societăţii Colectivitatea locală Dezvoltarea societăţii Modificări benefice în societate
	Susţinerea unei cauze	Cauze umanitare

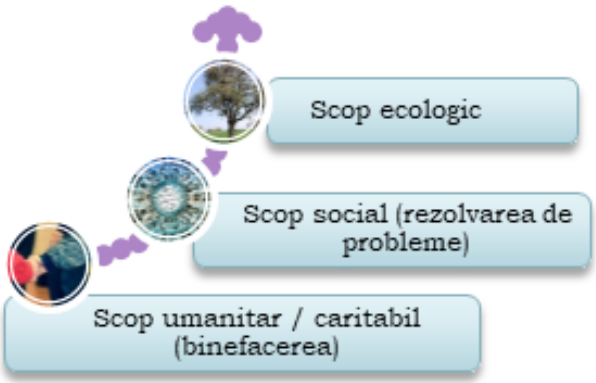
Sursa: Tabel rezultat din prelucrarea răspunsurilor participanţilor la cercetarea întreprinsă în perioada: 01.06.2021-30.01.2023.

Trebuiesc îndeplinite unele condiţii pentru realizarea scopului de către organizaţiile neguvernamentale. O primă condiţie presupune *existenţa intereselor comune* a membrilor grupului (interesele izvorăsc din preocupări, din experienţe acumulate în cadrul relaţiilor interumane). Existenţa unui anumit nivel al intensităţii interesului generează dorinţa persoanelor de a se implica prin cadrul organizat al unui ONG. O a doua condiţie este legată de *existenţa credinţelor comune*, a acelor *convingeri* în legătură cu rostul pe care îl au oamenii în lume sau de modul în care ar trebui să funcţioneze societatea ori să se desfăşoare viaţa umană. Aceste credinţe adună oameni care se aseamănă (aparţin unei comunităţi, ori au identitate de gen sau vârstă etc.) sau care, chiar dacă sunt diferiţi (prin experienţe, calificare, apartenenţă religioasă etc.), au credinţe comune asupra unui aspect al vieţii, care sunt suficiente să le motiveze alăturarea organizată. O a treia condiţie este ca *scopul să fie precis*, orientând activarea/activităţile, ancorat într-un domeniu bine definit. Obiectivele stabilite conduc către atingerea scopului organizaţiei. Şi,

desigur, nu putem vorbi de scop al unui ONG decât ca având caracter non-profit. În orice acţiune vizând socialul, un eventual profit realizat din unele activităţi este doar un mijloc de realizare a scopului şi nu scop în sine (spre deosebire de cazul organizaţiilor economice, al căror scop declarat este cel economic – de realizare a profiturilor economice – financiare – acumulare de capital financiar).

Totodată, distingem la nivelul percepţiei societăţii unele *domenii* în care se pot stabili scopuri, atunci când ne referim la organizaţiile neguvernamentale. Sesizăm distincţia dintre caritate (ca scop al unor organizaţii) şi scopuri ecologice, sociale, sportive, ajutarea animalelor etc. În acelaşi timp, asistăm, la nivelul grupului investigat, la realizarea unei distincţii între *scop social* şi *scop umanitar* dar şi *scop ecologic*. Percepţia la nivelul societăţii româneşti fiind clară între acţiunile cu *caracter umanitar* (de a da bunuri, ajutoare materiale, mâncare etc.) şi *scopurile sociale* (care vizează societatea, condiţiile generale de viaţă umană şi chiar structurile organizatorice care reglează viaţa socială etc.).

Figura nr. 4 – Percepţia scopurilor organizaţiilor neguvernamentale (Sursa: figură realizată pe baza prelucrării răspunsurilor participanţilor la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021-30.01.2023).

Voi acorda puțină atenție unei noțiuni utilizată atunci când se discută despre diferențierea scopului organizațiilor nonguvernamentale de cel al altor structuri (publice sau private), și anume a caracterului *nobil* atribuit scopului (am putea vorbi și despre înnobilarea scopului). Acest atribut conferă scopului o poziție supremă într-o ierarhie imaginară a scopurilor, dacă le tratăm din perspectiva valorică (scopuri ce vizează pozitivitatea, evoluția), și, la polul opus, scopuri lipsite de etică, imorale, distructive. În completare, vorbim în aria neguvernamentală și de *cauză*, la rândul ei etichetată ca nobilă. A lupta pentru o cauză, a acționa în numele unei cauze conferă forță acțiunii umane o valoare ridicată.

Cauza. Susținerea unei cauze

A reprezenta o cauză[3] la nivel social, ori a acționa pentru o cauză, presupune existența unei relații directe între realitatea socială imediată (cu care o persoană intră în contact) și un set de valori care ghidează acțiunea. Asocierea dintre rațiunea existenței unei organizații neguvernamentale și cauză, ca generator al acțiunii, izvorăște dintr-o percepție asupra semnificațiilor acordate acțiunilor umane, fie că acestea îmbracă forma individuală, fie organizațională, dar și percepția cauzei (a problemei care intră în atenție). Organizațiile neguvernamentale sunt privite ca inițiative ale oamenilor și, ca urmare, ele capătă amprenta valorică conferită de motivațiile care i-au ghidat pe aceștia să înființeze organizația. Prin răspunsurile date de respondenții care au menționat „cauza" ca factor important pentru motivarea înființării organizațiilor neguvernamentale, ne întrebăm care este sensul atribuit acestui termen de către respondenți, căci *a lupta pentru o cauză* este o enunț care conferă noțiunii o valoare ridicată, o trimitere către un ideal, către o idee încărcată de valoare. Din această perspectivă, ar fi necesare studii care să aprofundeze ideea de reprezentare socială a conceptului de cauză.

[3]*Dicționarul explicativ al limbii române* definește *cáuza* astfel: „problemă socială care interesează o colectivitate largă de oameni și pentru a cărei apărare și punere în valoare se duce o luptă susținută" (1996, p. 146)

Prezenţa ideii de *a lupta pentru o cauză* sau de *a acţiona în numele unei cauze* ori pentru *susţinerea unei cauze* ne sugerează raportările indivizilor faţă de conceptul de cauză. Cauza este, astfel, un ideal sau este un fapt (o problemă la nivelul societăţii), dar este ceva pentru care trebuie să se acţioneze. În funcţie de natura cauzei şi de context, acţiunea îmbracă forma *luptei* (ceea ce implică un raport de forţe antagoniste[4]) sau forma *acţiunii*, în sensul de a face ceva, de a întreprinde diferite demersuri care să susţină cauza respectivă (campanii de informare, activităţi de *lobby*, proteste, intervenţii organizate etc.). O altă formă este cea de a *susţine* (a participa pentru îndeplinirea cauzei). Zbuchea şi Pânzaru dau ca exemplu campaniile sociale sau campaniile de tip *cause related marketing* (prin care o firmă contribuie financiar pentru o anumită cauză) ale firmelor private sau campaniile sociale, cum sunt, de exemplu, acţiunile Coca-Cola de a sponsoriza învăţământul superior sau acţiunile Procter&Gamble care a utilizat campanii de *cause related marketing* care s-au implicat în susţinerea învăţământului, folosindu-se un sistem de acumulare de puncte (2006, p. 105-119).

Unii respondenţi consideră că o cauză pentru care luptă trebuie să fie auzită de ceilalţi, astfel că cei care cred în aceasta se asociază în organizaţii, pentru a fi mai puternici în îndeplinirea ei. Cauza pentru care există un angajament declanşează încrederea oamenilor în ceea ce poate aceasta să aducă pentru binele lor. În lipsa încrederii unei părţi a populaţiei, cauza este sortită eşecului.

Cauzele sunt asociate cu caritatea, sau cu drepturi, ori cu acţiunile orientate spre societate. Astfel, unele persoane consideră că motivatori ai acţiunii pot fi cauzele nobile (obiectul acţiunii lor are o valoare ridicată, până la a fi nobilă), sau este o cauză socială ori umanitară.

[4] Un exemplu de luptă pentru o cauză este teoria luptei de clasă dezvoltată de Marx şi Engels, pe care V. Madgearu o explică prin originile istorice şi ca efect al activităţii economice ce au dat naştere claselor sociale cu interese diferite pe care şi le-au apărat prin lupta politică (Madgearu, 1999, p. 61).

Organizaţia neguvernamentală - percepută ca instrument pentru rezolvarea problemelor sociale

Acceptând ideea că sunt orientate spre binefacere şi nu spre generarea de câştiguri economice pentru membrii săi, organizaţiile neguvernamentale întreprind acţiuni umanitare pentru a susţine populaţia. Organizaţiile non profit sunt privite de către cei mai mulţi dintre participanţii la studiu ca entităţi care *contribuie la rezolvarea unor probleme ale societăţii*, de interes general. Unele sunt orientate spre diminuarea acestor probleme sau conştientizarea problemelor de ordin social, ecologic sau civic. Altele sunt centrate pe identificarea necesităţilor cetăţenilor. Membrii organizaţiilor fac acest lucru fără a accepta compensaţii financiare (o fac în mod gratuit, fără a urmări profit) şi lucrează aparte de stat. Alte persoane consideră ONG-urile ca fiind chiar *un mijloc* prin care se poate rezolva o problema: scopul lor fiind de a rezolva unele probleme cu caracter social, ecologic sau umanitar, ale căror soluţionări pe termen lung pot fi facilitate de către guvern. Pentru unii membrii ai societăţii nu este exclusă facilitarea statutului în acţiunile pe care le întreprinde o organizaţie neguvernamentală. Alte persoane percep ONG-urile ca fiind organizaţii care *se implica activ în gestionarea problemelor* ce apar în anumite sectoare ale societăţii neglijate de stat, astfel aceste organizaţii se canalizează punctual pe o problemă şi îşi asumă rezolvarea acesteia.

Două orientări se constată la nivelul percepţiei grupului investigat privind direcţiile în care acţionează organizaţiile nonprofit în societate (a se vedea şi figura nr. 5): (1) de a face ceva pentru societate (pentru bunul mers sau pentru schimbare) şi (2) de a ajuta oamenii (individual sau categorii de oameni ori comunităţi). Între aceste două orientări sunt diferenţe în sensul obiectului intervenţiei, în primul caz, ţinta fiind acţiunea în sine, orientată către beneficiul societăţii (vizând societate, componentele ei, mecanismul de funcţionare etc.), în cel de al doilea caz, ţinta este specificată, şi anume de a ajuta oamenii sau comunităţi de oameni.

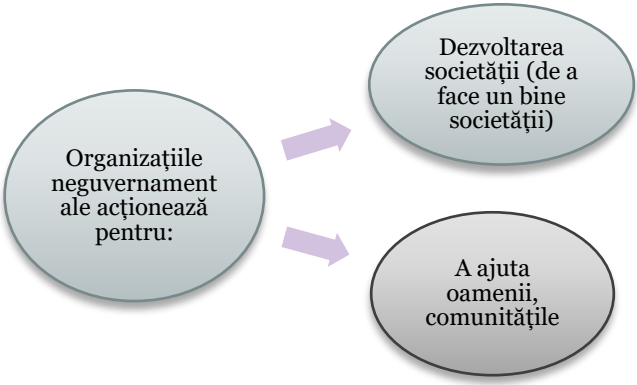

Fig. nr. 5 . Percepţia direcţiilor de acţiune ale organizaţiilor neguvernamentale (Sursa: figură realizată pe baza prelucrării răspunsurilor participanţilor la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021-30.01.2023).

Este recunoscută contribuţia acestor structuri: ele sunt centrate pe a face bine comunităţii sau de a face ceva bun pentru lume, idee subliniată de majoritatea persoanelor. Bunul mers al societăţii este, prin urmare, un ideal şi un scop. Dar, organizaţiile neguvernamentale sunt văzute ca actori secundari în dezvoltarea comunităţii. Aceşti actori, din poziţia lor de indivizi privaţi (particulari, separaţi de cei care reprezintă structurile statului) urmăresc realizarea binelui („facerea de bine", după cum se exprima unul dintre respondenţi). Din această perspectivă, se afirmă că organizaţiile neguvernamentale fac ceva bun pentru lume.

În urma analizei răspunsurilor primite, a reieşit că acţiunile grupurilor de oameni care se organizează în structuri neguvernamentale vizează:

a) binele comunităţii în care trăiesc (aşa că fac un bine altora, activează în mai multe domenii pe care se canalizează, specializându-se în acel sector);
b) sunt preocupate de bunul mers al societăţii, de felul în care aceasta funcţionează (deservesc societatea, contribuie la o mai justa funcţionare a societăţii, uneori este pusă societatea mai presus de interesele personale), ca urmare, ajută (se implică activ) la buna desfăşurare a acţiunilor societăţii;

c) încearcă să rezolve anumite probleme ale societăţii civile (identifică şi semnalează o problemă, ca apoi să caute soluţii şi le implementează);
d) contribuie la dezvoltarea societăţii (urmăresc să susţină implicarea oamenilor în realizarea faptelor bune, aduc plusuri la nivel social).

Vom detalia perspectiva de abordare a organizaţiilor neguvernamentale ca entităţi care doresc *schimbarea societăţii* pentru a permite dezvoltarea acesteia. Această preocupare privind schimbarea societăţii este foarte prezentă la participanţii la studiu. În primul rând, organizaţiile neguvernamentale sunt percepute ca dorind să schimbe ceva, iar grupul de oameni (care se adună) este ghidat de principii comune şi de dorinţa de schimbare a ţării. Sensul schimbării este către *mai bine*, şi pentru acesta vizează schimbarea unor politici sau propun schimbarea regulamentelor, sau, pur şi simplu, „să schimbe ceva în ţara asta" (bărbat, 18-29 ani, student, rezident în mediul rural, regiunea Sud-Vest Oltenia) ori „să schimbe ceva" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Centru; bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, student, rezident în mediul rural, Regiunea Sud-Muntenia) în societate, în spaţiul imediat de viaţă. Dezvoltarea societăţii este un obiectiv. Producerea de schimbare este posibilă prin eforturi comune de către oameni cu obiective similare. Este important ca aceşti oameni să aibă capacitatea de a avea impact în societate prin acţiunile lor (implicare activă în societate). Preocuparea pentru bunăstarea societăţii este mai presus de interesul organizaţiei, cel puţin în percepţia celor care au oferit răspunsuri la acest studiu.

Organizaţiile neguvernamentale – percepute ca orientate spre categorii de oameni (cu dorinţa de a ajuta oameni)

În primul rând, sunt percepute atât ca *grupuri de oameni* care acţionează, cât şi ca *structuri juridice* (ceea ce implică înregistrarea lor legală). Direcţia lor de intervenţie este către comunitate (în folosul comunităţii) sau personal.

Direcţia etichetată ca intervenţie pentru „folos personal” poate fi explicată prin posibilitatea unei mici organizaţii neguvernamentale de a acţiona pentru a susţine un membru al familiei aflat în dificultate. În ultimii ani, multe familii care au un copil sau mai mulţi cu dizabilităţi au înfiinţat astfel de organizaţii (obţinând personalitate juridică), prin care urmăresc facilitarea participării copilului/copiilor lor la viaţa comunităţii, semnalând astfel şi existenţa în societate a unor familii cu anumite nevoi şi nevoia de participare la viaţa socială. Un alt sens, peiorativ, este cel semnalează fenomenul existent de a înfiinţa un ONG pentru a strânge fonduri sau accesa fonduri care urmăresc rezolvarea unor situaţii personale (achiziţii de bunuri etc.); ca urmare, nu mai putem vorbi de un scop nobil (în aceste cazuri).

În raport cu intervenţia acestor structuri, la nivelul percepţiei participanţilor la studiul derulat, sesizăm realizarea conexiunilor între concepte, precum:

- categorii de oameni defavorizaţi – care au nevoie de protecţie / susţinere / ajutor;
- oameni fără posibilităţi sau aflaţi în dificultate;
- situaţii de risc – care reclamă rezolvare;
- situaţii generatoare de poziţii defavorizante (generatoare de vulnerabilitate): situaţia socială, economică, apartenenţa etnică etc.;
- nevoi ale oamenilor;
- ajutorul efectiv acordat oamenilor;
- drepturi ale oamenilor;
- organizaţii care militează;
- instituţii care luptă pentru drepturi;
- organizaţii prin care oamenii se pot exprima liber etc.

Ca structurare a societăţii la nivelul intervenţiei, în funcţie de poziţia oamenilor în cadrul acesteia, identificăm următoarea diadă (a se urmări figura 6), ce rezultă din percepţiile grupului investigat: pe de o parte, avem grupuri de oameni care urmăresc evoluţia societăţii, iar, pe de altă parte, sesizăm existenţa unor sectoare ale societăţii care au nevoie de intervenţie; între aceste două unităţi sociale se nasc relaţii sociale, care implică participarea oamenilor şi organizarea lor pentru a acţiona într-o direcţie sau alta.

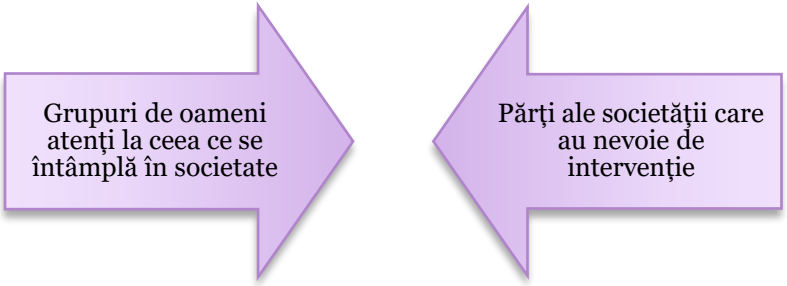

Fig. nr. 6 – Diada generatoare de intervenţie socială (Sursa: figură realizată pe baza prelucrării răspunsurilor participanţilor la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023).

În unele cazuri, intervenţia membrilor unei organizaţii neguvernamentale reprezintă o salvare pentru anumite persoane, mai ales când acestea sunt lipsite de informaţii de bază privind utilizarea resurselor societăţii (nu ştiu cum să-şi rezolve problemele, căror instituţii să se adreseze, ce demersuri să facă etc.). Nebazându-se pe finanţări de la stat, organizaţiile neguvernamentale strâng fonduri pentru a desfăşura acţiuni privite ca fiind caritabile. Acţiunile lor sunt percepute ca având caracter independent, neimpuse de entităţi publice, ci izvorâte din iniţiative ale oamenilor.

Nu putem trecere cu vederea acea parte a populaţiei care nu cunoaşte rolul organizaţiilor neguvernamentale. Necunoaşterea acoperă 12,4% din populaţia investigată. Această populaţie poate constitui un grup vulnerabil prin ignoranţă - a celor lipsiţi de informaţie. Nu excludem situaţia de a nu fi oferit un răspuns din cauza comodităţii, ceea ce este iarăşi îngrijorător, căci corespunde unei atitudini fie de pasivitate, fie de indiferenţă sau lipsă de responsabilitate.

Au fost identificate şi *percepţii negative* asupra organizaţiilor neguvernamentale, aceste percepţii acoperind mai multe segmente, exprimate de un număr foarte mic de persoane, respectiv 7, ceea ce reprezintă 2,23% din totalul participanţilor la studiu. Iată câteva dintre acestea:

- percepţii privind rolul de entităţi implicate în spălarea banilor obţinuţi prin căi ilegale, prin folosirea unei organizaţii neguvernamentale ca interfaţă între operatorii actului ilicit şi autorităţi publice;

- considerarea ONG-urilor ca instrumente pentru manevrele politice (contrar conceptului de organizaţie neguvernamentală, apolitică);

- sunt privite de către unele persoane ca fiind „afaceri", organizaţiile neguvernamentale fiind o cale de obţinere a unor bani pentru bunăstarea personală;

- acţiunea lor este limitată geografic, acţionând la nivel local; sunt organizaţii mai mici, cu caracter social, care acţionează într-o arie restrânsă;

- din perspectivă aplicării, ele prezintă deficienţe, în ciuda intenţiilor bune.

Deşi o parte a unei populaţiei investigate percepe negativ existenţa organizaţiilor neguvernamentale, cealaltă parte, majoritară, apreciază *aspectele pozitive* ale implicării cetăţenilor prin organizaţii neguvernamentale. Sunt percepute ca o dovadă a capacităţii unor oameni „de a vedea dincolo de beneficiul personal" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18-29 de ani, studii superioare, salariată, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Vest), aceştia obţinând satisfacţii şi culegând recompense ce decurg din semnificaţia acţiunii de a ajuta pe alţii. Ideea de *a face lumea mai bună* (regăsită la mulţi respondenţi), fără a uza de instrumente politice şi chiar separându-se de viaţa politică, ghidează iniţiativele de acţiune.

Relaţia dintre organizaţii neguvernamentale şi scena politică suportă însă analize aprofundate. Căci, în funcţie de nivelul de acţiune al organizaţiilor neguvernamentale, avem cel puţin două situaţii identificate în acest studiu:

1. Cea în care micile organizaţii se limitează la a ajuta sau a acţiona la nivelul relaţiei cu cei în nevoie, pe baza atitudinii caritabile (şi, din această perspectivă, intervenţia acestora se limitează la a oferi ajutoare materiale, precum alimente, haine, medicamente etc. sau

servicii; medicale, de îngrijire, consiliere, adăpost etc. În acest caz, relaţia cu politicul poate fi nulă.

2. A doua situaţie include acele organizaţii care vizează schimbarea în societate, a modului în care intervin autorităţile, a decidenţilor, a calităţii actelor normative. În acest caz, se stabileşte o relaţie cu scena politică pentru a milita, susţine sau produce schimbări la nivel de decizie.

Am putea spune că cu cât creşte nivelul de intervenţie al organizaţiei neguvernamentale cu atât mai mult se stabileşte o relaţie cu scena politică. Însă, o caracteristică este esenţială pentru ca un ONG să rămână veritabil: acela de a nu se transforma în instrument al politicului, prin care partidele să influenţeze decizii politice ale cetăţenilor (în situaţii de campanii electorale, în exprimarea votului sau aderarea la un partid politic etc.).

Asocierea voluntară orientată spre scop

Ca tip de cooperare între indivizi, această asociere este urmată de demersuri pentru înregistrare oficială, respectiv parcurgerea etapei de înregistrare a deciziei de asociere orientată spre a atinge un scop clar definit. Din actul informal de unire a forţelor unor persoane, asocierea în vederea constituirii unei organizaţii neguvernamentale devine acţiune formală declarată şi înregistrată prin proceduri legislative.

Raţiunile care stau la baza *asocierii voluntare* pot fi diverse: membrii asocierii vor să facă ceva, vor să ajute oamenii, vor să participe la construcţia societăţii, vor să determine schimbări, să dezvolte acţiuni, să mobilizeze resurse umane sau materiale etc. Ei au iniţiativă şi sunt dornici să acţioneze pe cont propriu sau fără a aştepta ceva în schimb. În tabelul nr. 3 sunt prezentate, din perspectiva persoanelor care au participant la studiu, raţiunile care determină decizia de a înfiinţa o organizaţie nonprofit.

Tabel nr. 3 - Raţiuni care stau la baza înfiinţării organizaţiilor neguvernamentale

Raţiunea înfiinţării unui ONG	*Descrierea*	*Efectul urmărit*
Anumite concepte/idei care călăuzesc viaţa unei persoane	De a ajuta oamenii; de a contribui la buna funcţionare a lucrurilor; dorinţa de a ajuta animalele	Dezvoltarea societăţii
A acţiona independent (antreprenorii)	Vor să facă ceva pe cont propriu	Să fie de folos societăţii
Nevoia de implicare / de solidaritate	Categorii de oameni: care nu au aceleaşi oportunităţi; oameni nevoiaşi; oameni cu probleme.	Conştientizarea unor probleme la nivelul societăţii

Sursa: schemă realizată pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada: 01.06.2021-30.01.2023.

Observăm că, la nivelul unei părţi din populaţia investigată, raţiunea înfiinţării unui ONG îmbracă trei forme: (1) raţiuni care rezidă în ideologia ce conduce viaţa persoanelor în raport cu o finalitate ideatică (respectiv de a dezvolta societatea); (2) antreprenoriatul la nivel social, cu fundament în capacitatea de a acţiona ca individ, bazat pe dorinţa de a face ceva, de a fi activ, reuşind în final să fie de folos societăţii; (3) expresia unei nevoi (care decurge din structura omului de a fi fiinţă socială), mai ales când vede oameni care se confruntă cu dificultăţi.

Ne-am putea întreba dacă există un tip de individ care să corespundă omului ce iniţiază înfiinţarea unei organizaţii neguvernamentale. În cadrul relaţiilor interumane, s-a utilizat termenul de „ONG-ist", descriind acea persoană implicată în acţiunile specifice sectorului nonprofit. Dar putem face un portret al ONG-istului? Ce trăsături ar avea un astfel de tip de individ? Una dintre ele ar fi *iniţiativa*. O altă trăsătură ar presupune un set de calităţi, precum: dăruirea, altruismul sau ceea unii dintre respondenţi au numit a fi „oameni cu suflet".

Munca voluntară – importanţa ei în sectorul nonprofit

Atât în actele normative, cât şi în literatura de specialitate, dar şi în opinia publică este recunoscut caracterul non-profit al acestor organizaţii. Un număr de 25 de persoane din 313 au menţionat această caracteristică pentru a defini structurile nonguvernamentale, recunoscând existenţa acestei caracteristici.

A nu face profit este corelat cu: (1) muncă depusă neplătită - „nu fac vreun profit din munca depusă" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Centru); (2) relaţia *scop – cauză* - „nu au drept scop profitul, ci o cauză socială" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Bucureşti-Ilfov); (3) preocuparea de a face bine altora, fără a obţine bani; (4) acţiunile întreprinse sunt susţine prin propriile resurse; (5) donează/furnizează, fără a primii bani de la guvern etc.

Desfăşurarea unei munci în regim voluntar se asociază cu existenţa sau internalizarea unei cauze sociale. Cei care sunt ghidaţi de această cauză vor avea o mare disponibilitate pentru voluntariat. Cauza socială presupune: preocuparea de a ajuta pe alţii („de regulă fac bine *pro bono"*), utilizarea banilor ca *mijloc* pentru organizaţie, şi nu ca *scop*, implică „ajutorul altora", atenţia fiind îndreptată spre rezultat, fără a ţine cont sau a fi motivat de profit sau un potenţial profit.

Percepţii privind modul în care iau naştere organizaţiile neguvernamentale

Continuăm demersul pentru a arăta percepţiile privind modul în care iau naştere organizaţiile neguvernamentale. Vom afla astfel, ce se ştie şi ce nu se ştie, la nivelul grupului investigat, despre procesul privind înfiinţarea unei organizaţii nonprofit. Se recunoaşte că naşterea acestora se produce „din nevoie de ele" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, student, rezident în mediul rural,

Regiunea Nord-Est) și apoi „prin construirea lor" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul rural, Regiunea Sud-Muntenia) și astfel se subînțelege relația cauzală: *nevoia* implică *construcția* unei entități. Expresia „faceri de bine" (des regăsită în răspunsurile participanților la studiu) subliniază conținutul sau obiectul acțiunii: a face bine.

Au fost prezentate câteva mecanisme care generează nașterea unei organizații neguvernamentale. Dintr-o perspectivă, *cauza* și/sau un *aspect social* este generatorul, ca apoi acestea să aducă la un loc mai multe persoane care prezintă dispoziție de a se implica activ. Următorul pas constă în înregistrarea oficială pentru a acționa legal. Iată descrierea oferită de un cetățean român:

> *„Consider că se pornește de la stabilirea unei cauze sau a unui aspect social, în jurul căreia se întrunesc mai multe persoane dispuse să activeze în favoarea acesteia. Apoi, se înregistrează prin cadrul unor documente oficiale, ceea ce permite funcționarea legală a acesteia"* (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani, student, rezident în mediu urban, regiunea Nord-Vest).

O altă viziune asupra apariției unui ONG are la bază existența unor resurse care pot fi utilizate în ajutorul altor persoane. Inițiatorul își face cunoscută ideea și mobilizează alte resurse umane și/sau financiare. Alternativa oferită de unul dintre respondenți este că punctul de plecare constă în „ideea unui proiect" prin care vor să ajute, dar în lipsa resurselor financiare sunt întreprinse demersuri pentru a strânge aceste resurse. Ca urmare, organizația neguvernamentală se naște din alianța celor două categorii de oameni (a celor care vor să acționeze și a celor care pot oferi resurse. Pentru exemplificare, redăm descrierea unui astfel de mecanism:

> *„Prin unirea unor persoane care dispun de resurse financiare în mod înstărit (sau chiar a unei persoane) și care consideră că ar putea fi de ajutor celorlalți. Ei își promovează ideea și strâng resurse umane care nu au neapărat resurse financiare, la rândul lor; dar ajutorul nu stă doar în resurse financiare. Un alt mod în care cred că poate lua naștere, poate pleca de la ideea unui proiect de la persoane care nu*

dispun de resurse financiare, pur şi simplu au un plan conturat în ceea ce priveşte ajutorul pe care îl pot acorda şi încearcă să găsească finanţator (o persoană care dispune de resurse financiare şi care este dispusă să nu accepte un profit - înţelegând că cei care au nevoie de finanţare o fac pentru a acorda un ajutor) şi împreună ajung să formeze un ONG" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii superioare, rezidenţă în mediul rural, regiunea Sud-Muntenia)

Un al treilea mecanism descris porneşte de la o persoană care are ceva de spus cu privire la aspecte pe care consideră că ar trebuie să le schimbe, fiind susţinută de alte persoane care gândesc la fel.

„Nu e nevoie de mulţi oameni, este nevoie de un singur om care vrea să schimbe ceva şi are un cuvânt de spus, cu care mai multă lume este de acord cu ideile spuse" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, student, rezidenţa în mediul rural, regiunea Sud-Vest Oltenia)

Un ultim mecanism surprins reflectă complexitatea temei, dar interesant este accentul pus pe existenţa „masei critice de oameni", ghidată de o idee. Aceasta este suficientă să mobilizeze pentru acţiune:

„Nu cred că e un singur răspuns aici, ci (sunt) foarte diverse; cred că mereu trebuie să fie o masă critică de oameni care cred în aceeaşi idee, în posibilitatea realizării ei şi în capacitatea proprie şi a cere celor din jur de a o realiza." (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, doctorand, rezidenţa în mediul rural, regiunea Sud-Muntenia)

Un element esenţial ce pune în mişcare mecanismul de înfiinţare a unei organizaţii, menţionat de o parte importantă a persoanelor investigate, este *dorinţa*. A dori[5] este motorul esenţial al

[5] Jon Elster analizează acţiunea umană apelând la abordarea centrată pe dorinţe şi oportunităţi, în sensul desfăşurării unei acţiuni în funcţie de oportunitatea apărută şi de dorinţa existentă. Acţiunea rezultată este consecinţa a două filtre aplicate de agentul acţiunii: filtrul constrângerilor (fizice, economice, legale etc) alături de acţiuni coerente (setul de oportunităţi) şi filtrul reprezentat de mecanismul de selecţie a acţiunii

acțiunii. În absența dorinței, acțiunea nu este posibilă. Însă, în ceea ce privește înființarea unei organizații, dorința este orientată către indivizi, dar și către societate (a se urmări și figura nr. 7). În studiul derulat, au fost identificați diverși factori care conduc la *dorința de a acționa* prin intermediul organizațiilor neguvernamentale. Aceștia sunt:

- *dorința de a face un bine* – un bine orientat către alți oameni sau către societate;
- *dorința de a ajuta,* fie persoane, fie în anumite cauze;
- *dorința de a schimba ceva în societate*, a schimba comunitatea, mediul înconjurător, de a îmbunătăți o situație. Dorința de schimbare este o expresie a opiniei că societatea nu este perfectă, că sunt aspecte care nu funcționează bine și atunci este nevoie de schimbare. Dorința de schimbarea este un motivator al progresului;
- *dorința de a face ceva pentru comunitate, de a se implica*. Fără a se preciza un scop sau un motiv, dorința de implicare reprezintă o formă de exprimare a sociabilității și a participării la viața comunității. Dorința de a crea un mediu social mai bun este o aspirație umană care implică acțiune.

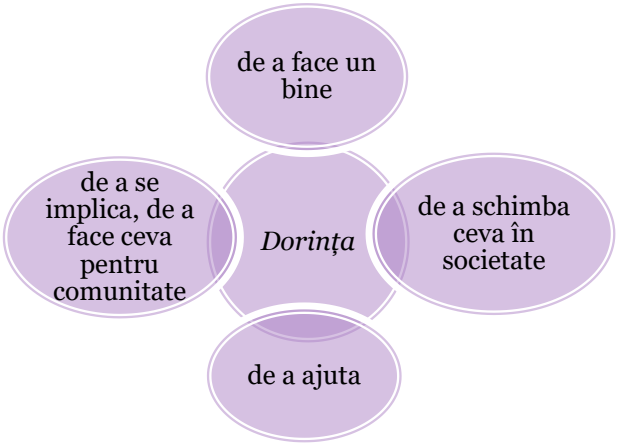

Figura 7 - Factorii declanșatori ai dorinței de înființare a unui ONG (Sursa:

adecvate (cu consecințele evaluate prin intermediul dorințelor sau preferințelor) (Elster, 2013, pp. 163-164).

figură realizată pe baza prelucrării răspunsurilor participanților la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023).

Un alt element important care generează înființarea organizațiilor neguvernamentale este existența unui *scop*, regăsit la fiecare dintre persoanele care vizează asocierea, căpătând astfel caracterul de a fi comun (scop comun). Scopul este întărit de principii și valori comune, scop orientat spre aducerea unui plus de valoare societății. O altă condiție este de a exista *interese* comune. Este suficient să existe un punct comun, o preocupare comună sau pasiune comună ori un vis comun, ceva spre care să aspire cu toții.

Existența unei probleme, a unei *disfuncții la nivelul societății* constituie un alt aspect care determină înființarea ONG-ului. Astfel, a acționa prin asociație (ca entitate organizatorică) devine o formă de răspuns, de contracarare a unor probleme ale societății sau a unor acțiuni ale autorităților care aduc atingere unei părți a acesteia. *Ineficiența autorităților publice* este un alt element semnificativ - aproape 14% dintre participanții la cercetare au sesizat aceste aspecte ca justificând existența sectorului neguvernamental.

În raționamentul colectiv, existența unei probleme este similară cu a nu funcționa bine, a nu răspunde nevoilor cetățenilor. Din acest considerent, este de așteptat să existe o reacție. Perceperea *problemei* presupune un proces care constă în apariția acesteia, producerea unor efecte asupra populației sau mediului înconjurător, identificarea caracteristicilor ei și persistența în timp, dând impresia că nu este găsită o rezolvare („probleme ce par a nu avea o rezolvare"). Problema poate fi evidentă, manifestă, aflată în atenția autorităților sau poate fi latentă ori necunoscută de opinia publică sau de instituțiile publice și, atunci, pentru a o scoate la iveală, se alege calea asocierii între persoane.

Acest considerent îi determină pe oameni să întreprindă acțiuni pentru a contribui la rezolvarea problemei. Din această perspectivă, vorbim de *nevoi ale societății nesatisfăcute de autorități*: nevoie de intervenție, de a face ceva pentru a soluționa problema. Desigur, nu sunt ignorate nici *nevoile personale* care conduc la înființarea unui organism neguvernamental – de exemplu, existența unei dizabilități – și, din dorința de a semnala unele carențe ale

societăţii, se acţionează prin acest instrument oficial (ONG). Autorităţile sunt percepute de unii dintre cei care au participat la studiu ca neputincioase în faţa unor „probleme sociale care nu par a fi rezolvate complet sau deloc de către cei de la putere" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii superioare, salariată, rezidentă în mediul rural, Regiunea Nord-Est); alţii consideră că oamenii acţionează ca urmare a nerezolvării unor solicitări de către instituţiile publice - „cerere nesatisfăcută de guvern" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Vest); alţi respondenţi percep că „statul NU VREA" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 30 şi 39 de ani, cu studii superioare, salariat, rezident în mediul rural, Regiunea Bucureşti-Ilfov) sau, cum se exprimă plastic un respondent: „omului îi ajunge *cuţitul la os* şi când vede nepăsarea autorităţilor" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii superioare, salariat, rezident în mediul urban, Regiunea Nord-Est).

Sesizăm astfel că pe fondul unor probleme, a unor dificultăţi, se naşte nemulţumirea oamenilor faţă de situaţia apărută, dar şi faţă de reacţia (sau lipsa de reacţie) a statului. În raport cu aceste nemulţumiri, asistăm la opoziţia *ONG – stat*, *ONG – societate* în preocuparea de a rezolva probleme sociale.

Iniţiativa ocupă un loc important în percepţia grupului investigat privind actul de înfiinţare a unei organizaţii neguvernamentale. Un segment de 8,3% dintre cei chestionaţi au considerat că iniţiativa se află la baza înfiinţării unei asociaţii sau fundaţii.

Vorbim de iniţiativa unei persoane sau iniţiativă la nivel de grup. Iniţiativa, ca fenomen psihosocial, se asociază cu „ambiţie şi legături cu persoane influente" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 19 şi 29 de ani, studentă, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Bucureşti-Ilfov). Cei care prezintă iniţiative dovedesc că au un anume spirit ce caracterizează „omul de acţiune", de o viziune asupra problematicii şi a modului de acţiune în societate. Persoana cu viziune este înzestrată şi cu trăsătura curajului de a acţiona pentru a produce schimbare şi îmbunătăţirea societăţii. Ambiţia este o altă trăsătură a celui cu iniţiativă. Acesta este ghidat de un ideal, construit mental, şi spre care ar vrea să tindă, spre care aspiră.

Factorul *umanism* a fost de asemenea subliniat – cei care acţionează sunt oamenii, iar ei fac acest lucru pentru alţi oameni. Oamenii se unesc, se asociază, hotărăsc. Dar aceştia (cei care se asociază) sunt văzuţi ca fiind de bun simţ, sunt inimoşi, ambiţioşi, binevoitori, au ţeluri, vor să schimbe ceva şi sunt capabili, au mai acţionat în acest mod. Totodată, pot fi tineri care încearcă să schimbe sau sa ajute pe cineva, depun efort şi sunt empatici.

Un număr deloc de neglijat dintre respondenţi au subliniat importanţa existenţei unei *idei* (idee despre cum să ajute). Această idee apare şi se constituie în iniţiativă. Ea este însoţită de un plan de acţiune. Este esenţial ca ideile să fie duse la îndeplinire – să fie puse în practică. Lansată de o persoană sau născută în cadrul discuţiilor de grup, ideea de acţiune joacă un rol important – pare să fie un instrument în jurul căruia toţi se mobilizează. Fără o idee cu privire la ceea ce ar putea face sau ar trebui să se facă, oamenii par a nu putea acţiona. Doi respondenţi au asociat această idee de acţiune neguvernamentală cu procesul de identificare a unei idei în intenţia de a demara o afacere economică. Odată identificată ideea, restul devine strategie şi plan de acţiune pentru a fi pusă în practică.

În tabelul nr. 4 sunt prezentaţi cuantificat factorii percepuţi de participanţii la studiu ca stând la baza înfiinţării unei organizaţii neguvernamentale.

Tabelul nr. 4 - factorii percepuţi ca fiind la baza înfiinţării unei organizaţii neguvernamentale

Factori ce determină asocierea în organizaţii	*Pondere (%) din total eşantion*
Dorinţa de a face bine	22,04
NR/nu ştiu	21,40
Scop comun/dorinţe comune	9,26
Ca reacţie la ineficienţa/practicile autorităţilor (de a răspunde la o nevoie/la o problemă)	13,73
Iniţiativă	8,30
Prin oameni/prin asociere	6,70
O idee	3,83
Implicarea sectorului privat	2,13

Un grup care acţionează	2,55
Voluntariat	1,91
Preocuparea de a ajuta oameni, mila	1,59
Existenţa unor fonduri	1,27
Înregistrarea oficială	1,27
Obţinerea de finanţare	0,63
Pasiune	0,95
Prin strategie	0,95
Viziunea	0,95
Spirit social antreprenorial	0,31
Decizia de a lupta	0,31
Dorinţa de a schimba lumea în bine	0,31

Sursa: tabel realizat pe baza prelucrării răspunsurilor participanţilor la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023

Cine înfiinţează o organizaţie neguvernamentală?

De la percepţii la conturarea unui profil al iniţiatorului

Provocarea de a vedea care este imaginea asupra creatorilor de organizaţii neguvernamentale în România a determinat formularea întrebării: „Cine credeţi că înfiinţează o organizaţie neguvernamentală?", iar răspunsurile ne oferă un tablou detaliat privind percepţia asupra indivizilor umani care formează sectorul asociativ. Răspunsurile primite sunt utile pentru conturarea unui profil al iniţiatorului de organizaţii neguvernamentale. Acest profil include:

(1) *Persoane care vor să facă un bine altora* (doresc să ajute/simt nevoia să ajute, doresc/simt nevoia de a face un bine, le pasă de ceilalţi şi doresc binele comunităţii.

Constatăm aici două nuanţe: *a ajuta* şi a face *un bine* care, în acţiune, au determinanţi diferiţi. A ajuta porneşte de la altruism, iar a face un bine se bazează pe o valoare morală. Orientarea ajutorului este către persoană (dezavantajată) – sau către societate (aici apare cauza

susţinută de cei care se implică; persoane preocupate de binele societăţii); se mai adaugă nevoia de împlinire a unui vis (ca justificare a actului de face un bine).

(2) *Persoane care vor o schimbare în societate*, unele vizând schimbarea sistemului.

Portretul acestor persoane este condiţionat şi de alte trăsături, cum ar fi: au iniţiativă; au o motivaţie să acţioneze pentru a produce o schimbare; sunt revoltaţi; sesizează aspectele care împiedică dezvoltarea societăţii; au destulă voinţă; au răbdarea şi sprijinul necesar; nu au primit ajutor sau sprijin din partea statului; dispun de resursele necesare (dacă nu materiale, posedă resurse informaţionale sau calităţi psihice – cum ar fi persuasiunea, capacitatea de a mobiliza etc.); cei care se confruntă cu probleme şi nu au găsit ajutor, aşa că ei devin surse de intervenţie. Astfel de persoane doresc schimbări, ele au o abordare în aria externă vieţii lor, sunt preocupate de ceea ce se întâmplă şi de felul în care funcţionează un sistem social.

(3) *Persoane care vor să contribuie la dezvoltarea socială şi au spirit civic.*

Spre deosebire de categoria de persoane preocupată de schimbarea societăţii, aceşti indivizi sunt preocupaţi să dezvolte societate, fără a produce neapărat schimbare; ei vor să contribuie, să fie activi şi să se implice, nefiind mânaţi de nemulţumire, ci de dorinţa de participare, de implicare. În cadrul studiului, această categorie a fost descrisă astfel: sunt persoane educate, cu dorinţa de a contribui la dezvoltarea socială; au spirit civic dezvoltat, sunt competente profesional; doresc să acţioneze (sunt active) fie că o fac în interes personal, fie pentru interese ale comunităţii; se implică în rezolvarea unor situaţii; vor să contribuie la realizarea binelui pentru populaţie şi sunt preocupate de interesul colectivităţii.

(4) *Persoanele care arată interes faţă de probleme sociale*, stabilindu-şi în acest sens un scop. Acest interes porneşte de la motivaţia manifestată, la care se adaugă aspiraţiile către un ideal.

Aceste persoane dispun de capacitatea de a identifica problemele grave ale societăţii, observă reacţiile semenilor sau problemele cu care se confruntă şi sunt dispuse să acţioneze prin înfiinţarea unei

organizaţii neguvernamentale. Fie că vorbim de o decizie a unei persoane sau a unui grup, aceasta este orientată spre rezolvare. Aceste persoane sunt active şi îşi stabilesc scopuri în acest sens – scopul este orientat spre binele public, nu vizează atingerea unui beneficiu financiar sau material. Scopul joacă un rol important pentru aceste persoane, interesele lor fiind în strânsă corelaţie cu altruismul. Ele cred în oameni şi au capacitatea de a motiva alţi oameni. Acest tip de oameni sunt percepuţi ca fiind ambiţioşi.

(5) *Persoane care au aspiraţii înalte, au o viziune şi cred într-o cauză* asupra modului în care funcţionează o societate.

Acestea sunt dispuse să facă mai multe pentru societate, fiind determinate să acţioneze în concordanţă cu viziunea lor, cu aspiraţiile lor.

(6) *Persoane cu iniţiativă şi spirit antreprenorial*.

O mică parte a celor care au participat la studiu îi văd pe cei care se implică prin ONG-uri ca având trăsăturile unui întreprinzător, întrucât asociază cu capacitatea de a gestiona o situaţie, de a utiliza resurse sau au experienţă în a administra afaceri. Aceste persoane pot lucra independent (gestionează singure acţiunea) şi independent de guvern; „vor să deschidă o afacere" sau văd ONG-ul ca pe o afacere. Acest gen de persoane cu spirit antreprenorial sunt caracterizate şi de iniţiativă; ele sunt creative, inteligente şi îşi manifestă aceste calităţi în sfera socială sau culturală.

(7) *Persoane care dispun de resurse (bani) şi timp* şi care le folosesc în acest context pentru a se implica în societate.

Statutul socio-economic ridicat (posibilităţile financiare foarte mari) constituie un atu pentru implicarea în societate; aceste persoane deţin mijloacele necesare pentru a înfiinţa o organizaţie neguvernamentală. Totodată, cei care înfiinţează organizaţii neguvernamentale sunt priviţi ca având acces la fondurile necesare sau dispunând de posibilităţi financiare care le permit accesarea fondurilor nerambursabile.

Încercând o conturare a unui *portret al persoanelor care înfiinţează un ONG*, aşa cum sunt percepute de populaţia românească,

am putea spune că acesta prezintă următoarele caracteristici: este filantrop, altruist, la modul ideal este persoană care are virtuţi creştine (şi nu numai) manifeste, cu o dragoste puternică pentru semeni, este un vizionar, este activ la nivel local sau este un visător. Totodată, este liderul care reuneşte întreg grupul, este puternic (sau este o persoană ce deţine putere), persoană care doreşte să aibă un impact asupra lumii. Modul în care lucrează aceasta presupune independenţă faţă de autorităţi publice, este organizată, motivată şi hotărăşte (are capacitatea de a lua decizii), este *smart* şi responsabilă. Este o persoana interesată de o anumită problemă, are influenţă deosebită, de obicei, este cineva cu carismă sau o persoană care are voce în spaţiul public (este deja cunoscută). Crede în schimbarea care se poate produce şi fără a fi nevoie de implicare politică.

După toate aceste aspecte explorate prin cercetare şi comparând cu imaginea oferită de L. Salamon, menţionată de S. Cace şi alţii, putem afirma că populaţia investigată are o imagine corectă asupra organizaţiilor neguvernamentale, per ansamblu (deoarece unele persoane au menţionat doare unele caracteristici ale organizaţiei şi nu pe toate cele care o descriu structural şi funcţional). În viziunea lui Salomon, organizaţiile neguvernamentale prezintă următoarele trăsături: (1) sunt private (independente de stat); (2) nu distribuie profit (nu împart profitul cu administratorii sau cu grupul de proprietari); (3) se autoguvernează (decid şi acţionează independent); (4) sunt voluntare (apartenenţa la un ONG este voluntară şi membrii contribuie benevol); (5) sunt organizaţii (au structură instituţională) (Cace et al., 2011, p. 38-39).

Dar nu putem ignora o parte a populaţiei care nu cunoaşte cine sau cum arată persoana care înfiinţează o organizaţie neguvernamentală. Din grupul investigat (dintre cei 313 participanţi), 61 nu ştiu cine înfiinţează un ONG (19,48% din total), iar 7 persoane nu au oferit nici un răspuns, fie din ignoranţă, fie din comoditatea de a răspunde (2,23% din totalul participanţilor la studiu), ceea ce cumulează 21,71% din totalul respondenţilor. Se poate afirma că pentru această categorie de populaţie sunt necesare campanii de informare (pentru cei care nu ştiu) sau de sensibilizare (pentru cei care nu oferă răspunsuri – indiferenţii). Nu este de ignorat, însă, dreptul

fiecărei persoane de a nu se exprima în public (şi atunci este de înţeles răspunsul de tipul *nu ştiu* sau *nu răspund)*.

Capitolul IV

Caracteristici ale asocierii (comportamentului asociativ). Percepții (credințe) privind motivații pentru înființarea organizațiilor neguvernamentale

Ceea ce generează comportamentul de asociere – respectiv actul în sine ca rezultat al demersului intern prin care se ia decizia pentru asociere, urmată de adresarea către alte persoane, de regulă persoane cunoscute ca având concepții similare, pentru a înființa o organizație neguvernamentală și, ca urmare, întreprinderea tuturor demersurilor impuse pentru constituirea entității neguvernamentale (înregistrarea ca persoană juridică) - prezintă trăsături distincte. Aceste trăsături se referă la:

1. O viziune asupra modului în care se realizează raportarea la problemele din societate atunci când sunt identificate - „a propriului fel de a fi" (Voicu, 2020, p. 59).
2. Un motiv pentru care să se producă alăturarea altor persoane (motivația deciziei de înființare a unei organizații neguvernamentale) – Elster explică motivațiile ca având-și nașterea în interese personale sau nu, rațiune (ca dorință de a încuraja binele public, motivații pe termen scurt sau lung) și pasiune; explică motivele și din perspectiva freudiană (sine, eu, supraeu) și din perspectiva consecințelor acestora (Elster, 2013, pp. 82-98).
3. Tipologia motivațiilor care declanșează implicarea/non-implicarea în societate prin asociere. Într-o cercetare referitoare la motivațiile sociale (cu aplicabilitate pe reacțiile la nivel social, în contextul pandemiei de Covid-19 sau al schimbărilor climatice), Geiger și Brick prezintă cinci motivații sociale în relație cu acțiunea colectivă: (a) de apartenență (să fie acceptat și să păstreze

relaţiile) – generând comportament normativ; (b) de înţelegere (integrarea informaţiilor şi împărtăşirea semnificaţiei acestora) – generează comportament de comunicare a ameninţărilor uşor de înţeles; (c) de control (a se simţi competitiv şi eficient) – generează acţiune asupra ariilor controlabile şi nu neapărat asupra celor esenţiale; (d) de auto-îmbunătăţire/autodepăşire (persoana se vede ca valoroasă şi capabilă, acţionează pentru a fi apreciată şi recunoscută); (e) încredere (îi vede pe alţii ca binevoitori) - aplică tehnici de organizare relaţională (Geiger and Brick, 2023).

4. O viziune asupra modului în care acţionează, sau orientarea acţiunilor lor spre un obiectiv/direcţie a cărui atingere implică acţiunea solidară. H. Rusu invocă criterii care permit clasificarea solidarităţii, printre care: expresia orientării (dată de relaţia atitudine – comportament/acţiune), tipul orientării (determinat de opoziţia interesa individual–interes comun), fundamentul orientării (de tip raţional sau afectiv/empatic), forma orientării (implicând reciprocitate sau nu), obiectul orientării (putând fi obiect al solidarităţii persoanele, membrii ai familiei, grupuri, comunitatea etc.) (2020, p. 64).

Bogdan Voicu abordează problematica cooperării ca fiind o expresie a „capacităţii de luare a deciziei a unei infinităţi de grupuleţe", ghidate de propriile credinţe („fac ceea cred de cuviinţă") la nivelul societăţii. Acesta subliniază că asociaţiile îşi au puterea tocmai în această cooperare, comunitatea de interese fiind o condiţie (Voicu, 2020, p. 54).

Comportament asociativ

Conceptul de comportament asociativ a mai fost abordat într-un articol, publicat în anul 2023 (Drăghici, 2023). Continuându-se administrarea chestionarului şi culegerea de răspunsuri, s-a obţinut surprinderea mai multor nuanţe privind comportamentul de asociere pentru înfiinţarea unei organizaţii neguvernamentale, pe care le voi prezenta în continuare.

Pornind de la ipoteza că în fiecare dintre indivizi există dorinţa de implicare (chiar şi la un nivel scăzut) şi că ne organizăm viaţa în

funcţie de aspiraţiile (Zamfir şi Vlăsceanu, 1993, p. 52)[1] pe care le avem, căutăm persoane asemănătoare nouă pentru a realiza ceva în societate sau chiar pentru noi înşine. Astfel că *a acţiona în societate împreună cu alte persoane care au aceleaşi aspiraţii ca mine* (aşa cum era formulată una dintre întrebări în chestionar) este privit preponderent pozitiv, cu o anumită emoţie generată de similitudinea aspiraţiilor, dar şi ca o reuşită personală (reuşită privită fie ca rezultat, fie ca determinant al dezvoltării persoanei).

La nivel social, aşa cum arată Miroiu, citând pe Rawls, explicarea comportamentului individual (acţiunii individuale) din perspectiva dreptăţii sociale rezidă din modul de structurare a societăţii şi modul în care instituţiile majore impun datorii şi drepturi. Perspectiva asupra vieţii este influenţată de construcţia politică şi de arhitectura economică şi socială (structură de bază), iar structurile sociale (cum sunt grupurile, indivizii, grupurile, asociaţiile) acţionează în funcţie de această structură, la care se adaugă „forma pe care o au dorinţele şi aspiraţiile membrilor sistemului social", care sunt modelate de sistem, dar au şi capacitatea de a influenţa (Miroiu, 2007, p. 241).

Ce înseamnă a acţiona în societate?

O multitudine de aspecte au fost semnalate, în studiul derulat de noi, cu referire la *a acţiona în societate*. Unele au putut fi clasate în categorii altele prezintă caracteristici individuale (particulare), cu un relativ caracter profund, decurgând din experienţa sau maturitatea celor care au oferit răspunsuri. În ciuda caracterului subiectiv al acestora, am ales să le prezint pentru a pătrunde în cât mai multe aspecte ale fenomenului asocierii, putând astfel explica diferite semnificanţii date de persoane.

[1] C. Zamfir consideră că aspiraţiile sunt expresii subiective, care se formează pornind de la necesitatea născută dintr-o lipsă obiectivă (conştientă sau nu); „aspiraţiile sunt imagini clare sau mai puţin clare, adecvată sau eronată a unei stări de atins" care asigură satisfacţia persoanei. Autorul mai precizează că acestea se pot transpune în scopuri sau pot rămâne la stadiul de dorinţă, fără ca individul să acţioneze (Zamfir şi Vlăsceanu, 1993, p. 52)

Astfel, a acţiona în societate împreună cu cei cu aspiraţii identice reprezintă expresia unei *iniţiative* de a face schimbări în bine în comunitate, o expresie a *perseverenţei acţiuni*i în societate şi un mod eficient şi sigur de a atinge un scop, respectiv al realizării unui obiectiv. Alte persoane văd această acţiune comună ca fiind o *mişcare* care poate lua amploare într-un sens pozitiv, căci uneşte oamenii şi formează unitatea (vorbim deci de *solidaritate*). Pentru alte persoane, acţiunea este văzută ca fiind ceva necesar, facilitând acţiunea: „vitală pentru a putea atinge scopul final, iar atunci când ai persoane alături de tine cu aceleaşi aspiraţii, e mai uşor de lucrat" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii superioare, administrator al propriei afaceri, rezidenţă în mediul urban, Regiunea Bucureşti-Ilfov). Se recunoaşte că este mai uşor de acţionat şi că la acest nivel este nevoie de oameni care să se implice şi să coopereze pentru a avea succes. Astfel, este important pentru cei care vor să se implice să aibă alături pe semenii lor cu aspiraţii asemănătoare. Ca mecanism al acţiunii în societate, distingem următoarele etape: (1) formarea echipei; (2) desfăşurarea demersului participativ; (3) rezolvarea problemelor avute în obiectiv.

Dacă pentru cele mai multe persoane ideea de a avea ca aliaţi semeni cu preocupări comune reprezintă ceva „revoluţionar", „perfect", pentru alte peroane acest aspect pare „utopic", sau „de dorit, dar nu obligatoriu". Există şi categoria persoanelor care nu sunt preocupate de ideea de asociere sau care nu se pot pronunţa asupra acestui aspect ori îl tratează cu superficialitate (de exemplu, în studiul derulat de noi a reieşit că 9,31% dintre participanţi au ales să nu răspundă, iar 4,79 au ales să spună „nu ştiu".

Analiza răspunsurilor[2] ne relevă câteva *caracteristici psihosociale ale asocierii* atunci când ne raportăm la ce consideră respondenţii ca fiind oportun când se pune problema ca ei să acţioneze în societate împreună cu alte persoane, la care regăsesc aceleaşi aspiraţii (comuniune de aspiraţii).

[2] Cerinţa a fost să se ofere răspuns la următorul item: „Consider că a acţiona în societate împreună cu alte persoane care au aceleaşi aspiraţii ca mine, este: ..."

Caracteristica 1: asocierea prezintă aspectul *benefic* privind acţiunea în societate împreună cu alte persoane care au aceleaşi aspiraţii (24,6% dintre respondenţi au menţionat această caracteristică). Dacă 33 de persoane nu au oferit detalii privind conţinutul aspectului benefic, răspunzând simplu cu cuvântul „este benefic", în schimb, au fost unii respondenţi care au precizat că este benefic pentru ei pentru dezvoltarea psihosocială sau profesională, ori, pur şi simplu, pentru a se dezvolta mai mult, alţii că este benefic pentru societate în ansamblu (pentru toată lumea), conducând la dezvoltarea societăţii, şi alte persoane au recunoscut atât beneficiul pentru sine cât şi pentru societate/comunitate, fiind recunoscută forţa mulţimii, a grupului mare, creşterea puterii de a ajuta, iar în plan personal beneficul constă în sentimentul de a putea face mai multe atunci când creşte numărul persoanelor implicate în aceeaşi acţiune. A acţiona împreună cu alte persoane este perceput ca act firesc, căci creează o comunicare eficientă, întăreşte încrederea între persoanele implicate şi creşte capacitatea de a realiza obiectivele mai înalte decât propriul ideal; acţiunea este utilă. Beneficiile aduse se răsfrâng asupra psihicului persoanei, care găseşte, astfel, un sens al existenţei sale, totodată fiind apreciat pozitiv actul de a acţiona în societate alături de alte persoane cu aceleaşi aspiraţii; este constructiv şi „chiar minunat" (bărbat, cu vârsta între 18 şi 29 de ani, student, cu rezidenţa în mediul rural, Regiunea Sud-Muntenia).

Caracteristica 2: asocierea are aspectul unei *idei* („idee bună") – menţinerea la acest stadiu, de idee, arată o percepţie pasivă a posibilităţii de implicare, dar ea este acceptată ca realizabilă în termeni de: frumoasă, bună, utilă (18,21% dintre persoanele chestionate au menţionat acest aspect). Este un stadiu incipient al atitudinii. Ca idee, a acţiona în societate împreună cu alte persoane care au aceleaşi aspiraţii este privit, de unul dintre respondenţi, ca „lucru pozitiv atât pentru mine cât şi pentru cei din jur" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18-29 de ani, cu studii superioare, salariată, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Nord-Vest), iar de alţii ca „foarte plăcut", „o idee excelentă", „foarte util/folositor" etc. Fie că se apreciază caracterul interactiv sau de idee frumoasă, fascinantă şi grozavă ori relevantă, fie caracterul important, firesc şi normal, asocierea este o idee valoroasă, un principiu de viaţă într-o comunitate umană. Un respondent explica semnificaţia asocierii în felul următor:

„un factor de bucurie, precum şi cel mai frumos lucru pe care îl poate face un om" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18-29 de ani, cu studii superioare, studentă, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Nord-Vest).

Caracteristica 3: asocierea îmbracă forma unui *factor motivator* pentru 10,22% dintre cei care au participat la studiu, un factor care contribuie la dezvoltarea persoanei şi facilitează comunicarea şi interacţiunea cu alte persoane. Însuşi faptul de a acţiona împreună cu alte persoane, de a regăsi pe cei care au aspiraţii asemănătoare constituie un motivator puternic pentru a acţiona în societate. Acest fapt este perceput ca integrator şi entuziasmant: „te face să te simţi parte din ceva măreţ" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidenţa în mediul rural, Regiunea Bucureşti-Ilfov) sau ca „entuziasmantă, utilă pentru societate, utilă pentru dezvoltarea mea personală" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii superioare, salariat, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Vest). Acest aspect este trăit ca oportunitate de a cunoaşte oameni cu aceleaşi interese, ca ocazie de socializare, de stabilire a legăturilor cu alţi oameni, de comunicare sau petrecere a timpului într-un mod distractiv. Consecinţele resimţite de persoane privesc creşterea entuziasmului şi obţinerea satisfacţiei şi recunoştinţei şi chiar trăirea sentimentului de împlinire profesională şi dezvoltare personală. Este incitant şi provocator în acelaşi timp, alimentând canalul motivaţiei implicării.

Caracteristica 4: productiv şi constructiv atât pentru iniţiator, cât şi pentru societate (9,58% dintre persoane au menţionat această caracteristică), ceea ce presupune recunoaşterea importanţei alăturării unui grup care are stabilite obiective şi care uneşte membrii prin aspiraţii comune. Este realizată, astfel, una dintre funcţiile grupului de acţiune şi anume, aceea de a avea efecte în exterior, de a produce rezultate (de a da roade) ca efect al unui proces (perceput ca fiind dificil, dar şi provocator). Elementul constructiv, de natură să inspire persoanele în procesul de acţiune solidară este important, conducând la două consecinţe importante: (1) dezvoltarea persoanelor care se alătură, dezvoltarea calităţilor, precum: a lucra în echipa, şi a avea spirit de echipă, a crea lucruri frumoase, de a fi empatic şi autentic, de descoperire de sine, a calităţilor latente; consecinţe

psihologice: de a trăi sentimentul împlinirii ca individ şi de a fi format ca personalitate) şi (2) dezvoltarea societăţii prin contribuţii proprii la binele colectiv, prin acţiuni valoroase care au impact pozitiv în societate.

Caracteristica 5: *acţionarea în solidar* – considerată importantă, până la a deveni o necesitate (caracteristică menţionată de 9,26% din totalul persoanelor participante la studiu). Este foarte important să se acţioneze în societate împreună cu alte persoane cu aspiraţii similare, importanţă ce rezultă din sentimentul apartenenţei, dar şi a dezvoltării comunităţii. Solidaritatea privită ca fenomen este acceptată la nivel social ca fiind o necesitate a epocii în care trăim. De altfel, dacă urmărim conţinutul unor acte normative emise de statul român, vom observa că unul dintre principiile în baza cărora se asigură intervenţia prin intermediul instituţiilor care aplică setul de măsuri corespunzătoare lor este cel al solidarităţii, ceea ce arată recunoaşterea importanţei acestui concept, transformat în principiu universal.

Caracteristica 6: de a fi *un vis* care se vrea realizat (aspect valabil pentru 3,51% dintre respondenţi). Pentru puţine persoane, de altfel, a acţiona în societate în acest fel constituie un obiectiv de viaţă. Profilul acestor persoane se apropie de cel al activistului, al celui care se va dedica cauzelor şi va lupta pentru a atinge obiectivele pe care le consideră dezirabile pentru societate şi pe care şi le-a stabilit. A avea un vis este sinonim cu a avea aspiraţii.

Caracteristica 7: asocierea este o *datorie* şi, în acelaşi timp, *un comportament normal şi expresiv* („arăţi că îţi pasă") (4,45% au apreciat ca valid acest sens al asocierii). Sentimentul datoriei, deşi puţin menţionat, joacă un rol important în direcţionarea asocierii dintre persoane.

Determinanţii asocierii la nivelul societăţii româneşti

Însă ne întrebăm ce anume îi determină pe oamenii secolului XXI să se asocieze, ce factori îi scot din ritmul vieţii lor private, astfel încât să se implice în afara acesteia, deci în sfera publică, şi ce obiective

urmăresc? Cele 313 persoane participante la studiul desfăşurat în acest scop au oferit o gamă largă de răspunsuri care ne oferă câteva perspective asupra determinanţilor comportamentului de asociere. Am urmărit două aspecte privind determinanţii asocierii.

O serie de factori conduc la colaborarea dintre persoane, iar pe fondul înfiinţării unei organizaţii neguvernamentale, asistăm la un ansamblu de condiţii şi circumstanţe care declanşează această reacţie la un individ – fie că are în vedere lupta pentru o cauză, dorinţa de a face ceva util pentru comunitate, de a sprijini grupuri dezavantajate sau de a contribui în comunitate pentru luarea unor decizii mai bune care determină viaţă mai bună, fie că vizează interese personale (propria carieră, propria dezvoltare sau satisfacţie). Asocierea prezintă determinanţi diverşi şi uneori chiar complecşi, care arată că „de unul singur ar fi mai greu, iar dacă mai lucrezi cu cineva, te poţi consulta în vederea luării unor decizii" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, cu rezidenţa în mediul rural, Regiunea Sud-Est), recunoscându-se că este important să acţionezi împreună cu alţii pentru a reuşi în efortul de a susţine o cauză.

Sintetizând determinanţii cheie ai asocierii (în sensul constituirii unei echipe organizate), semnalaţi la nivelul grupului investigat, constatăm diversitatea acestora. Determinanţii identificaţi sunt prezentaţi în tabelul nr. 5.

Tabel nr. 5 - Determinanţi ai asocierii

Nr. crt.	Determinanţii asocierii Întrebarea adresată: *Aş fi determinat să mă asociez (să fac echipă) cu cineva pentru a*:	*Pondere (%)*
1	A avea rezultate mai bune / a atinge obiectivele	31,62
2	A ajuta / a face bine altora	22,68
3	A mă dezvolta; a avea perspective diverse	10,22
4	A dezvolta proiecte sociale / a rezolva probleme ale societăţii /a face ceva util pentru comunitate	7,98
5	A schimba lumea	5,75
6	Acţiuni concrete	3,51
7	A constitui o echipă şi a lucra împreună	2,55

8	A progresa la locul de muncă/a mă dezvolta profesional	2,23
9	A lupta pentru cauză; a lupta / a învinge	1,91
10	A face bani/deschide o afacere	1,27
11	A genera idei noi	0,63
12	A lua decizia corectă	0,63
13	A apăra drepturi	0,31
14	A-mi împlini visul	0,31
15	A educa	0,31
16	A înființa un ONG	0,31
17	Nu/Nu m-aș asocia	1,59
18	Răspunsuri necorelate cu întrebarea	2,23
19	NR/Nu știu/depinde	3,83

Sursa: Tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanții la cercetarea întreprinsă în perioada: 01.06.2021-30.01.2023.

Observăm, aşadar, o largă paletă de factori care conduc la asocierea dintre persoane. Reţinem pe cei care au fost cel mai des menţionaţi: preocuparea pentru a avea rezultate mai bune, a ajuta şi a contribui la binele celor din jur, rezolvarea problemelor la nivelul societăţii şi schimbarea lumii. Se recunoaşte că formând o echipă, creşte calitatea rezultatelor şi obiectivele sunt mai uşor atinse, determinant valabil pentru 31,62% dintre respondenţi. Al doilea determinant se referă la preocuparea de a ajuta pe alţii şi de a face un bine (aproape un sfert din populaţia investigată), în condiţiile existenţei trăsăturii altruiste şi poate şi pe fondul altor caracteristici personale (modele de răspuns social, sensibilitate la problematica umană etc.) care determină actul de a se asocia cu o altă persoană.

Ideea de a avea perspective multiple asupra unei problematici, care conduce, de altfel, şi la dezvoltarea personală (cresc abilităţile şi capacitatea de a analiza o problematică) reprezintă un alt factor care conduce la decizia de a se asocia cu altă persoană sau de a face parte dintr-o echipă de lucru (valabil pentru 10,22% dintre participanţi). Mai reţinem determinantul referitor la dezvoltarea proiectelor sociale orientate şi spre rezolvarea problemelor societăţii sau de a se implica în comunitate (menţionat de 7,98% dintre respondenţi), ca important factor care conduce la alăturarea într-o echipă, fapt ce reflectă

construcţia unui model de acţiune socială (pe baza proiectelor, cu întregul proces ce-l implică acestea: scop, planificare, buget etc).

Să insistăm şi asupra menţiunii privind asocierea pentru a „împlini un vis" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, cu rezidenţa în mediul rural, Regiunea Centru; femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Bucureşti-Ilfov), asocierea în vederea înfiinţării unei organizaţii neguvernamentale reprezentând un obiectiv de viaţă. Inclusiv ideea de a acţiona în societate este catalogată ca fiind „visul meu" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 30-39 de ani, studii superioare, administrator al propriei afaceri, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Bucureşti-Ilfov). Deşi ponderea acestor persoane în totalul unei populaţii este redusă, trebuie luat în considerare importanţa acestei ipostaze, căci aceste persoane sunt cele care generează acţiuni civice şi sociale, mobilizând comunităţi, fiind preocupate atât de achiziţia de abilităţi, cunoştinţe şi resurse, cât şi de organizarea de evenimente care să pună în mişcare societatea (idee pe care am susţinut-o şi la descrierea caracteristicilor acţionării în societate (caracteristica 6), cu menţiunea că, puşi în situaţia de a se gândi şi la acţiunea efectivă, numărul celor care au în vizor realizarea visului a scăzut. Aceste categorii de persoane pot reprezinta o resursă valoroasă pentru dezvoltarea comunităţii în care trăiesc şi chiar a societăţii.

Desigur, la nivel naţional, ponderea acestor determinanţi ar putea înregistra diferenţe cantitative, însă este de reţinut enumerarea acestora ca declanşatori ai deciziei de alăturare pentru a constitui o echipă de acţiune socială.

Percepţia privind motivele care-i determină pe oameni să se asocieze în ONG-uri

În acest subcapitol sunt prezentate, pe lângă răspunsurile date de participanţii la studiul întreprins cu privire la *necesitatea ca oamenii să se asocieze pentru a participa la rezolvarea problemelor sociale*, şi câteva observaţii legate de ceea ce percep respondenţii

despre cei din jurul lor, despre alţi oameni, atunci când analizăm motivaţiile de asociere în structuri juridice. Întrebarea adresată a fost: „În general, motivaţiile care îi determină pe oameni să se asocieze în organizaţii neguvernamentale sunt următoarele:...", fiecare respondent având posibilitatea de a răspunde liber.

Se consideră că este necesar ca oamenii să se asocieze pentru a participa la rezolvarea problemelor sociale: dintre cei 313 participanţi la studiu, un număr de 301, respectiv 96,2%, sunt de această părere, iar 12 persoane, respectiv 3,83%, apreciază că nu este necesară asocierea (figura nr. 8).

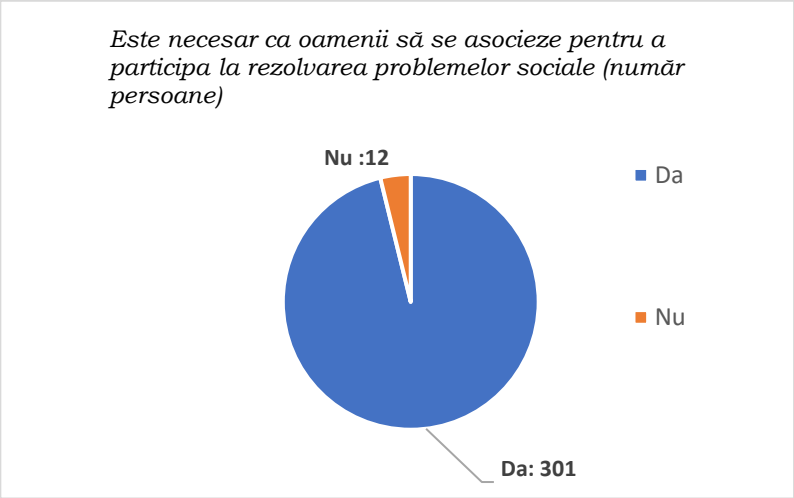

Figura nr. 8 - Consider că este necesar ca oamenii să se asocieze pentru a participa la rezolvarea problemelor sociale (Sursa: figură realizată pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023).

Dacă în capitolul *Determinanţii asocierii* a fost abordată asocierea din perspectiva factorilor care determină actul de a se asocia, valabili pentru cei care au răspuns studiului, în continuare, vor fi prezentate viziunile respondenţilor asupra motivaţiilor care îi determină pe oameni, în general (pe ceilalţi), să se asocieze şi nu a propriilor motivaţii. Ce se crede la ora actuală în societatea românească că îi motivează pe oameni să se asocieze şi să înfiinţeze organizaţii neguvernamentale? A cunoaşte aceste aspecte ajută să ne

facem o idee cu privire la acţiunile societăţii, în general, şi implicit a viitorului sectorului neguvernamental, a modului în care va fi utilizată această modalitate de a acţiona în societate, dar şi a ne forma o idee cu privire la imaginea conturată pe baza cunoştinţelor pe care o populaţie le deţine cu privire la rolul şi acţiunea ONG-iştilor. În tabelul nr. 6 sunt prezentate motivaţiile identificate (ce-i motivează pe alţii).

Tabelul nr. 6 – Motivaţiile care îi pe oameni să se asocieze în ONG-uri

Nr. crt.	*În general, motivaţiile care îi determină pe oameni să se asocieze în organizaţii neguvernamentale sunt următoarele:*	*Pondere (%)*
1	A ajuta sau a face un bine	22,04
2	Sentimente/însuşiri (inclusiv experienţa)/aspiraţii	14,7
3	Caracteristicile mediului intern/extern neguvernamental	14,05
4	Dorinţa de a schimba ceva în societate/de implicare/de a face ceva în societate	11,18
5	Dorinţa de dezvoltare personală/de a învăţa	10,22
6	Problematica societăţii	9,26
7	Scop/interese comune	6,40
8	Afilierea/socializarea/apartenenta la un grup	3,83
9	Spiritul civic/nevoia de acţiona	3,19
10	Nu ştiu/NR	8,94

Sursa: tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023.

În percepţia unei mari părţi a grupului participant la studiu (o treime), caracteristicile psihologice ale indivizilor constituie un determinant al asocierii în organizaţii neguvernamentale; astfel, se recunoaşte că în lipsa dorinţei de a ajuta şi de a face un bine, a unor sentimente de genul empatiei, bunătăţii sufleteşti, altruismului, a unor aspiraţii nu este posibilă implicarea în sectorul asociativ. Următorul factor motivaţional îl reprezintă caracteristicile mediului de activitate al sectorului neguvernamental şi apoi dorinţa de dezvoltare personală şi de a învăţa (implicit a-ţi îmbunătăţi abilităţile). Astfel, organizaţia neguvernamentală este asociată cu mediul de învăţare, de dezvoltare personală. Problematica socială, constituie în acest caz, al cincilea determinant al asocierii în structuri

neguvernamentale şi apoi preocuparea de a schimba societatea, de a se implica pentru a face ceva în societate. Urmează nevoia de afiliere, de apartenenţă la un grup şi de a lucra în echipă, ca, pe ultimul loc, să se afle menţionarea privind spiritul civic şi nevoia de a acţiona în acest sens.

Mai jos, urmează o aprofundare a acestor indicatori pe baza explicaţiilor date de respondenţi.

A ajuta/a face un bine are ca bază dorinţa de a ajuta, preocuparea de a face un bine sau de a realiza fapte bune şi de întrajutorare (ajutor reciproc). Dorinţa şi preocuparea sunt orientate către un obiect definit, respectiv persoanele mai puţin norocoase sau cele care au nevoie de ajutor. Sesizăm mai multe aspecte privind acordarea ajutorului: (1) dorinţa (de a face bine / de a ajuta); (2) aspiraţia; (3) preocuparea; (4) grija (grija faţă de semeni); (5) nevoia de a ajuta/nevoia de contribuţie la ajutor. Mecanismele de exprimare a ajutorului se bazează pe relaţia: cererea de ajutor – oferta de ajutor.

Existenţa şi manifestarea unor *însuşiri sau trăsături,* precum: *sentimente sau aspiraţii;* la acestea, se adaugă *trăirea unor experienţe anterioare* similare, care presupun înţelegerea celuilalt şi, ca urmare, iniţierea implicării în a ajuta. Ca factori motivatori încadrabili în acest indicator (specificaţi de respondenţi) au fost: empatia; altruismul: curajul; angajamentul; optimismul, credinţa, iubirea faţă de semeni, iubirea, compasiunea, bucuria de sine, bunăvoinţa, omenia, solidaritatea şi principii, simţul răspunderii, corectitudinea şi/sau pasiunea, devotamentul, experienţa (întâmplări din trecut) şi perseverenţa. Aceste motivaţii care au caracter intrinsec îmbracă diverse forme:

(1) dragostea pentru semeni, spiritul de sacrificiu, aplecarea spre actele de caritate – trăsături umane care justifică asocierea dintre persoane cu sentimente asemănătoare;
(2) interes pentru activitate sau domeniu, o aplecare spre zona social-umană (structură umanistă);
(3) înclinaţia naturală de a ajuta semenii (din această viziune, altruismul face ca persoana să se simtă bine) – o trăsătură care poate avea caracter social prin regăsirea la o parte a populaţiei;

(4) ideea de a da înapoi din ceea ce au primit de la aceste organizaţii sau, în general, ca o datorie socială de a returna, sub altă formă, din beneficiul primit;
(5) schimbările în viaţă, trăite intens, care conferă o anumită înţelepciune, iar în planul acţiunii, o disponibilitate de a ajuta pe alţii.

Caracteristicile percepute privind *mediul intern/extern neguvernamental.* Mediul construit de sectorul neguvernamental are caracteristici proprii, care-l diferenţiază de cel public sau de cel orientat spre obţinerea veniturilor (sectorul economic). Astfel, trăsăturile percepute de către respondenţi cu referire la mediul neguvernamental, care pot determina asocierea în organizaţii non-profit sunt: (1) lipsa influenţei mediului politic; (2) independenţa în acţiune, posibilitatea de a încheia parteneriate cu multinaţionalele; (3) modul specific de acţiune; tipurile de activităţi; acţiunea şi lucrul în echipă; (3) deţinerea de putere (cei care se asociază sunt mai puternici dacă acţionează împreună); au capacitatea de exprimare publică; (4) acţionând prin asociere, le este mai uşor să atingă obiective; (5) acces la resurse financiare prin utilizarea fondurilor nerambursabile; dar sunt privite şi ca sursă pentru venituri proprii („bani şi cadouri"); (6) valorificarea experienţelor diferite care pot fi puse împreună pentru realizarea cu succes a obiectivului propus; (7) alternativă la a face ceva în timpul liber; (8) mediu stimulator – generează mai multe idei sau idei noi; (9) oferă context pentru socializare, pentru contacte cu oameni, pentru comunicare, împărtăşirea experienţelor, dezvoltarea competenţelor, valorizare (recunoaşterea publică a contribuţiei); împlinire, satisfacţie etc.; (10) satisface unele dorinţe sau nevoi, precum nevoia de a fi parte din ceva (nevoia de apartenenţă); (11) permit exercitarea libertăţilor (cum este, de exemplu, libertatea de alegere).

Dorinţa de a schimba ceva în societate sau dorinţa de implicare/de a face ceva în societate, se naşte pe măsură ce oamenii observă minusurile din societate, lucrurile care nu merg bine şi incapacitatea instituţiilor publice de a acoperi toate nevoile societăţii; ca urmare, generează dorinţa de implicare pentru a schimba societatea. Percepţia publică este aceea că lucrurile nu merg bine şi că stă în puterea unui grup să schimbe. Astfel, motivaţiile pentru

asocierea pornesc de la identificarea domeniului care necesită soluţionarea unor probleme sociale. Cei care se asociază sunt motivaţi de credinţa lor că împreună pot schimba ceva şi că pot schimba lucrurile în bine. Ei doresc o societate mai bună şi cred că trebuie să se schimbe mentalităţi şi că pot face acest lucru mai bine decât o pot face autorităţile. Unele persoane au credinţa că pot combate unele probleme sociale grave din societate.

Dorinţa de dezvoltare personală/ de a învăţa - din această perspectivă, un ONG-ul devine un instrument pentru o persoană preocupată de dezvoltarea calităţilor şi abilităţilor sale. Atât timp cât o societate comercială este un instrument pentru bunăstare, în cazul persoanelor preocupate de a obţine bunăstare, iar angajarea într-o unitate publică sau privată reprezintă un instrument pentru a obţine un venit constant cu un efort oarecare (cu o angajare de 8 ore, cu consecinţa dispunerii de restul programului zilei), tot aşa, ideea de asociere pentru a înfiinţa o organizaţie nonprofit corespunde persoanelor care pun accent pe capabilităţi şi capacităţi.

Desigur, s-a născut întrebarea: ce forme ar îmbrăca motivaţiile pentru asociere în sfera dezvoltării persoanelor? Din răspunsurile înregistrate, am identificat următoarele: (a) dorinţa de deschidere, de a învăţare, asimilare de cunoştinţe noi, de împărtăşire a cunoştinţelor, auto-descoperire, de progres personal; (b) dobândirea de experienţă, acumularea de experienţă prin implicarea în diferite proiecte; (c) dorinţa de a schimba spre bine; (d) preocuparea de a se dezvolta profesional; să aibă experienţe noi; de a creşte performanţa profesională; (e) interesul de a rezolva propriile probleme; (f) dezvoltarea relaţiilor de prietenie, noi prieteni, dezvoltare de abilităţi sociale; (g) lipsa de ocupaţie sau interesul lor în ceva mai bun, integrarea în societate; (h) situaţii dificile din viaţa personală şi a învăţa să învingă dificultăţile; (i) de a putea face diferenţe (similar cu a vedea şi celelalte faţete ale unei situaţii).

Motivaţii privind *scopuri/interese comune*: ghidaţi de dorinţa de a contribui la construcţia unei societăţi sănătoase, de a atinge mai uşor un scop comun, oamenii sunt determinaţi să se asocieze. În acest sens, indivizii cu obiective asemănătoare, cu interese similare se unesc pentru a atinge scopurile lor.

Ideea de *afiliere/socializare/apartenenţă la un grup* corespunde unei nevoi de a face parte dintr-un grup. Apartenenţa la un grup şi implicit afilierea (alăturarea unui grup) reprezintă motivatori psiho-sociali umani, mai ales în contextul modernităţii în care individul este în căutarea asumării a diverse roluri (aderând astfel, la diverse reţele sau organizaţii)[3]. Astfel, la nivel perceptiv este de aşteptat ca această nevoie umană să genereze asocierea în organizaţii neguvernamentale, ca formă modernă de socializare şi exprimare publică. Necesitatea de a aparţine unui grup are la bază condiţia regăsirii unui element comun tuturor membrilor grupului: de a gândi la fel, de a se asemăna prin ceva anume.

În contextul individualizării accentuate din ultimii zeci de ani, este necesară schimbarea de paradigmă, căci asistăm, aşa cum arată L. Vlăsceanu, la transformări privind modernitatea şi propune o abordare a individului care, prin procesul individualizării, se formează şi „generează social, împreună cu alţii, instituţii şi organizaţii, culturi şi subculturi" (Vlăsceanu, 2007, p. 120).

Spiritul civic sau nevoia de a acţiona - în cadrul grupului analizat, spiritul civic (şi deci nevoia de a acţiona în baza acestui principiu) nu pare a fi prezent în structura valorică a membrilor ei, atunci când vorbim despre asociere. Un organism neguvernamental pare a nu fi văzut ca un instrument civic de acţiune, ci mai degrabă unul al caritătii şi al preocupării de schimbare a lumii (de a o face mai bună), fapt dovedit de procentul mic de respondenţi care au menţionat această motivaţie (numai cei 3,19%).

Comparând conţinuturile tabelelor nr. 5 - *Determinanţi ai asocierii,* care cuprinde determinanţii personali (a face echipă cu cineva) cu conţinutul tabelului nr. 6 – *Motivaţiile care îi pe oameni să se asocieze în ONG-uri*, care cuprinde factorii motivatori percepuţi (ce se crede că-i motivează pe alţii), constatăm că, în plan personal oamenii sunt motivaţi de preocuparea de a avea rezultate mai bune, de a ajuta pe alţii sau de dezvoltare a propriei persoane (predomină, deci, factori interni), iar despre alţii cred că aceştia se asociază în organizaţii, în primul rând, pentru a ajuta, pentru a face bine; elementul determinant următor este existenţa unor sentimente sau

[3] Aspect arătat şi de L. Vlăsceanu (2007, p. 123) în studiile sale.

deţinerea unor însuşiri (experienţe sau aspiraţii – determinanţi interni), urmat de factori externi, cum ar fi mediul organizaţional (ca tip de organizaţie) sau societatea care are nevoie de schimbare. Ideea de a face echipă cu cineva are semnificaţie mai degrabă personală, pe când percepţia asocierii altora într-o organizaţie neguvernamentală capătă semnificaţie socială.

O imagine actuală asupra modului în care acţionează organizaţiile neguvernamentale (percepţii)

Un alt punct de interes pentru cunoaşterea modului în care este perceput sectorul neguvernamental se referă la ceea ce se crede privind felul în care acţionează ONG-urilor în societate. Li s-a cerut respondenţilor să descrie mecanismul[4] de funcţionare al organizaţiilor neguvernamentale şi să menţioneze scopul care le pune în funcţiune. Răspunsurile primite reprezintă o oglindă a imaginii pe care o parte a cetăţenilor români şi-au format-o asupra manierei în care sectorul neguvernamental este prezent în societate (a nu ignora faptul că este vorba aici de ceea ce cred respondenţii şi nu de mecanismul real de funcţionare a sectorului nonprofit).

Un procent semnificativ, respectiv 30% din totalul respondenţilor, au arătat că nu cunosc modul în care acţionează organizaţiile neguvernamentale (ca mecanism şi scop), ceea ce ne arată că aceste entităţi sunt luate ca atare, fără a se face eforturi de a cunoaşte cum funcţionează. Restul de 70% dintre cei care au participat la studiu au

[4] Despre mecanism scrie şi A. Miroiu atunci când explică apariţia, evoluţia şi rolul instituţiilor, semnalând că în cadrul teoriei alegerii raţionale ale instituţiilor, trebuie acordată atenţie existenţei a trei factori: (a) jucătorii (persoanele implicate, deţinătoare „informaţie, alternative disponibile, câştigurile asociate fiecărui rezultat"); (b) cadrul instituţional în care acţionează; (c) „mecanismul de elaborare a regulilor jocului şi de impunere a acestora". Este necesar ca acest mecanism „să producă stimulente adecvate pentru ca aceşti actori, situaţi la un nivel mai înalt al acţiunii colective, să acţioneze" (Miroiu, 2007, p. 243-246).

explicat mecanismul de funcţionare prin câteva „aspecte" (a se vedea şi tabelul nr. 7):

(1) scopul şi/sau obiectivele stabilite – privite ca esenţă a funcţionării unei organizaţii;
(2) aspectul financiar: sponsorizări, donaţii sau utilizarea fondurilor nerambursabile;
(3) resursa umană – fie că vorbim de cei care s-au implicat direct prin înfiinţarea organizaţiei, fie de cei care au aderat la organizaţie (devenind membri) ori voluntarii implicaţi în acţiunile ONG-ului;
(4) problematica identificată – fiind motor al declanşării acţiunilor nonprofit;
(5) componenta strategică (statutul de organizare şi funcţionare al organizaţiei, planul de acţiune, strategii de acţiune etc.);
(6) acţiunea voluntară, fără a aştepta o recompensă materială sau financiară;
(7) în baza principiilor şi valorilor;
(8) în baza legală – respectând reglementările legislaţiei.

Tabel nr. 7 – Percepţii privind mecanismul acţiunii organizaţiilor neguvernamentale în societate

Nr. crt.	*Organizaţiile neguvernamentale funcţionează (ca proces) astfel:*	*Pondere (%) în total*
1	Nu știu procesul	30,03
2	În funcţie de scop/obiective	17,25
3	Pe bază de sponsorizări/atragere de fonduri și/sau pe bază de proiecte	16,93
4	Prin resurse umane/echipa	6,38
5	Pornesc de la problemă/se orientează spre problemă	5,75
6	Au un plan/strategie/statut	5,11
7	Prin voluntariat	4,79
8	Independent faţă de stat	1,9
9	Pe baza principiilor/valorilor	1,9
10	In baza legală	1,27

Sursa: tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023.

Ca *mecanism de acţiune* au fost descrise câteva variante. Prezint mai jos câteva viziuni asupra modului de acţiune (prezentate în termenii utilizaţi de respondenţi):

(1) Mecanismul constă în: examinare, implementare, proces, acţiune, rezultate.
(2) Se desfăşoară adunări şi se discută teme de interes pentru organizaţie, apoi se pun în practică deciziile luate.
(3) ONG-urile se autosesizează şi acţionează spre rezolvarea unei anumite probleme/dileme.
(4) Modul de acţiune este similar oricărei organizaţii (diferenţele sunt date de scop, care constă în susţinerea unor cauze umanitare, nu urmăresc profit, iar resursele umane implicate sunt constituite dintr-un număr mare de voluntari şi un număr restrâns de persoane calificate şi, de obicei, plătite.
(5) Funcţionează prin activitatea unui grup şi are rol de a acorda ajutor celor care au nevoie.
(6) Membrii asociaţiei îşi propun un scop, un obiectiv, formulează modalitatea de a atinge obiectivul, desfăşoară acţiuni pentru a atinge acest obiectiv, solicită ajutorul comunităţii în care activează.
(7) În funcţie de obiectivul ales la înfiinţare, se face un plan de lucru, se implementează, se evaluează rezultatele, se corectează, se finalizează paşii clasici de management organizaţional.
(8) ONG-urile îşi asigură finanţarea prin donaţii, sumele fiind scutite în multe cazuri de impozite, ulterior acestea sunt direcţionate către diferite cazuri care necesita sprijin, iar pe parcursul finanţării respectivei necesităţi se desfăşoară un control strict pentru a se asigura ca într-adevăr sunt atinse obiectivele propuse.
(9) În urma unor documentări minuţioase sunt puse bazele unor proiecte la nivel de asociaţie, proiecte care urmează să fie implementate odată cu obţinerea demersurilor necesare.

Se pot extrage câteva observaţii privind gradul de cunoaştere a modului de funcţionare al organizaţiilor neguvernamentale, extrase din descrierile mecanismelor, aşa cum sunt percepute de respondenţi. Avem, ca primă observaţie, un set de componente care asigură funcţionarea sectorului nonprofit, pe care l-am reprezentat schematic în figura nr. 9.

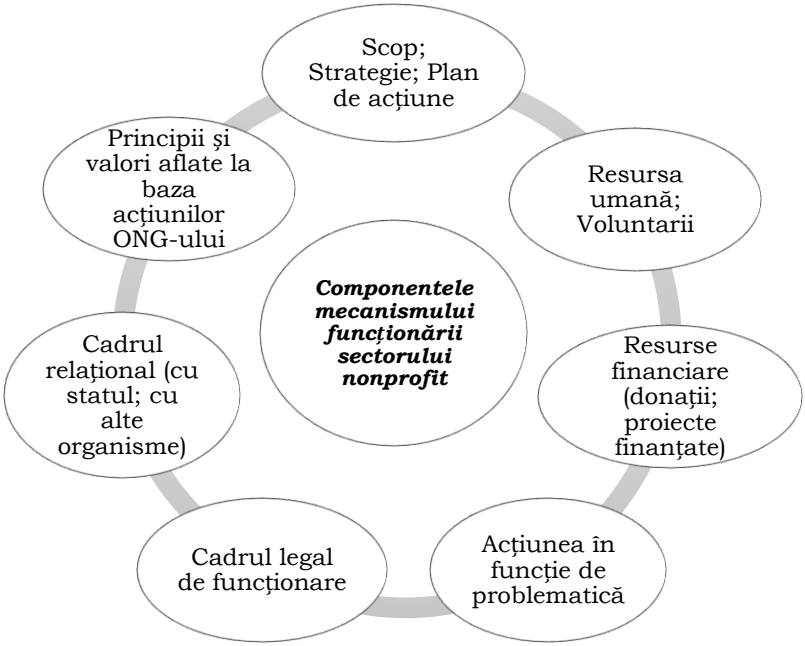

Figura nr. 9 - Diagrama cunoașterii componentelor mecanismului de acțiune al sectorului ONG (Sursa: schemă realizată pe baza răspunsurilor oferite de participanții la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023).

Voi detalia, mai jos, fiecare indicator identificat pentru a cunoaște substraturile cunoașterii mecanismului de funcționare al organizațiilor neguvernamentale (din care vor rezulta celelalte observații privind cunoașterea funcționării acestui sector).

Percepția privind modul de a acționa al ONG-urilor în raportul cu scopul și/sau obiectivele stabilite. Fie că este vorba de scopul de a ajuta persoane sau grupuri, de a educa, de a susține integrarea socială sau de a derula acțiuni culturale, scopul este cel care stabilește/induce modul în care se acționează prin intermediul unei organizații nonprofit. Se afirmă că acest mecanism de funcționare, în virtutea scopului, este unul complex, care are la bază utilizarea rezultatelor a diverse cercetări, elaborarea de strategii și, implicit, derularea de activități, orientate spre indivizi cu anumite nevoi sau către societate, uneori cu ambițiosul obiectiv de dezvoltare a societății.

Un aspect semnalat în cadrul studiului este că, la nivel perceptiv, sunt persoane care consideră că scopul este producerea de venit, situaţie care trebuie analizată deoarece prezintă mai multe aspecte: o percepţie eronată asupra activării în cadrul ONG-ului; o utilizare frauduloasă a ONG-ului de către unele persoane (pentru a evita plata taxelor sau a masca activităţi economice) sau din necunoaşterea specificului tipului de organizaţie. Desigur, o organizaţie neguvernamentală poate desfăşura activităţi economice, care aduc venituri, dar acestea vor fi utilizate pentru a desfăşura activităţi în concordanţă cu scopul.

Percepţia privind modul de a acţiona al ONG-urilor în raport cu resursele financiare. Ceea ce este cunoscut la nivelul societăţii este faptul că aceste organisme care nu realizează profit utilizează resurse financiare care provin din: sponsorizări, donaţii sau fonduri atrase prin aplicarea de proiecte la diferiţi finanţatori naţionali (publici sau privaţi) ori la finanţatori din Uniunea Europeană. Unii respondenţi consideră că acţionează utilizând bani publici, alţii ştiu că obţin bani din surse private. Donaţiile pot fi private, din partea oamenilor sau a societăţilor comerciale, sponsorilor (de la persoane fizice sau juridice) sau din colectarea sumelor provenite din impozitul pe venit şi direcţionat către organizaţii de către persoanele fizice. Au fost menţionate şi donaţii în bunuri/obiecte. Se depune efort pentru a atrage fonduri, ceea ce presupune uniuni de grup şi campanii de colectare a fondurilor.

Percepţia privind modul de a acţiona al ONG-urilor prin resursa umană - oamenii fiind cei care pun în mişcare totul. Fie că sunt cei care se asociază să dea viaţă unui organism nonprofit, fie că atrag voluntari, resursa umană este esenţială. ONG-urile acţionează prin intermediul oamenilor dispuşi să îşi ofere serviciile acestor organizaţii. Lucrul în echipă este important, iar echipa trebuie să fie bine închegată. Aceşti oameni „discută, pregătesc în scris documente pe care le prezintă autorităţilor ori societăţii, atrag fonduri şi încearcă să ajute în problema de care se ocupă" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 30 şi 39 de ani, studii superioare, salariată, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Bucureşti-Ilfov). Pentru unii dintre respondenţi, este cunoscută structura decizională a unui ONG (existenţa un organ decizional şi executiv: preşedinte asociaţie, vicepreşedinte, secretar,

trezorier, respectiv un consiliu director), pentru alţii, organizaţia acţionează prin lideri, oameni dedicaţi (implicaţi) care planifică şi acţionează. Voluntarii sunt o resursă valoroasă care dedică timp şi disponibilitate, aşteptând ceva în schimb (recunoaştere, experienţă, socializare, adeverinţe etc.) sau nu.

Percepţia privind modul de a acţiona al ONG-urilor prin raportare la problemă. Membrii organizaţiei pornesc de la probleme semnalate de alţii sau de membrii organizaţiei, ori se orientează spre situaţii/aspecte ale societăţii pe care le vor modificate, schimbate sau îmbunătăţite. Din această perspectivă, avem descris un mecanism de acţiune de către unul din respondenţi: „descoperă problema, identifică soluţii, caută potenţiali voluntari pentru punerea în aplicare a soluţiilor" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Centru). Alte organizaţii „identifică aspecte sensibile în societate şi militează pentru potenţarea aspectelor pozitive în legătură cu aceste aspecte" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 40-49 ani, studii superioare, administrator al propriei afaceri, rezidenţa în mediul urban, Regiunea Bucureşti-Ilfov).

Percepţia privind modul de a acţiona al ONG-urilor prin raportare la voluntariat. Voluntariatul este un fenomen în sine, privit atât ca implicare voluntară în rezolvarea unor problematici sociale (şi, din această perspectivă, a acţiona prin ONG-uri este tot o expresie a voluntarismului uman), cât şi ca răspuns la un apel al unor asociaţii care solicită prezenţa şi implicarea altor semeni ca voluntari (fără a aştepta compensanţii financiare). Respondenţii asociază puternic acţiunea organizaţiilor neguvernamentale cu voluntarii, fără de care în multe situaţii nu ar putea avea aceleaşi rezultate.

Percepţia privind modul de a acţiona al organizaţiilor neguvernamentale independent faţă de stat, fără a avea vreun rol politic sau a se resimţi imixtiuni politice. Acţiunile vin din interiorul organizaţiei, însă nu exclud relaţia cu structura statală, faţă de care se raportează prin complementaritate (pentru a eficientiza un demers al autorităţii publice), opoziţie (acolo unde statul nu procedează corect) sau prin colaborare (pentru a creşte impactul unui demers ori pentru a îmbunătăţi sau repara ceva la nivelul societăţii). Un respondent descrie acest aspect astfel: „un ONG este independent faţă de autorităţile guvernamentale, fiind uneori o legătură între comunitate

şi guvern" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 50 şi 59 de ani, studii superioare, salariată, rezidentă în mediul urban, Regiunea Sud-Est), iar un altul precizează: „întrucât orice formă de guvernare nu poate evita inegalitatea în societate, organizaţiile guvernamentale pot compensa acest lucru. Guvernele şi orice structuri de putere devin uşor corupte, iar o organizaţie de opoziţie, opoziţie centrată pe o anumită problemă - de exemplu egalitatea sexelor - poate milita prin campanii de informare şi de *lobby* pentru ca guvernul, în cele din urmă, să adopte măsuri la nivel de stat" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 30 şi 39 de ani, doctorand, cu rezidenţa în mediul urban, Regiunea Sud-Muntenia).

Percepţia privind modul de a acţiona al ONG-urilor pe baza principiilor şi valorilor, bine înrădăcinate la nivelul membrilor asociaţiei. Valorile enumerate de unii respondenţii sunt: egalitatea în drepturi, nondiscriminarea, egalitatea de şanse, corectitudine, aceleaşi condiţii şi tratament egal, respectarea dreptului omului, principiile morale.

Percepţia privind modul de a acţiona al organizaţiilor pe baza legală. Mult mai puţin menţionat, nu înseamnă că acest aspect nu ar fi cunoscut, cât mai ales că este considerat mai puţin relevant. În condiţiile în care sunt manifeste criteriile prezentate mai sus, următorul pas al deciziei de a acţiona prin intermediul unei structuri neguvernamentale este acela de a o înregistra legal. Actul constitutiv, reglementările interne privind înfiinţarea, înregistrarea şi funcţionarea sunt supuse unor precizări legislative.

Capitolul V

Motivaţii actuale privind înfiinţarea unei organizaţii neguvernamentale

În analiza deciziei privind înfiinţarea unei structuri prin intermediul căreia să se intervină în societate, un prim pas ce trebuie făcut este acela de a identifica factorii care determină acest act, mai precis, motivele pentru care două sau mai multe persoane s-ar asocia într-o formă juridică pentru a acţiona într-o direcţie sau alta la nivelul societăţii. V. Capcelea invocă ideile lui G. Hegel privind acţiunile oamenilor, acesta considerând că au ca determinanţi (motivaţii) principali *necesităţile*, *pasiunile*, *interesele*, la care se adaugă şi aptitudinile. Celelalte motivaţii, respectiv „scopuri comune, sau dorinţa de bine, iubirea pentru ţară au un rol mai puţin pregnant, chiar infim" (Capcelea, 2019, p. 342).

Pornind de la acest text al lui Hegel, ne întrebăm ce facem pentru societate pentru a asigura o evoluție firească a umanității și a conservării istorice a unor valori sociale sau umane? Fiind ghidaţi de pasiuni, interese sau scop, uneori mult prea individualizate, uităm că trebuie să asigurăm continuitate, și nu oricum, ci una care să reprezinte un progres faţă de ceea a fost anterior. Și, până acum, istoria a mers totuși în direcţia aceasta, în ciuda unor evenimente de amploare care puneau sub semnul îndoielii semnificaţia umanității și a securităţii acesteia (mă refer la perioadele de război între state). Și totuși un instinct social de conservare se trezește la un moment dat pentru a elimina forţe destructive și a încuraja corecţia și evoluția în spiritul unor valori și principii umane și înălțătoare.

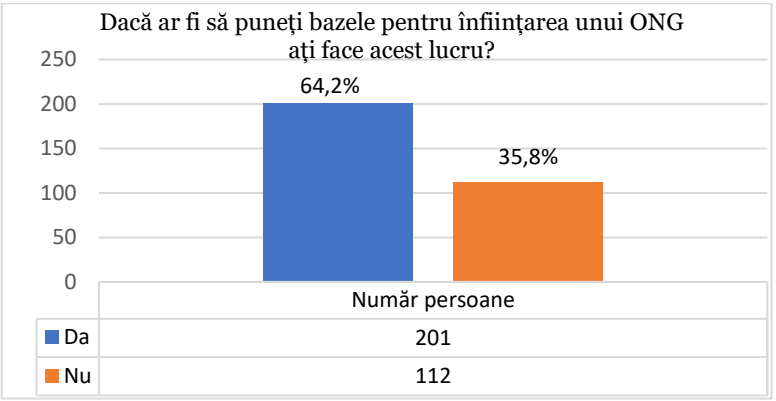
În societatea noastră, formele de reacţie la unele direcţii care nu par a aduce rezultate dezirabile cetăţenilor sunt diverse: protestul (fie paşnic, fie violent) sau prin alte forme organizate: dialog social ori asocierea în structuri juridice. Aşa cum am arătat în capitolele

anterioare, asocierea se produce în sensul schimbării în bine a societăţii. În orice societate, în orice cultură, există o parte a populaţiei dispusă să acţioneze în numele ideii de bine. Nuanţele întâlnite fac ca analiza unui astfel de proces să reflecte complexitatea gândirii umane la nivel individual, dar mai ales la nivel colectiv (şi am putea vorbi aici de o psihologie a mulţimilor).

Vom continua studiul prin analizarea asociaţiilor neguvernamentale ca forţe de acţiune socială şi vom acorda, aici, spaţiu motivaţiilor regăsite, în prezent, pentru acţiune în societate. S-a constat că unele organizaţii sunt iniţiate de persoane care o perioadă de timp au activat într-una dintre acestea (fie ca voluntari, fie ca angajaţi) şi din diverse motive aleg să se desprindă de aceasta şi să pună bazele unei noi entităţi neguvernamentale. Astfel, reţinem o motivaţie legată de înfiinţarea unei organizaţii de mediu respectiv *TERRA Mileniul III* (cunoscută şi sub denumirea de *TERRA III*), în 1998, prin desprinderea *Tineretului Ecologist din România* (cunoscută cu acronimul TER). Ideea de bază s-a axat pe o specializare a membrilor în domeniul schimbărilor climatice, care a devenit, prin înfiinţarea noului ONG, şi obiectul de activitate principal (Andrei, 2016, p. 225-226). Alte organizaţii se nasc într-un moment de relaxare a persoanelor, care, de la o idee a trei oameni (şi un câine) ajung să construiască o organizaţie şi să desfăşoare acţiuni, aşa cum s-a întâmplat în cazul asociaţiei *Măcinii mei de piatră*, prima acţiune fiind un concert caritabil pentru a susţine un tânăr ce trecea printr-o suferinţă (N.A., 2023). Dar există şi asocieri generate de tineri, care, dorind să schimbe viaţa tinerilor, au considerat că este nevoie de o organizaţie a lor. Astfel că, din iniţiativa a şapte tineri, într-un beci din Bucureşti, în anul 2005, se naşte ideea de a înfiinţa un ONG, deşi ştiau puţine lucruri despre acest gen de asociere. Dorinţa de schimbare şi pasiunea pentru teatru Forum au constituit actul de naştere al *A.R.T. Fusion*, aşa cum aflăm de pe site-ul asociaţiei. Exemplele privind motivele care au condus la înfiinţarea organizaţiilor, care în prezent generează acţiuni pentru comunitate, sunt numeroase, cele prezentate mai sus, selectate aleatoriu, fiind doar câteva exemple. În continuare, vom explora spectrul motivaţiilor celor care nu au participat până acum la actul de înfiinţare a unei organizaţii, dar care ar putea fi într-un viitor apropiat sau îndepărtat fondatori de ONG-uri în România.

Disponibilitatea pentru a pune bazele înființării unei organizații neguvernamentale

În prezent, există atitudine pozitivă pentru constituirea unei structuri nonprofit. În rândul participanţilor la studiul întreprins, se constată o pondere semnificativă favorabilă pentru un astfel de demers – 64,2% (201 persoane) ar face acest lucru în momentul prezent iar 35,8% (112 persoane) nu ar face-o (a se vedea graficul nr. 10). Motivaţiile pentru care există această disponibilitate reflectă atât o experienţă a indivizilor, cât şi atitudini pe care le au faţă de societate.

Graficul nr. 10 – Disponibilitatea pentru înființarea unui ONG (Sursa: grafic realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanții la cercetarea întreprinsă în perioada . 01.06.2021 - 30.01.2023).

Cine sunt cei care nu ar înființa o organizație neguvernamentală? Analizând argumentele invocate de cei 112 care au răspuns negativ, putem construi câteva tipare umane ale celor care nu sunt dispuși să înființeze un ONG. Categoriile de persoane identificate sunt:

- cei care nu sunt dispuși ori nu își doresc să facă un astfel de demers. Ei nu sunt tentați de ideea de a se angrena într-o astfel de acțiune; nu au suficientă motivație (22% dintre respondenți au aceste trăsături);

- cei care nu cunosc deloc domeniul sau nu-l cunosc suficient. Unii dintre ei nu cunosc procedura prin care se înfiinţează o organizaţie neguvernamentală şi ce valoare ar putea aduce societăţii făcând acest lucru; alţii consideră că este un demers complex şi nu se simt pregătiţi (10% dintre respondenţi se încadrează în acest profil) ;

- cei care apreciază că nu au timpul necesar; au alte responsabilităţi şi nu mai rămâne timp şi pentru a acţiona printr-o organizaţie a lor (7% dintre respondenţi);

- cei care consideră că nu au abilităţile, aptitudinile şi puterea de a întreprinde un asemenea demers; unii consideră că nu au capacităţi de lider şi nici nu pot influenţa, iar alţii cred că nu s-ar descurca să facă acest pas;

- cei în a căror arie de interese şi preocupări nu intră şi ideea de înfiinţa un ONG;

- cei care consideră că nu au calităţile unui iniţiator sau apreciază că există suficiente organizaţii neguvernamentale şi preferă să se implice mai degrabă ca voluntari;

- cei care consideră că nu li se potrivește, că nu este în concordanţă cu firea lor şi nu se consideră în măsură a acţiona în acest fel;

- cei care nu au luat în calcul o astfel de cale de a acţiona în societate (nu s-au gândit niciodată ori nu au ceva pentru care să lupte);

- cei care sunt centraţi în prezent pe realizarea profesională şi după ce ating acest obiectiv ar putea lua în calcul înfiinţarea unui ONG pentru a asigura activităţi care să nu genereze profit;

- cei care apreciază că se depune un efort mare („prea multă bătaie de cap") sau care se percep ca fiind lipsiţi de curaj; mai sunt cei care apreciază că nu au resurse şi nu au garanţia unui flux de resurse pentru a asigura o activitate pe termen lung.

Dacă pentru unii ideea de a pune bazele unui ONG este ceva acceptat şi chiar o dorinţă, pentru alţii este doar o posibilitate, o proiecţie viitoare, acceptată ca idee (fiind doar la stadiu de intenţie), nu şi cale de ales pentru viitor. Am putea afirma că acestora din urmă

le trebuie doar o scânteie sau acea *picătură care umple paharul*, care ar conduce la acţiunea prin intermediul organizaţiei nonprofit.

Profilul celor dispuşi să pună bazele înfiinţării unui ONG cuprinde câteva linii generale:

- sunt centraţi pe problematica individuală, umană (cei aflaţi în nevoie, în dificultate, până la ţintirea unor grupuri: persoane cu dizabilităţi, copii, femei abuzate etc.) care au nevoie de sprijin sau cei care vizează mediul ori protecţia animalelor;

- sunt axaţi pe problematica societăţii – cu preocuparea de a schimba ceva din societate sau de a îmbunătăţi (sunt cei care privesc la scară largă, care văd sistemul ca generator de probleme;

- sunt persoane care cred că trebuie să-şi aducă contribuţia în societate, că fiecare are o datorie faţă de societate atât timp cât au primit din partea acesteia educaţie şi s-au dezvoltat în cadrul ei şi că au o responsabilitate;

- se centrează pe propria persoană şi văd în actul de a iniţia o organizaţie neguvernamentală o cale de dezvoltare a propriei persoane, a abilităţilor, a dobândirii de cunoştinţe, a obţinerii unor venituri;

- persoane ghidate de principii umane universale: de a ajuta, de a contribui, de a se implica;

- cei care reacţionează la neputinţa statului;

- persoanele care valorizează organizaţiile neguvernamentale şi le conferă un rol important în societate.

Spectrul motivaţiilor generatoare de asociere în vederea înfiinţării unei organizaţii neguvernamentale

Motivaţiile pentru a înfiinţa o organizaţie neguvernamentală prezintă nenumărate conţinuturi. Sintetizate în indicatori care vizează atât structura internă (motivaţii intrinseci), cât şi cea de natură externă (motivaţii extrinseci) au darul ne a ne arăta contextul

românesc prezent atunci când vorbim de potenţiale noi organisme nonprofit, care vor putea caracteriza sectorul asociativ românesc viitor. Tabloul motivaţiilor selectate de cei 313 participanţi la studiu este reflectat în tabelul nr. 8.

Tabel nr. 8 – Motive pentru înfiinţarea unui organism neguvernamental

Nr. crt.	*Aţi fi dispus(ă) să înfiinţaţi o organizaţie neguvernamentală pentru că: (vă rog să alegeţi acele variante care au însemnătate mare pentru dvs.)* – a existat posibilitatea de a se adăuga alte motive	*Pondere (%) în total eşantion*
1	Vreau să mă implic în societate	49,2
2	Vreau să ajut şi pe alţii	45,4
3	Vreau să produc o schimbare în societate	44,7
4	Sunt nemulţumit de felul în care merg lucrurile în jurul meu (în societate)	38,3
5	Vreau să strâng bani să dezvolt servicii sociale (centre, activităţi), să ajut cât mai repede pe cei cu nevoi de îngrijire	34,5
6	Vreau să promovez valori sociale/morale adecvate	32,2
7	Vreau să mă implic în a ajuta pe cei apropiaţi	28,1
8	Vreau să schimb instituţiile, felul în care funcţionează acestea	21,7
9	Vreau să fac ceva pentru a ajuta o persoană dragă mie şi care are nevoie de ajutor	20,4
10	Vreau să fac ceva pentru a mă ajuta pe mine	20,1
11	Vreau să construiesc o comunitate de persoane care au aceleaşi dorinţe/probleme ca mine	18,8
12	Vreau să promovez ideile mele	16,9
13	Vreau să-mi ajut familia	14,7
14	Ceva din interior îmi spune să fac asta (simt un impuls de a mă implica)	13,4
15	Nu sunt dispus să înfiinţez un ONG, indiferent ce s-ar întâmpla cu mine sau cu cei din jur	11,8
16	Existenţa surselor de finanţare (programe europene) este o oportunitate de a avea o ocupaţie	7

17	Vreau să promovez valorile creştine (morala bisericească)	6,7
18	Nu vreau să plătesc taxe la stat şi un ONG a este o soluţie	4,2
19	Nu am o ocupaţie şi vreau să profesez	3,8
20	Nu vreau	1,59
21	Vreau să ajut animale	0,63
22	NR	0,63

Sursa: tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023.

Dorinţa de implicare este un motivator puternic, alături de dorinţa de a ajuta, urmată de aceea de a produce o schimbare în societate, existând un grad ridicat de nemulţumire faţă de ceea ce se întâmplă în societate. Criza societăţii româneşti, care are drept urmare un nivel ridicat de nemulţumire (pentru 38,3% respondenţi), justifică declarativul unui potenţial act de înfiinţare a unui ONG. Ideea de a promova valori sau principii adecvate (prezentă ca motivaţie la 32,2% dintre cei care au participat la studiu) reflectă discrepanţa dintre ceea cred că ar trebui să existe la nivelul societăţii şi ceea ce percep ei că se petrece în jurul lor.

Componenta egocentrică, ca motivatoare a iniţierii unui ONG, nu este puternic reprezentată, căci studiul arată că există o variaţie între 20-15% a acestor motivaţii (vor să facă ceva pentru a ajuta o persoană dragă şi care are nevoie de ajutor – 20,4%; vor să facă ceva pentru a se ajuta pe sine – 20,1%; vor să construiască o comunitate de persoane care au aceleaşi dorinţe/probleme ca respondentul – 18,8%; vor să promoveze ideile proprii – 16,9%; vor să-şi ajute familia – 14,7%). Nu trebuie trecut cu vederea acest grup orientat spre sine, căci membrii acestuia pot vedea iniţierea unui ONG ca o cale de acoperire ori de răspuns şi chiar de rezolvare a nevoilor lor; lucru demn de luat în considerare, mai ales dacă ne gândim la faptul că, astfel, individul găseşte o cale de a rezolva problemele sale şi de a nu aştepta de la alţii să facă acest lucru (a acţiona *versus* a aştepta/a cere ca alţii să facă ceva) .

Componenta intrinsecă, regăsită în indicatorul *ceva din interior îmi spune să fac asta (simt un impuls de a mă implica)*, valabilă pentru 13,4% dintre participanţii la studiul întreprins de noi, corespunde chemării lăuntrice care generează pasiune, dedicare şi nerenunţarea în faţa greutăţilor. Putem considera că de aici apar indivizii dedicaţi, care luptă până în ultima clipă. Aici se nasc ce-i care găsesc drumul prin activarea în cadrul organizaţiilor neguvernamentale, acestea devenind un instrument pentru exprimarea personalităţii lor; pot fi cei care animă „mişcările sociale" (Cace *şi alţii*, 2011, p. 30-31)[1].

Ar merita o analiză amănunţită, în studii viitoare, privind motivaţia referitoare la sursele de finanţare (respectiv, programele europene). Pentru o parte a persoanelor, obţinerea de finanţări din programe europene constituie o oportunitate de a avea o ocupaţie profesională, de a construi o carieră în acest sector şi, totodată, de a realiza un venit pentru existenţa zilnică (există persoane care s-au specializat în acest domeniu, iar scrierea de proiecte este o ocupaţie în sine[2]), motivaţie valabilă pentru 7% dintre respondenţi. Urmărind modul de viaţă al ONG-urilor se poate observa că există acest tip de persoane care se bazează pe scrierea de proiecte şi activarea în cadrul celor finanţate, acest tip de a fi activ profesional fiind ales şi acceptat ca mod de viaţă profesională. Această categorie de persoane, care îşi proiectează viaţa ca specialişti în sfera finanţărilor şi administrării economice a proiectelor, ar putea fi studiată din perspectiva caracteristicilor psiho-sociale, dar şi din perspectiva ocupaţională şi economică.

[1] Notă: autorii abordează subiectul mişcării sociale generată de ONG-uri din perspectivă istorică, menţionând existenţa unor modele de studiere şi înţelege a mişcărilor sociale: modelul „comportament colectiv", „teoria mobilizării resurselor", „modelul procesului politic", teoria „cadrului interpretativ" şi „teoria reţelelor"; autorii susţin că există probabilitatea de a se naşte o nouă paradigmă a mişcărilor sociale datorită globalizării şi a noilor forme de acţiune colectivă transnaţională.

[2] De exemplu un anunţ de angajare al Ministerului Investiţiilor şi Proiectelor Europene anunţa în anul 2022 angajarea unei persoane cu experienţă în scrierea de proiecte pe postul de *expert accesare fonduri structurale şi de coeziune europene* .Disponibil: https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2022/11/b534632b3dadf16a034731983cdd3c58.pdf

Ideea de a utiliza organizaţiile ca instrumente de evitare a plăţii unor taxe către stat (de exemplu, scutirea de la plata TVA sau scutirea de la plata impozitului pe un eventual venit realizat până la o anumită sumă de bani, ori alte facilităţi fiscale)[3] reprezintă o motivaţie pentru 4,2% din populaţia investigată. Chiar dacă acest procent nu este mare, trebui acordată atenţie nuanţelor negative, respectiv tendinţei de a evita unele obligaţii fiscale faţă de stat şi manevrarea ilicită a unei organizaţii nonprofit (organizaţie care prin natura legislaţiei în baza căreia a fost înfiinţată obligă la această condiţie de a nu urmări realizarea de profit în beneficiul iniţiatorilor). Astfel de situaţii, odată depistate, aduc prejudicii de imagine asupra întregului sistem asociativ, asupra oamenilor care se dedică societăţii, imagine care se repară cu dificultate, obligând la noi eforturi publice de a demonstra valoarea sectorului nonprofit şi importanţa acestuia pentru societate.

Perspectiva de a înfiinţa un ONG în viitorul apropriat

Dacă ne gândim la viitor, la evoluţia sectorului asociativ, cu precădere la acea parte constituită din organizaţii mici, locale (care s-a dezvoltat în ultimii ani), ar trebui să luăm în considerare un complex de variabile. Ne putem întreba: *Perspectiva de a înfiinţa o organizaţie neguvernamentală este o dorinţă cu potenţial de realizare într-un viitor apropiat, sau este proiectată pentru viitorul îndepărtat?* Variabila timp, poate sugera alegerea unui moment oportun pentru o persoană, sau mai multe, de a iniţia actul de înfiinţare a unei entităţi nonprofit, însă aceasta depinde de multe alte variabile, cum ar fi: sesizarea unei probleme ce necesită rezolvare, existenţa unei intenţii bine fondate pe aşteptări de a interveni pentru rezolvarea problemei, stabilirea unui obiectiv clar etc.

Tot prin raportare la timp, ne-am mai putea întreba: *Ce tipuri de organizaţii ar avea şanse să fie înfiinţate, dacă ar exista intenţia*

[3] Pentru mai multe detalii poate fi studiat (de exemplu) documentul ANAF – DGRFP Braşov *Reglementări fiscale privind persoanele juridice fără scop patrimonial constituite în baza Ordonanţei Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii*. Disponibil: https://static.anaf.ro/static/10/Brasov/Brasov/asociatii_fundatii.pdf

ca în mai puțin de un an să se ia decizia de a da naștere unui organism neguvernamental? O perspectivă valabilă pentru România (prin raportare la grupul investigat), dacă ar fi să se întâmple acest lucru, poate fi creionată analizând răspunsurile date de persoanele investigate și prezentate în tabelul nr. 9.

Tabel nr. 9 – Perspective privind tipologia organizațională cu șanse de înființare în viitorul apropiat

Nr. crt.	*Dacă ar fi să înființați o organizație neguvernamentală în viitorul apropiat (sub 1 an), ce tip de organizație ați înființa (se alege doar un singur răspuns, care corespunde opțiunilor/preocupărilor dvs. de acum)*	Pondere (%)
1	Nu aș înființa	29,39
2	Organizație care să ajute oamenii imediat ce au nevoie (cu hrană, adăpost, consiliere etc.)	25,55
3	Organizație caritabilă și protectoare/paternalistă (care să acorde ajutoare, să protejeze pe cei în nevoie)	19,16
4	Organizație care se orientează spre producerea de schimbări pe termen lung, care caută abordări alternative sau care vrea să producă schimbarea atitudinilor decidenților	16,21
5	Organizație care să se implice doar în politici publice, care să modifice legislația, care să producă schimbarea procedurilor cu privire la intervenția socială	3,51
6	Organizație care să promoveze credințe/precepte religioase	1,59
7	Organizații pentru protecția animalelor, sanctuar animale	1,59
8	Organizație laică (nu are legătură cu credința religioasă)	0,31
9	Alte situații (organizații pentru apărarea drepturilor LGBT, pentru bolnavii de cancer,	2,23

	pentru dezvoltarea tinerilor, educaţie, suport emoţional (psihologie) etc	

Sursa: Tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada . 01.06.2021 - 30.01.2023.

Se constată la nivelul grupului investigat o orientare spre caritate, spre ajutor material al celor care se află în dificultate (regăsită la un sfert din eşantion). Este orientată spre suportul acordat imediat, pe termen scurt, a ajuta acum cu ce este nevoie (un ajutor mic, în obiecte, hrană, medicamente, articole de igienă etc.). Tendinţa este una paternalistă, protectoare, care presupune acordarea ajutoarelor. Schimbările pe termen lung, la nivelul societăţii, angrenate în căutarea unor soluţii, a unor alternative de rezolvare a diferitelor probleme sociale sunt mai puţin de dorit – doar 16,21% din totalul respondenţilor aleg să înfiinţeze într-un viitor apropiat o organizaţie orientată spre producerea schimbărilor pe termen lung, care caută abordări alternative sau care vrea să producă schimbarea atitudinilor decidenţilor, aspect care vine oarecum în contradicţie cu faptul că respondenţii sunt nemulţumişi de felul în care merge societatea (44,7% dintre participanţii la studiu au declarat că vor să producă o schimbare în societate – aşa cum s-a arătat în subcapitolul Motivaţii pentru a înfiinţa un ONG). Desigur, trebuie să avem în vedere că pentru a acţiona în acest sens este nevoie de pregătire, de documentare, de concentrare pe o problemă; dar nu ar trebui abandonată ideea de a analiza această diferenţă procentuală între *a vrea să schimbe societate*a şi a face acest lucru în *viitorul apropriat* (în mai puţin de un an).

Cât despre implicare la nivelul politicilor publice constatăm că sunt şi mai puţine persoane dispuse să facă acest lucru într-un timp cât mai scurt (în viitorul foarte apropiat) – doar 3,5% au ales probabilitatea de a înfiinţa o organizaţie care să se implice doar în politici publice, care să modifice legislaţia, să producă schimbarea manierei în care se intervine la nivel social.

Aspectul religios (promovarea valorilor religioase) se regăseşte la 1,6% dintre respondenţi (sau numeric, 5 persoane ar face acest lucru în mai puţin de 1 an). Elementul religios, atât de prezent în ultimii ani în societatea românească şi atât de discutat în spaţiul public, are o perspectivă viitoare de reprezentare în cadrul

organizațiilor neguvernamentale destul de slabă. Actul religios rămâne a fi, mai degrabă, unul personal decât unul de promovat în spațiul public, cel puțin la nivelul persoanelor care au participat la studiu.

Tematici, precum susținerea unor categorii sociale bine definite, cum sunt membrii LGBT, persoanele cu afecțiuni cronice, tinerii sau persoane care au nevoie de suport emoțional sunt în atenția a 2,23% dintre respondenți. Deducem că problematica orientării sexuale sau cea privind sănătatea mentală a tinerilor îi preocupă pe unele dintre persoanele participante la studiu.

Pentru o parte semnificativă (aproape 30%) a respondenților, în viitorul apropriat, nu include ca obiectiv înființarea unui organism neguvernamental, fie pentru că este proiectat un traseu profesional și de viață care nu include această perspectivă, fie nu este proiectat să aibă loc în viitorul apropiat. La polul opus, perspectiva de a înființa un ONG în viitorul apropiat este în atenția a 70% dintre respondenți, ceea ce arată asimilarea mentală a acestui mecanism de acțiune în societate și o recunoaștere a rolului atât pentru persoană, cât și pentru societate.

A te asocia la propunerea altei persoane *versus* a avea inițiativa înființării (a fi primul care gândește acest lucru)

Vom analiza, mai departe, înființarea unui ONG ca efect al sursei, respectiv problematica inițiativei (cine are inițiativă în relație cu cel/cei care acceptă să se asocieze după ce li s-a propus acest lucru de către inițiator. A te asocia cu cineva pentru că acesta ți-a propus este diferit de situația în care se face primul pas privind înființarea organizației. În prima situație altcineva este cel care inițiază ideea înființării și, de regulă, este cel mai implicat și stabilește direcțiile de acțiune, iar în cel de al doilea caz, se aderă la ceva ce primul a inițiat (și a căutat persoane care să se asocieze cu el). Această distincție este importantă, deoarece influențează atât activitatea organizației, dezvoltarea acesteia, cât și durabilitatea în timp.

Atât timp cât ideea nașterii unui ONG se produce în contextul unor discuții între câteva persoane, se naște ad-hoc, fiind un produs

de grup, atunci se poate discuta despre o stare de spirit a acestui grup şi de o participare relativ constantă şi egală a tuturor membrilor. Înfiinţarea organizaţiei corespunde, prin comparaţie, cu formarea unui grup (din perspectiva psihosocială), îndeplinind două condiţii: de a percepe că au ţintă comună (sau preocupări/interese comune) şi existenţa relaţiilor de grup bine structurate, care permit dezvoltarea grupului, Saint-Arnaud arătând că vorbim de grup în cazul stabilirii relaţiilor între cel puţin trei persoane. Autorul analizează grupul şi din perspectiva energiei grupului sau a climatului grupului, ca dimensiune socio-emotivă în relaţie cu atmosfera psihologică (menţionează trei tipuri de climat, în funcţie de energia existentă: (1) climat apatic (lipsit de energie, climat cu stare de confuzie, defensiv); (2) climat de eficienţă (cu energie suficientă şi prezenţa solidarităţii şi a armoniei); (3) climat de febrilitate - cu exces de energie, climat de euforie şi climat laborios (Saint-Arnaud, 2001, pp. 266-302). Consider că în cazul existenţei climatului de febrilitate, sunt şanse mari să se nască într-un grup ideea de a înfiinţa o organizaţie pentru a interveni la nivel social.

În cazul în care dorinţa aparţine unui singur individ, iar acesta caută persoane (adesea prietenii, colaboratori etc.) cărora le prezintă ideea de a pune bazele unui organism neguvernamental, ceilalţi, care acceptă, au motive sau interese care pot fi diferite de cele ale iniţiatorului. În aceste situaţii, în funcţionarea viitoare a organismului înfiinţat, pot să se înregistreze situaţii diverse: de implicare a tuturor persoanelor asociate sau de implicare limitată a unora (nu au suficientă motivaţie să participe activ) ori chiar neimplicare, fiind prezenţi doar dacă iniţiatorul îi solicită pentru încheierea unor documente ale organizaţiei (rapoarte, bilanţ contabil etc.) sau în anumite acţiuni ale organizaţiei.

Pentru a analiza fenomenul asocierii din perspectiva *propunerii de asociere* făcută de o altă persoană (iniţiator) a fost adresată participanţilor la studiu întrebarea *Dacă cineva v-ar propune să vă asociaţi cu el/ea pentru a înfiinţa o organizaţie neguvernamentală, aţi accepta?*. Disponibilitatea de asociere se arată a fi mai mare decât aceea de a iniţia, de a pune bazele (vezi figura nr. 11), aspect demonstrat de răspunsurile date de 221 de persoane (din 313) care sunt dispuse să se asocieze, ceea ce reprezintă 70,6%, spre

deosebire de 201 care ar fi dispuşi să pună bazele (a iniţia) unui ONG (a se vedea Graficul nr. 10 – Disponibilitatea pentru înfiinţarea unui ONG).

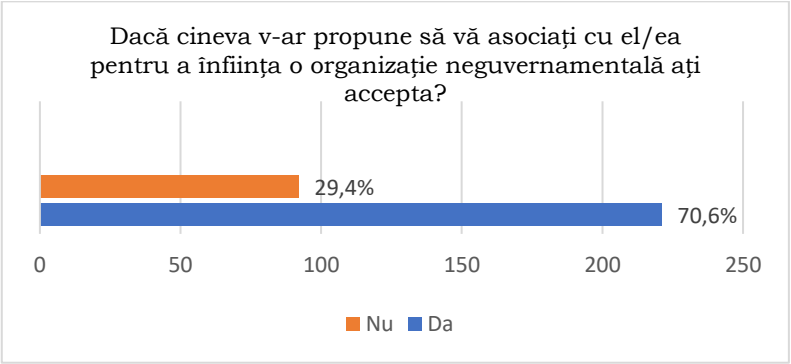

Figura nr. 11 - disponibilitatea de asocierea (la solicitarea cuiva) pentru înfiinţarea unui ONG (Sursa: grafic realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada . 01.06.2021 - 30.01.2023).

Acest aspect poate fi explicat prin existenţa unei părţi a populaţiei care se percepe ca nefiind capabilă să gestioneze un demers început de ele însele, dar sunt dispuse să susţină pe alţii care fac primul pas, fapt afirmat într-un paragraf de mai sus.

Ce ne face să acţionăm în societate?

Preocupări, dorinţe şi alţi determinanţi ai acţiunii

O serie de factori ghidează viaţa persoanelor, de la nevoi, dorinţe, condiţii de viaţă, resurse, mentori etc., până la valori, credinţe, ideologii şi aspiraţii personale sau sociale. În această lucrare, nu va fi abordată acţiunea socială în complexitatea sa ca fenomen social, însă voi face trimitere la definiţia oferită de Ion Ungureanu, din care reiese că aceasta este, în primul rând, o activitate umană (dar una semnificativă) în raport cu un element al societăţii, stabilindu-se o

relaţie bidirecţională privind determinarea vieţii sociale sub aspectul locului, rolului şi funcţionalităţii acelei componente (Zamfir şi Vlăsceanu, 1993, pp. 16-18). Mă voi opri asupra unor factori care determină această acţiune la nivel societăţii. În procesul de stabilire a relaţiilor sociale, indivizii umani sunt prezenţi în societate îndeplinind roluri şi beneficiind de statusul lor. Însă, în unele împrejurări, discutăm despre o serie de dificultăţi în realizarea obiectivelor individuale sau de grup, dificultăţi care vin din partea societăţii.

Se naşte astfel dorinţa de a depăşi obstacolele şi în funcţie de oportunităţile existente, individul uman acţionează pentru a găsi soluţii care conduc la atingerea obiectivelor sale. *Dorinţa* reprezintă una dintre condiţiile punerii în mişcare a persoanelor sau grupurilor spre a răspunde nevoilor sau realizarea obiectivelor, fiind „cel mai bun lucru" urmărit de persoană, iar pentru ca să se transforme în acţiune, dorinţa trebuie să interfereze cu oportunităţile (setul de opţiuni sau mijloace pe care individul le alege) (Elster, 2013, pp. 163-174).

În cadrul studiului empiric derulat, s-a acordat atenţie dorinţelor pe care le au persoanele, în special acele dorinţe care primează şi care le influenţează alegerile (viaţa), considerând că, atunci când acestea nu sunt realizate, ar putea genera cel puţin o acţiune în societate (individuală sau în grup). S-a căutat răspuns la întrebarea: *Care sunt dorinţele direct legate de preocupări sau nevoi la nivelul societăţii româneşti?* În tabelul nr. 10, este prezentată o ierarhie a acestora, aşa cum au rezultat din analiza răspunsurilor date de participanţi la studiul sociologic (au avut de ales dintr-un set de răspunsuri prestabilite, cu posibilitatea de a adăuga altele):

Tabel nr. 10 – Dorinţe care corespund preocupărilor sau nevoilor românilor

Nr. crt.	*Dintre dorinţele de mai jos, care corespunde cel mai bine preocupărilor/nevoilor dvs. (care vă ghidează viaţa)?*	Pondere (%) din total respondenţi
1	Să ajut oamenii care au diferite probleme	49,2
2	Să mă implic în societate	34,8
3	Să schimb ceva în societate	31,3
4	Să fiu activ, vreau să fac ceva în viaţă	26,5
5	Să desfăşor acţiuni caritabile	23,6

7	Să îmi spun punctul de vedere	11,8
8	Să promovez valorile laice în care eu cred	7,3
9	Să promovez valorile religioase în care eu cred	5,8
10	Să schimb sistemul de educaţie românesc	0,3
11	Să fiu fericit	0,3
12	Vreau să-mi realizez potenţialul intelectual	0,3
13	Nici una/nu ştiu/nu vreau	1,91

Sursa: tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023.

A ajuta oamenii care se confruntă cu dificultăţi este cea mai prezentă dorinţă dintre cele stabilite în formularul de culegere a datelor – 49,2% dintre cei care au răspuns au această dorinţă. Dorinţa de implicare în societate este prezentă la 34,8% dintre respondenţi, iar dorinţa de a se implica cu intenţia de a produce o schimbare la nivelul societăţii este prezentă la 31,3% din grupul supus analizei. A-şi face auzită opinia, a-şi spune punctul de vedere este o nevoie pentru doar 11,8% dintre cei întrebaţi, ceea ce ne face să credem că ajutăm, dar nu exprimăm vocal dorinţa de a schimba ceva, de a semnala public o disfuncţie a sistemului (ajutăm în tăcere, consolăm, dar nu trecem la nivelul următor - de a acţiona în sensul producerii schimbărilor). Promovarea valorilor laice (egalitate între sexe, drepturi şi libertăţi etc.) şi promovarea valorilor religioase înregistrează diferenţe mici: 7,3% dintre respondenţi aleg prima situaţie iar 5,8% dintre participanţii la studiu o aleg pe cea de-a doua.

Au fost persoane care au preferat să adauge răspunsuri care se referă la un alt aspect, pe care l-au precizat: dorinţa de a schimba sistemul de educaţie; o altă persoană îşi doreşte să fie fericită, iar alta îşi doreşte să-şi crească potenţialul intelectual. Nu le detaliem, căci toate trei situaţii au nevoie de dezbateri adânci, căci educaţia (atât ca sistem, cât şi ca valoare umană) este esenţială, dacă o corelăm cu preocuparea de a creşte un potenţial intelectual (potenţial, care, bine utilizat, ar putea produce schimbări sociale) şi a atinge fericirea, o valoare cu multiple faţete, spre care fiecare individ tinde şi care alimentează energetic atât individul uman, cât şi o masă de oameni (şi putem vorbi de fericire colectivă? În ce condiţii?).

Aspecte sociale actuale care determină acţiunea socială

Pornind de la constatarea că se dorește schimbarea societăţii şi că acest aspect este un înalt motivator pentru acţiunea prin asociere într-un ONG, aprofundăm demersul cu scopul de a identifica acele aspecte percepute ca necesar de a fi schimbate sau asupra cărora ar trebui să se intervină. Dacă s-a dovedit a fi uşor să se menţioneze diversitatea aspectelor disfuncţionale existente la nivelul societăţii româneşti, în schimb, a fost destul de limitată oferta de soluţii, din partea respondenţilor, pentru a remedia aceste problematici ce afectează bunul mers al societăţii şi, implicit, al satisfacţiei cu viaţa socială a persoanelor.

Acţiunea orientată către problematici sociale

În tabelul nr. 11 sunt prezentate acele aspecte ale societăţii româneşti actuale care i-ar determina pe cei care au participat la acest studiu să acţioneze. Subliniez că este vorba de ceea ce este perceput în prezent ca determinant al acţiuni; în paginile anterioare au fost prezentate dorinţe (care se corelau cu interesele lor). De data aceasta, discutăm despre acele aspecte exterioare lor, cele din societate, faţă de care ar reacţiona. Pentru identificarea aspectelor care afectează viaţa de zi prezentă şi care declanşează la nivelul unui individ o reacţie, am inclus în cerinţă expresia „la ora actuală".

A rezultat că în momentul derulării studiului aproape un sfert dintre respondenţi (23,96%) nu ar acţiona în niciun sens, fie că nu sunt aspecte sociale care să-i afecteze, fie nu vor (pur şi simplu), fie au alte obiective spre care îşi canalizează preocupările. La aceştia, se adaugă cei care nu au oferit nici un răspuns 7,7%. Restul, de 69,28%, au recunoscut că există aspecte care îi determină să acţioneze (dintre aceştia, un număr de 26 de persoane s-au mărginit la a da răspuns afirmativ, fără a oferi detalii sau au precizat că sunt multe aspecte de acest fel).

Tabel nr. 11 – Aspecte ale societăţii care determină acţiunea persoanelor în sensul corecţiei

Nr. crt.	*La ora actuală sunt aspecte în societate care v-ar determina să faceţi ceva? Care sunt acelea?*	*Pondere (%) din total respondenţi*
1	Nu sunt/nu aş face	23,96
2	Problematicile sociale	26,19
3	Educaţia/cultura	11,18
4	Valorile/normele incorecte/starea de spirit	9,58
5	Da (fără a face alte precizări pentru justificare sau exemplificare)	8,30
6	Mediul	6,70
7	Ineficienţa instituţiilor publice / administraţia publică + deciziile	5,75
8	Religia	0,95
9	Influenţarea comportamentelor sociale	0,63
10	NR	6,70

Sursa: tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023.

Problematicile sociale sunt cele care deţin supremaţia în clasamentul aspectelor care determină întreprinderea unei acţiuni din partea românilor. Au atras atenţia următoarele aspecte sociale: sărăcia şi hrănirea insuficientă (foametea); problematica copiilor aflaţi în dificultate; violenţa domestică şi situaţia femeilor abuzate, inclusiv agresarea în spaţiul public a acestora; discriminarea; persoanele fără adăpost (oamenii străzii); tulburările psihice şi persoanele cu dizabilităţi, precum şi aspectele privind sănătatea mintală; aspectele privind aplicarea legislaţiei (percepută ca defectuoasă) şi modul în care reacţionează autorităţile publice faţă de aceste probleme sociale (indiferenţă etc.); problematica locurilor de muncă; dificultăţile cu care se confruntă tinerii; aspectele privind îngrijirea bătrânilor; persoanele dependente de substanţe şi nevoia de servicii pentru acestea; inegalitatea de şanse sau nedreptatea socială şi problematica refugiaţilor (a se urmări figura nr. 12).

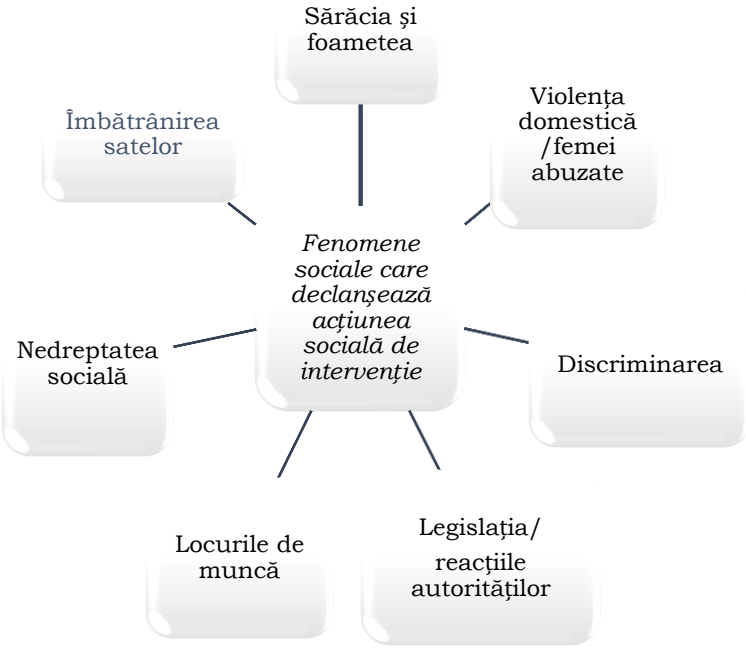

Figura nr. 12 - Ansamblul problemelor sociale percepute în prezent de români (Sursa: schemă realizată pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023).

Sărăcia a fost menţionată de cei mai mulţi respondenţi. Românii consideră că sărăcia este o problemă care afectează populaţia; nu vorbim de o sărăcie generalizată, ci de una prezentă în unele zone sau care afectează unele categorii sociale (cum sunt tinerii şi copii). Consecinţa sărăciei este foametea şi, în unele situaţii, se adaugă lipsa educaţiei, a igienei.

Violenţa domestică/femeile abuzate impune, în percepţia celor investigaţi, nevoia de protecţie a femeilor care trăiesc într-un mediu toxic, care nu se simt în siguranţă în propria lor familie, fapt ce trezeşte la unele persoane preocuparea de a organiza un loc în care aceste femei să fie găzduite şi protejate. Este semnalată şi problema agresiunii femeilor (verbal sau fizic) în spaţiul public de către bărbaţi, fiind invocate cerinţe pentru întreprinderea unor măsuri („să se ia atitudine").

Discriminarea este văzută în diferitele aspecte ale sale, de la discriminarea minorităţilor (etnice şi sexuale), izolarea socială a persoanelor cu cerinţe educaţionale speciale, discriminarea copiilor sau femeilor, până la discriminarea faţă de comunitatea LGBTQ+ ori rasismul. Accentul intervenţiei se pune, în acest caz, pe acele acţiuni care au ca rezultat integrarea persoanelor aparţinând categoriilor enumerate mai sus, a grupurilor minoritare, în societate şi promovarea principiului asigurării egalităţii de şanse.

Legislaţia sau *reacţiile autorităţilor* constituie un alt punct sensibil la nivelul societăţii, considerându-se că legile sunt interpretate în mod eronat, că lipsesc servicii de calitate în administraţia publică, este semnalată lipsa serviciilor sociale în mediul rural. Sectorul sănătate este unul des criticat de respondenţi şi se propune ca soluţie dotarea cu aparatură performantă a unităţilor spitaliceşti. Cetăţenii care se adresează autorităţilor statului simt că acestea sunt indiferente şi lipsite de empatie în relaţia cu ei.

Problematica *locurilor de muncă* este menţionată de un număr mic de persoane, semnalându-se lipsa locurilor de muncă şi, implicit, existenţa persoanelor care nu au loc de muncă, dar şi problematica celor care au un job dar care sunt prost plătiţi (salariile sunt mici). De asemenea, a fost consemnată problematica angajării persoanelor fără studii, în sensul reducerii şansei de angajare a celor care au nivel precar de instruire. *Nedreptatea socială* este semnalată ca aspect general, prezentă la nivelul societăţii, afectând categorii sociale diverse – fenomen care se naşte din nerespectarea principiilor democratice şi încălcări ale drepturilor omului.

A mai fost subliniată problema *satelor îmbătrânite*, cu o populaţie a cărei vârstă şi a căror nevoi ridică probleme sociale semnificative; sunt percepute ca abandonate. O idee de salvare a lor, avansată în cadrul acestui studiu, este de a fi amenajate pentru a fi incluse în circuitul turistic.

Ce ar face respondenţii pentru *rezolvarea problemelor* pe care le-au menţionat? Doar unele persoane au prezentat un mod prin care s-ar putea interveni (ce ar face acestea pentru a rezolva problematica resimţită). Căile de rezolvare (modurile de acţiune) sunt redate mai jos (folosind expresiile folosite de respondenţi):

Moduri de acţiune:

(1) ajutorarea persoanelor în situaţii de criză; „să se ofere mai multe servicii psihologice gratuite” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Sud-Vest);

(2) „în unele zone ale României, unde este sărăcie, aş încerca să reduc aceasta discrepanţă prin utilizarea eficientă a banilor publici, pentru a combate sărăcia” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii superioare, salariată, rezidentă în mediul rural, Regiunea Nord-Est);

(3) „proiecte realiste pentru tineri, care au potenţial, dar nu au sprijin suficient din partea familiei” (masculin, cu vârsta cuprinsă între 40 şi 49 de ani, studii superioare, salariat, rezident în mediul urban, Regiunea Sud-Est) pentru a rezolva problema sărăciei;

(4) „pentru femeile agresate, copii defavorizaţi, oamenii străzii, persoanele dependente de alcool aş căuta mai multe surse de finanţare ca să le pot oferi beneficii şi servicii în concordanţă cu nevoile lor” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Est);

(5) pentru copiii defavorizaţi „aş oferi resurse materiale şi consiliere pentru a reuşi în viaţă” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii superioare, salariată, rezidentă în mediul urban, Regiunea Vest);

(6) „în societatea de astăzi sunt multe aspecte negative, dar ce aş schimba eu ar fi "sărăcia", lipsa resurselor. Aş încerca să creez o asociaţie care să ofere oamenilor posibilitatea de promovare, de a le oferi posibilitatea de cunoaştere” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, cu rezidenţa în mediul rural, Regiunea Sud-Muntenia);

(7) „în cazul sărăciei care a atins cote maxime din cauza ignoranţei celor aflaţi la conducerea tării, aş încerca, împreună cu alţi oameni care au aceleaşi aspiraţii ca mine, să ajutăm aceşti oameni prin a le oferi tot ce au nevoie pentru a trăi o viaţă mai bună” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Sud-Muntenia);

(8) pentru „oameni abuzaţi şi femei aş vrea să creez un loc care să le permită să plece din mediul toxic în care trăiesc şi să se simtă în siguranţă” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Vest);

(9) „lipsa serviciilor de calitate oferite persoanelor vulnerabile, absenţa sprijinului psihologic, condiţiile de trai dificile pentru mare parte a populaţiei pot fi rezolvate prin oferirea de servicii de imediată necesitate (hrană, medicamente, cazare etc.). Aş ajuta persoanele vulnerabile să aibă acces la serviciile psihologice şi medicale necesare în mod gratuit, aş ajuta persoanele să îşi găsească un loc de muncă” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Est); „aş contribui la strângerea de fonduri pentru mediile defavorizate” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Vest)

(10) „aş înfiinţa un ONG pentru reducerea stigmatizării în ceea ce priveşte tulburările mintale” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18-29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Vest);

(11) „semnalez lipsa accesibilităţii la servicii de sănătate mentală pentru publicul larg. Aş încerca să contribui la această problemă prin voluntariat/colaborare cu ONG-uri care au acest scop” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii superioare, salariată, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Vest);

(12) „aş mări ajutorul social, pentru că mi se pare o sumă mizerabilă din care e imposibil să trăieşti” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul rural, Regiunea Sud-Est) ;

(13) „aş acţiona asupra violenţei în familie. Cred că o cauză pentru care aş lupta este alfabetizarea copiilor din mediile defavorizate. În acest sens, aş vrea să dezvolt un ONG” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul rural, Regiunea Bucureşti-Ilfov);

(14) „schimbarea în bine a sistemului sanitar, dar şi al celui de asistenţă socială” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii superioare, salariată, rezidentă în mediul urban, Regiunea Bucureşti-Ilfov);

(15) „aș acționa pentru protejarea femeilor, a persoanelor LGBTQ+ prin deschiderea unor centre, precum și prin derularea unor programe de educare a populației generale” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Est).

(17) „aș face programe pentru elevi, de tipul celor *after school*” pentru a rezolva „educația deficitară” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Centru); „acțiune prin programe pentru dezvoltarea tinerilor pe diferite paliere” (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani, studii superioare, administrator al propriei afaceri, rezident în mediul urban, Regiunea București-Ilfov); „aș susține promovarea tinerilor care tind la ocuparea funcțiilor de conducere ale țării” (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani, studii liceale, liber profesionist, rezident în mediul urban, Regiunea București-Ilfov)

(18) „aș produce schimbări la nivelul educației și problematicii banilor, precum și a unor teme legate de societate (...)” (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani, student, rezident în mediul rural, Regiunea Sud-Est”

Constatăm că și în cazul soluțiilor oferite există o atitudine specifică celor care au beneficiat de un regim al unui stat paternalist – prin care să se dea ajutor acum, în bani, alimente și câteva servicii. Niciun respondent nu și-a pus problema educării unei națiuni, a schimbării de paradigmă privind atingerea bunăstării prin dezvoltarea persoanelor, prin dezvoltarea de abilități, de capabilități, prin învățarea de a gestiona resurse, astfel încât să nu mai fie dependent de ajutor, și, mai ales, să nu se mai gândească, la nivel de societate, din perspectiva oferirii ajutorului și a acordării de bunuri din milă (a fi caritabil), ci din perspectiva dezvoltării ca persoană, a evoluției, a creșterii capacității de a rezolva probleme. O persoană a atins, tangențial, intervenția în sfera educației (fără a detalia), legând această problematică de cea a banilor și a societății, deși au mai fost respondenți care au menționat tema educației, dar nu au precizat și un mod de acțiune pentru a o rezolva. Gândirea, sesizată la nivelul grupului analizat, este la scară mică, implicând intervenție imediată (sprijin, consiliere, ajutor social etc.), și nu există o gândire în perspectivă, strategică.

Indicatorul *educaţia sau/şi cultura* include itemi privind educaţia deficitară, nevoia de abordare realistă a programelor şcolare de către decidenţii din minister, necesitatea programelor de tip *after school*, rata mare a analfabetismului, dependenţa digitală, mentalul colectiv privind educaţia, accentul scăzut pe sport şi cultură, educarea societăţii cu privire la sectorul social şi politic, ignoranţa (manifestată între oameni), lipsa educaţiei în zonele sărace şi, ca urmare, lipsa unei perspective în viitor, educarea/informarea tinerilor pentru a se orienta profesional şi a alege un drum în viaţă.

Aspectele societăţii care privesc setul de *valori, norme sau stare de spirit* sunt semnalate din perspectiva unor însuşiri umane, precum răutatea, prostia, nepăsarea şi, per ansamblu, atitudinea persoanelor faţă de cei din jur, disponibilitatea redusă a unora de a-şi „ajuta aproapele". Este menţionat „modul de gândire" ca obiect al intervenţiei, iar una dintre persoanele participante la studiu subliniază lipsa credinţei în Dumnezeu. Starea de spirit şi dezvoltarea propriei persoane („îmbunătăţirea de sine") sunt menţionate, atât ca valoare generală, cât şi ca obiect al introspecţiei (una dintre persoane fiind preocupată de propria stare de spirit, în aceste condiţii fiind motivată să acţioneze în sensul îmbunătăţirii acesteia), la care se adaugă preocuparea pentru cunoaşterea de sine, creşterea încrederii şi gestionarea relaţiilor cu ceilalţi.

Preocupările legate de *protecţia mediului* constituie un factor semnalat ca nevoie de acţiune în societate, fiind subliniate următoarele aspecte: încălzirea globală, poluarea, infrastructura verde alterată, defrişările ilegale, problema pădurilor şi a spaţiilor verzi, consumul exagerat al unor resurse care conduce la limitarea resurselor planetei. Spaţiul urban se află, de asemenea, în atenţia unor persoane, acestea indicând: mizeria de pe străzi şi neglijarea colectării deşeurilor stradale, câinii vagabonzi şi problemele pe care le ridică aceştia, abuzul asupra animalelor. Se consideră că trebuie acordată atenţie conceptului de *environment* şi promovarea schimbărilor din mediul apropiat oamenilor, care să încurajeze comportamente sănătoase din punct de vedere social şi individual (sunt propuse unele căi de acţiune, cum ar fi plasarea mai multor coşuri de gunoi pentru a încuraja conduita de a arunca gunoiul la coş; amenajarea mai multor spaţii verzi, pentru a contribui la creşterea sănătăţii mintale, organizarea de

evenimente unde să se ofere cărţi gratis sau amenajarea unor spaţii de lectură pentru încurajarea cititului ori existenţa unor spaţii de socializare în care să fie blocat semnalul de la telefon (în situaţii extreme) pentru creşterea interacţiunilor sociale autentice.

Problematică este şi percepţia autorităţilor publice, respondenţii menţionând *ineficienţa instituţiilor publice/administraţiei publice şi deciziile* luate de acestea. Au fost menţionate ca arii care determină acţiunea în societate aspectele negative cu referire la guvern, cum ar fi: taxele, corupţia, spălarea banilor, „minciunile politice" sau implicarea ineficientă a autorităţilor şi modul în care sunt elaborate şi implementate deciziile.

Acţiunea orientată către categorii sociale

Categoriile sociale menţionate de către participanţii la studiu sunt diverse: de la copii, la tineri, persoane fără adăpost sau bătrâni. Aceste categorii menţionate ne arată nivelul cunoaşterii acestora de către o parte a populaţiei din România. Categoriile sociale identificate sunt prezentate în figura nr. 13.

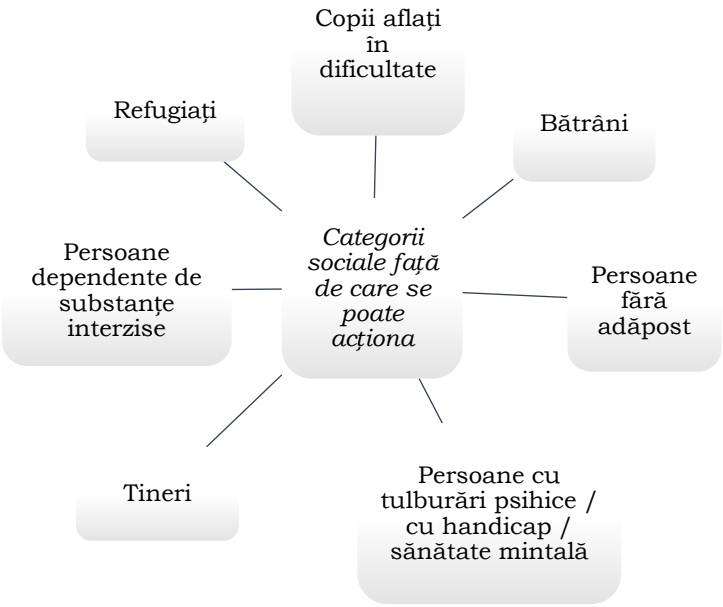

Figura nr. 13 – Categorii sociale care au nevoie de intervenţie. (Sursa: schemă realizată pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023).

Copiii aflaţi în dificultate sunt o categorie faţă de care există o sensibilitate ridicată, manifestată cu precădere pentru: copii cu dizabilităţi, copii din mediul rural (medii defavorizate), copii din centrele de plasament (instituţionalizaţi), copii din familiile cu probleme (cu violenţă domestică, dezorganizate, fără adăpost etc.), copii abuzaţi sau copii care au abandonat şcoala. Problematica *persoanelor vârstnice* („bătrânii") ridică două aspecte: tratamentul corespunzător al acestora, cel puţin în România, şi situaţia bătrânilor abandonaţi. *Persoanele fără adăpost*, respectiv oamenii străzii, reprezintă o problemă pentru societate din perspectiva celor investigaţi, ceea ce ar determina acţiunea lor în vederea rezolvării acestei probleme. *Persoanele cu tulburări psihice, cu handicap sau cu probleme de sănătate mintală* prezintă interes din perspectiva modalităţii în care sunt tratate şi integrate (în special, persoanele cu boli mintale sau tulburări de personalitate), sesizându-se faptul că sistemul românesc are carenţe mari în ceea ce înseamnă susţinerea

persoanelor cu dizabilităţi. Problematica sănătăţii mintale este menţionată în egală măsură. *Problematica tinerilor* este semnalată sub aspectul absenţei informării tinerilor în alegerea unui domeniu de studiu şi a unui drum în carieră (serviciile de orientare profesională sunt insuficient dezvoltate), lipsa unor alternative reale de dezvoltare personală şi educaţie non-formală care să compenseze lipsa educaţiei care ar trebui făcută acasă şi la şcoală. Tinerii se confruntă cu aspecte sociale privind educarea şi formarea (sisteme/centre de asistare, specialişti, oportunităţi etc.). Ei percep că se confruntă cu lipsa interesului concret orientat spre îndeplinirea nevoilor tinerilor din partea celor din jur. Problematica delincvenţei juvenile a fost semnalată, de asemenea. Unul dintre respondenţi propune ca tinerii să fie promovaţi, încurajaţi şi să li se faciliteze accesul la ocuparea funcţiilor de conducere ale ţării, ca un considerent al participării la decizie a unei persoane care înţelege problematica tinerilor. *Persoanele dependente de substanţe* – substanţe interzise şi alcool – constituie o altă problematică ce intră în atenţia societăţii. Acţiunile orientate către aceste categorii sunt necesare, iar aceste persoane au nevoie de servicii în vederea renunţării la adicţii. Problematica *refugiaţilor,* ca urmare a conflictului armat ruso-ucrainian declanşat, pune România în situaţia de a răspunde nevoilor lor. Necesitatea acţiunilor neguvernamentale, orientate către această categorie, constituie un motivator al iniţierii de intervenţie organizată.

Această vastă problematică, prezentată mai sus, pornind de la percepţiile participanţilor la studiu, susţine perspectiva lui H. Binder-Aviles de a reacţiona la marile provocări, acestea putând fi rezolvate prin începerea acţiunilor locale, chiar dacă la scară mică (Binder-Aviles, 2012, p.7). Experienţele personale sunt stimulatoare şi aşa cum se arată într-un studiu realizat în Spania, interesul pentru înfiinţarea de ONG-uri sau de a adera la unele deja înfiinţate există, iar domeniile de implicare sunt protecţia mediului, drepturile omului sau problemele de sănătate ale populaţiei (del Toro, 2023, p. 599), domenii semnalate şi de respondenţii români. Însă, considerăm că implicările punctuale nu sunt suficiente, căci, pentru a ajunge la bunăstarea socială la nivel naţional (spre care aspiră cei din grupul investigat) sunt necesare abordări globale.

Capitolul VI

Câteva caracteristici privind relația dintre societate și sectorul neguvernamental

Cunoscut fiind faptul că asocierile dintre oameni orientate spre acordarea ajutorului, asocieri care au evoluat în timp sub presiunea rigorilor societății, a normelor de drept şi a drepturilor fundamentale ale omului, constituind un întreg sector (sectorul nonprofit, sau, altfel denumit, sectorul neguvernamental), ne întrebăm, desigur, ce are de câștigat societatea în ansamblu din existența acestor structuri și, mai ales, din conturarea unei mari entități sociale (categorie socială) care cuprinde toate aceste asocieri (asociații şi fundații). La ora actuală, sectorul neguvernamental are un volum mare de unități (a se urmări tabelul nr. 12), unele active, funcționale, altele în stare latentă, iar altele inactive.

Nr. crt.	*Persoane juridice non-profit înregistrate în Registrul Național ONG*	*Nr. în registru la 23 noiembrie 2023*
1	Asociații	114 638
2	Fundații	20 733
3	Federații	1597
4	Uniuni	798
5	Persoane juridice străine	37
	Total persoane juridice înregistrate	137 803

Tabel nr. 12 - Persoane juridice în Registrul Național ONG în România (Sursa: Date extrase din Registrului Național ONG, accesat în data 23.11.2023)

Pentru a ne face o idee privind dimensiunea acestui sector, o putem compara cu numărul întreprinderilor active în România (din sectorul economie) care, în anul 2015, ajunsese la 513.989 unităţi, crescând anual, ajungând, în anul 2021, la un număr de 653.867 de întreprinderi active înregistrate în Registrul statistic al întreprinderilor (la data de 23.11.2023)[1]. Este necesar de menţionat că Registrul Naţional ONG conţine şi acele persoane juridice care nu mai sunt active (sunt dizolvate), pe când Registrul statistic al întreprinderilor cuprinde unităţile active.

La ce foloseşte sectorul neguvernamental şi, mai ales, cum va evolua el în timp? Care sunt câştigurile societăţii româneşti? Pentru a răspunde la aceste întrebări trebuie să luăm în considerare o multitudine de factori, printre care: (1) semnificaţia (valoarea) pe care o atribuie cetăţenii acestor entităţi sociale (căci, atât timp cât majoritatea cetăţenilor le văd ca instrumente de a rezolva unele probleme sociale şi le valorizează conferindu-le atribute pozitive, ele vor fi tratate ca atare şi vor reprezenta o alegere pentru acele persoane preocupate de rezolvarea problemelor şi participarea la dezvoltarea societăţii); (2) rolul atribuit acestora (dacă sunt văzute doar cu rol de socializare sau şi ca instrumente de semnalare a unor erori în societate, de corectare, de reglare socială); (3) încrederea acordată, respectiv credibilitatea (atât timp cât nivelul de încredere este ridicat, există o mare disponibilitate de a se implica în acţiunile acestora, de a sprijini activităţile lor şi chiar de a pune bazele înfiinţării unei organizaţii pentru a alege propria cale de acţiune în societate) sau (4) impactul acestora în viaţa oamenilor, în societate, impact măsurat prin schimbările produse etc.

În funcţie de aceste situaţii, sectorul neguvernamental se poate dezvolta sau nu, dar cert este că oamenii simt nevoia să se asocieze şi, chiar dacă nu întreaga populaţie, cel o puţin o parte din ea, este preocupată să facă ceva pentru societate şi să se implice, alocând timpul personal şi resursele pentru a susţine societatea (ceea ce în paginile anterioare am numit *susţinerea unei cauze*).

[1] Registrul statistic al întreprinderilor este disponibil în baza de date Tempo Online a INS - Institutului Naţional de Statistică.

Valoarea atribuită sectorului neguvernamental

Din cercetarea întreprinsă, putem extrage unele idei care ne oferă o imagine a valorii pe care respondenţii o dau organizaţiilor neguvernamentale, valoare construită pe baza reprezentării lor sociale asupra acestor structuri, reprezentare socială înţeleasă ca fenomen prin care oamenii înţeleg şi comunică, „un mod care creează atât realitatea cât şi simţul comun" (Moscovici, 1995, p. 184). Modul în care au definit sectorul nonprofit, rolurile pe care le-au atribuit acestuia, disponibilitatea de a se implica, fie ca voluntari, fie chiar ca iniţiatori (fondatori) de organizaţie etc. conduc la câteva observaţii legate de semnificaţia acestora.

Valoarea, acceptată aici ca fiind „motivul tuturor acţiunilor, deci al întregii vieţii sociale" (Andrei, 1973, p. 246), este strâns legată de maniera în care individul poziţionează acest sector printre celelalte valori ale sale (cum sunt demnitatea, participarea, onestitatea, vecinătatea, prietenia etc.). A te implica în societate prin intermediul organizaţiilor neguvernamentale, capătă valoare. Această valoare se întăreşte ca urmare a recunoaşterii rolului acestui sector, a validării acestuia prin acţiuni proprii şi obţinerea de rezultate şi prin acceptarea impactul pe care îl produc în societate, dar şi a efectului pe care îl au în viaţa personală a indivizilor. Este, astfel, recunoscut rolul implicării în societate de factor al dezvoltării şi de instrument pentru rezolvarea unor probleme sociale. Astfel, individul valorizează structurile neguvernamentale, conferindu-le atribute pozitive. În anumite circumstanţe reprezentă o alegere pentru acele persoane preocupate de rezolvarea problemelor şi de participarea la dezvoltarea societăţii. O altă valoare atribuită organizaţiilor neguvernamentale este aceea că reprezintă o formă de solidaritate (bazată pe altruism, pe principiul intervenţiei, a ajutorului etc.) şi, este un reglator al vieţii administrative, a vieţii publice, în tot ceea ce presupune relaţia dintre individ şi societate; organizaţiile neguvernamentale sunt, dintr-un anumit punct de vedere, un intermediar (reprezintă interesele cetăţeanului, interesul public, în relaţia cu autoritatea care veghează la funcţionarea sistemului administrativ) ceea ce îi conferă valoare ridicată.

Figura nr. 14 - Valori atribuite sectorului neguvernamentale (Sursa: schemă realizată pe baza răspunsurilor oferite de participanții la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023).

Dacă avem în vedere menţiunea din raportul Friedrich-Ebert-Stiftung, conform căruia într-o democraţie socială valorile fundamentale sunt „libertatea, egalitatea şi solidaritatea” (Gombert, T. et al., 2015, p. 11), constatăm punctul comun, solidaritatea. În studiul întreprins pentru această lucrare a reieşit aplecarea grupului, cu precădere, spre a ajuta pe alţii, a participa la rezolvarea unor problemele ale grupurilor/persoanelor aflate în dificultate, acestea fiind expresii ale solidarităţii.

Sectorul asociativ şi media românească

Modul în care sunt prezentate în presă acţiunile organizaţiilor neguvernamentale influenţează imaginea pe care şi-o formează publicul larg despre acestea. L. Andrei arăta că, în condiţiile unei slabe reprezentări a presei libere şi a unei imparţialităţi limitate, organizaţiile neguvernamentale (şi autoarea se referă în special la organizaţiile de mediu) sunt cele care scot la iveală aspecte ale administrării deficitare. În acelaşi timp, autoarea arată că, uneori,

presa a contribuit la alterarea imaginii unor organizaţii, minimalizând cauza pentru care acestea luptau (Andrei, 2016, p. 224). Continuând ideea exprimată mai sus, a rolului presei în prezentarea acţiunilor ONG-urilor destinate populaţiei, vom constata că sunt prezente câteva atitudini ale presei:

(1) de prezentare a activităţilor şi rezultatelor intervenţiei organizaţiilor neguvernamentale dintr-o perspectivă pozitivă (sunt prezentate activităţile organizaţiilor, modul lor de acţiune, schimbările produse, rezultatele obţinute, beneficiile pentru persoanele asistate etc.), de exemplu, campaniile de susţinere a voluntariatului sau bucurat de „mai bună reflectare în presă" (Cace şi alţii, 2011, p. 129);

(2) de prezentare a unor cazuri de fraudare sau de implicare ilegală ori funcţionare ilegală a unor grupuri de oameni care folosesc organizaţiile neguvernamentale pentru scopuri ilicite, cazuri care aduc prejudicii de imagine întregului sector;

(3) ignorarea acţiunilor sectorului neguvernamental prin absenţa prezentării activităţii acestuia de către mass-media cu impact naţional; aceasta, pe fondul transmiterii unor conţinuturi lipsite de valoare şi a concurării cu reţelele sociale (Lupu, 2020, p. 1).

Este dificilă cunoaşterea, prin explorarea articolelor de presă, a vieţii unui organizaţii atât timp cât asistăm la o tendinţă de a surprinde senzaţionalul (fie sub aspect pozitiv, dar mai ales negativ) în detrimentul unei informări constante care să conducă la formarea unor opinii corecte asupra unui fenomen social. După cum afirmă C. Lupu, se produce „diluarea legăturii dintre presă şi public" (2020, p. 2). Însă, în ciuda unei reduse informări privind activitatea organizaţiilor neguvernamentale şi a „pierderii monopolului asupra informării" a presei scrise datorită extinderii internetului (Gábor, 2021, p. 129), sunt foarte importante influenţele pozitive produse în comunitate de acţiunile acestor entităţi. Rolul sectorului media în societate este întărit prin capacitatea acestuia de a asigura „furnizarea de informaţii exacte şi relatări detaliate" (Florescu, 2021, p. 74) despre diferitele evenimente care se produc într-un timp dat, şi de faptul că este un „antidot esenţial pentru ştirile false şi dezinformare" (Florescu, 2021, p. 74), prin investigaţia realizată de jurnalişti.

Legătura presei cu sectorul neguvernamental poate fi materializată printr-o constantă informare a publicului utilizând canalele media cu privire la activităţile şi proiectele sectorului neguvernamentale, astfel încât, publicul larg să cunoască specificul vieţii asociative. Desigur, şi organizaţiile neguvernamentale ar trebui să înveţe comunicarea cu publicul prin intermediul presei, să transmită periodic informaţii, organizând conferinţe de presă sau transmiţând comunicate presei, ultimele două forme de comunicare a activităţilor organizaţiilor fiind considerate fundamentale în activitatea de presă (Lupu, 2020, p. 56).

Percepţii privind rolul organizaţiilor neguvernamentale

Voi prezenta, în continuare, rolul atribuit organizaţiilor neguvernamentale, fapt ce va permite, ulterior, creionarea unor direcţi de acţiune a acestora în viitor şi câştigurile pe care le poate obţine societatea, în situaţia în care se doreşte o înfiinţare a unei organizaţii. Am în vedere ipoteza că, în funcţie de rolul atribuit unei structuri, asistăm la o implicare mai mare sau mai mică în societate prin intermediul acestor organisme. Atât timp cât se consideră că un ONG are rolul de a rezolva unele probleme ale societăţii, atunci când persoanele vor dori să „corecteze" unele aspecte ale comunităţii în care trăiesc, vor alege structura neguvernamentală ca modalitate de acţiune; dacă apreciază că aceste entităţi sunt lipsite de putere, că ele nu pot produce un efect în societate, înfiinţarea unui ONG nu reprezintă o opţiune.

Să vedem ce percepţie există în spaţiul românesc privind rolul pe care îl au organizaţiile neguvernamentale în societate. În acest sens, o statistică desprinsă din răspunsurile primite de la cei 313 respondenţi din studiul întreprins este prezentată în Tabel nr. 13. Va urma o analiză a fiecărui rol identificat.

Tabel nr. 13 - Percepția rolului organizațiilor neguvernamentale în societate

Nr. crt.	*Ce rol joacă organizaţiile neguvernamentale în societate?*	*Pondere (%) în total răspunsuri*
1	Sprijină/ajută societatea sau oamenii şi rezolvă diferite probleme; sunt benefice	23,96
2	Important /major	16,93
3	Contribuie la progresul societăţii/sunt factor de dezvoltare	11,18
4	Îmbunătăţesc, fac lumea mai bună/apără drepturi sau interese ale cetăţenilor	8,30
5	Creşte accesibilitatea la servicii/ Completează acţiunile statului/se raportează la ceea ce face sau nu face statul	5,75
6	Fac lumea mai bună	4,15
7	De schimbare	3,51
8	Semnalează problemele existenţe în societate	3,19
9	Unesc (solidaritate) şi susţin cauze	2,87
10	De a inspira/a aduce încredere/a mobiliza	2,23
11	Promovează voluntariatul	1,27
12	De a da naştere unor afaceri/de a câştiga bani/„aduc bani involuntar”[2]	0,95
13	Nu ştiu/NR	12,46
14	Alte răspunsuri (social, de asociere, stabilire de relaţii, a plăti taxe la stat etc)	3,19

Sursa: tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanții la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023.

[2] Expresia „aduc bani involuntar” aparţine unui respondent masculin, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, student, rezident în mediul urban, Regiunea Bucureşti-Ilfov, care nu a fost voluntar şi nici nu a lucrat într-un ONG. Acesta a definit organizaţiile neguvernamentale ca fiind „firme de caritate”, declarând că nu cunoaşte modul în care iau naştere sau cum acţionează acestea în societate. La data completării chestionarului, respondentul nu arăta disponibilitatea de a înfiinţa un ONG. Această idee, că ONG-urile „au bani” ca un dat, şi nu ca un rezultat al unor demersuri ale membrilor organizaţiei, se regăseşte şi la alte persoane, în societatea românească.

Rolul de susținător al societății și al oamenilor (de a ajuta) – ele au rolul de a sprijini sau ajuta atât societatea în ansamblu cât și pe oamenii care au nevoie, fiind orientate și spre rezolvarea diferitelor probleme cu care aceasta/aceștia se confruntă. Acest rol a fost cel mai frecvent menționat (23,96% dintre cei care au participat la studiu). Acordarea ajutorului este în corelație cu percepția existenței unei probleme la nivelul individului sau societății, pe fondul neintervenției statului sau al incapacității statului de a rezolva, astfel că organizația neguvernamentală acordă ajutor imediat, fiind preocupată de rezolvarea problemei. Intervenția se face acolo unde e semnalată nevoia, organizațiile neguvernamentale fiind văzute ca sursă de speranță pentru cei care au nevoie de ajutor. Se afirmă că rolul organizațiilor neguvernamentale este de a face viața mai ușoară și mai bună. Acestea intervin în unele situații mai eficient decât instituțiile publice specializate. Iată o descriere oferită de un respondent:

> *„Organizațiile neguvernamentale joacă un rol foarte important, deoarece susțin și ajută semenii unei societăți, de cele mai multe ori, mai bine decât asistența socială din cadrul sistemului de stat."* (femeie, 18-29 ani, studentă, rezidentă în mediul rural, regiunea Sud-Est)

Rolul de factor al dezvoltării, contribuind la progresul societății. Organizațiile neguvernamentale sunt percepute ca folosind modalități noi de abordare a problematicii, generând schimbare în interiorul comunității, oferind modele de răspuns la unele situații. Fiind parte activă a societății și implicându-se în identificarea de soluții, mediul neguvernamental prezintă caracteristici care conduc la progresul societății, printre care:

- sunt un mediu de dezvoltare deoarece ONG-urile permit dezvoltarea oamenilor activi în acea organizație și care, la rândul lor, prin implicare, participă la dezvoltarea orașului în care trăiesc și implicit a țării;

- au impact pozitiv: domeniile în care activează se dezvoltă (uneori se bucură de vizibilitate, alteori nu – activează „din umbră"), acționând într-un mod sistematic (pe diferite planuri în care oamenii se implică direct);

- aportul lor creează plusvaloare, prin coagularea societăţii şi diversificarea obiectivelor şi/sau prin crearea de oportunităţi.

Unele instituţii au scopul declarat, în statutele lor de înfiinţare, de a contribui la dezvoltarea societăţii, orientându-şi întreaga activitate spre atingerea acestui scop.

Rolul de a creşte accesibilitatea la serviciile publice, completând acţiunile statului. În virtutea acestui rol, organizaţiile neguvernamentale se raportează la ceea ce face sau nu face statul pentru cetăţenii săi. Realizarea acestui rol presupune atingerea următoarele rezultate (din perspectiva participanţilor la studiu) : (a) fac mai accesibile anumite servicii sau răspund mai repede unor nevoi ale oamenilor; (b) completează oferta publică (oferă ceea ce cetăţeanul are nevoie şi nu este oferit de către stat; nevoia este insuficient acoperită de stat sau de sectorul privat, acolo unde cazul); (c) suplinesc lipsa de interes a statutului sau lipsa de resurse publice; preiau din activităţile pe care nu le pot realiza instituţiile publice.

Mediul politic (ca reglator social generator de programe de guvernare) este perceput, de unele persoane fie ca lipsit de interes faţă de problemele oamenilor, fie ca stimulat doar de alte interese[3]. Se apreciază că ideea de a urma scopuri considerate „nobile" nu caracterizează nici societatea, dar nici mediul politic. În acest sens, redau o descriere realizată de un respondent:

> *„ONG-urile au un rol important în societate, întrucât ele luptă pentru nişte scopuri nobile care, de regulă, nu sunt luate în considerare în societate sau în lumea politică din*

[3] Unii participanţi la studiul derulat de noi, când s-au referit la mediul politic (ca aspect ce trebuie schimbat în societate), au folosit expresii precum: „minciuni politice" (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Est), „politica coruptă" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, student, rezident în mediul urban, Regiunea Centru) sau „manipularea politică din ţară" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 30 şi 39 de ani, student, rezident în mediul urban, Regiunea Nord-Vest). Aceştia consideră că prin intermediul organizaţiilor neguvernamental pot acţiona astfel încât să reducă aspecte negative din scena politică.

care facem parte" (femeie, 18-29 ani, studentă, rezident în mediul urban, regiunea Nord-Vest).

Au fost şi respondenţi care au semnalat necesitatea dezvoltării politicilor publice, fiind semnalat impactul redus al acestora în unele domenii. Unul dintre respondenţi a făcut trimitere către politici care să vizeze sănătatea mintale, apreciind că sunt necesare servicii psihologice în unităţi de asistenţă medicală (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, cu studii superioare, voluntar, rezident în mediul urban, Regiunea Nord-Est).

Rolul organizaţiilor de apărătoare ale drepturilor şi intereselor cetăţenilor, de a face lumea mai bună, creând atât mişcări civice pentru promovarea sau apărarea unor drepturi ale omului, cât şi acţiuni de educare în acest sens sau educând pentru dezvoltarea spiritului civic. Unele organizaţii au rolul de a îndrepta inegalităţi (de şanse sau între oameni), de a face lumea mai bună.

Rolul de a semnala problemele existente în societate, fie prin atenţionare asupra existenţei lor, fie prin campanii de conştientizare şi chiar prin acţiuni efective. Problemele semnale sunt legate de derapajele politice sau nerealizarea binelui public. Această poziţie de intermediar între societate şi autorităţi are menirea de a stimula intervenţia statului.

Rolul de a facilita schimbarea, fie ca actor principal al producerii schimbării prin intervenţie directă, fie ca actor care mobilizează pe alţii pentru a realiza o schimbare. Aceste schimbări pot porni de la nivel local, se pot centra pe schimbarea mentalităţii oamenilor (privind atitudinea faţă de mediu, raportarea la ceilalţi, faţă de cei apreciaţi ca inferiori etc.).

Rolul de a inspira, de a mobiliza, de a creşte încrederea, rol îndeplinit prin acţiunile întreprinse de organizaţiile neguvernamentale de a *„demonstra că se pot face numeroase lucruri şi fără o susţinere politică şi că vocea oamenilor poate fi auzită"* (bărbat, 18-29 ani, student, rezident în mediul rural, regiunea Vest). Prin faptul că poate aduce oamenii împreună, o organizaţie neguvernamentală mobilizează persoane cu aceleaşi idealuri pentru a atinge obiective specifice. Astfel, pot atinge unele obiective ignorate de alte părţi (grupuri) ale societăţii. A inspira pe alţii, prin acţiunea

concretă întreprinsă, conduce la declanşarea dorinţei de a face la fel, de a face ceva, măreşte încrederea că se poate produce o schimbare dacă se acţionează - este un mecanism prin care o persoană care asistă la acţiunile altora acceptă ideea că poate să acţioneze la fel – contagiunea scopurilor (Candel, 2019, p. 458-466).

Rolul de a stimula solidaritatea şi de a promova susţinerea unor cauze – simpla alăturare a unor persoane în jurul unei idei este un prim pas al solidarităţii. Urmată de regăsirea unor ţeluri sau, cel puţin, a unor preocupări la toţi cei care s-au alăturat creşte şansa de a se acţiona într-o direcţie, solidar, pentru a atinge obiective propuse. Unii dintre cei care se asociază pot fi şi mai puternic legaţi, printr-o cauză, acel ideal motivator (despre care am vorbit în cuprinsul capitolului III). Susţinerea aceleaşi cauze generează solidaritate sau, altfel spus, solidaritatea se bazează pe cauza care corespunde ideologiei fiecărei persoane implicate. În lipsa acestei cauze, grupul (respectiv, organizaţia) s-ar putea destrăma.

Vedem, astfel, cât de important este acest sector prin rolurile pe care le are de îndeplinit. Fără a oferi detalii privind conţinutul importanţei (respectiv, menţionarea contextelor care justifică importanţa unui fapt social, aşa cum au făcut majoritatea participanţilor la studiu), o parte a respondenţilor, mai precis 16,29%, au menţionat că ONG-urile joacă un rol important, iar alţi 4,15% au considerat că sunt importante tocmai prin rolul lor benefic în societate. Construind o scală a intensităţii importanţei pe baza răspunsurilor, a rezultat următoarea imagine privind importanţa sectorului neguvernamental la nivelul societăţii (a se urmări figura nr. 15).

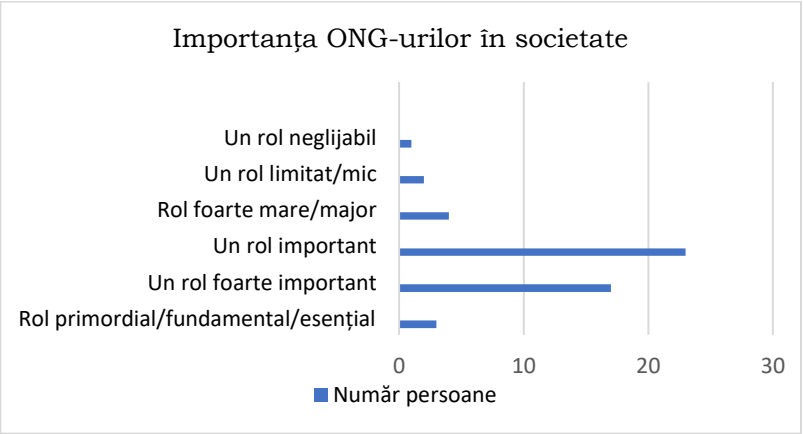

Figura nr. 15 - Percepția importanței organizațiilor neguvernamentale în societate (din perspectiva rolului) (Sursa: grafic realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanții la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023).

Rolul de a face lumea mai bună – deşi poate fi asimilată preocupării de a îmbunătăţii viaţa societăţii, acest mod de explicare a rolului organizaţiilor neguvernamentale merită o abordare separată, întrucât omul aspiră la o lume mai bună, la un univers în care trăieşte şi în care să fie mânat de ideea de bunătate.

Rolul de a încuraja voluntariatul, acea implicare a persoanelor, fără a aştepta un beneficiu salarial. Voluntariatul este perceput ca fiind o caracteristică esenţială a sectorului neguvernamental, acesta, prin acţiunile sale, stimulând implicarea voluntară, valorizând contribuţia celor care se implică (prin recunoaştere publică a implicării – prin intermediul galelor voluntarilor, de exemplu).

Pentru justificarea acestei percepţii poate fi invocat un raport al Federaţiei Organizaţiilor Neguvernamentale pentru Servicii Sociale bazat pe un studiu realizat pe un eşantion de 250 de organizaţii neguvernamentale furnizoare de servicii sociale din România. Se arată că în anul 2015 mai mult de jumătate dintre acestea aveau voluntari care se implicau în activităţilor lor (19% dintre organizaţii aveau chiar peste 10 voluntari, 20% aveau între 5-10 voluntari, 20% între 1-4 voluntari, iar 26% nu au apelat la voluntari; se mai adaugă 7% dintre organizaţii care nu au oferit răspuns), în condiţiile în care 56% dintre

organizații nu-și puteau permite (în mare măsură) angajarea de personal datorită bugetului limitat (Federaţia Organizaţiilor Neguvernamentale, f.d., p. 27, 29).

Sintetizând, putem afirma că organizaţiile neguvernamentale sunt percepute ca fiind o expresie a unităţii oamenilor pentru a face ceva pentru ca viaţa lor să fie mai ușoară/mai bună. Existenţa și funcţionarea lor este necesară, căci, au capacitate de reprezentare mult mai ridicată decât cea a unei singure persoane care ar lupta pentru o cauză, putându-se desfăşura prin asociere unele acţiuni umanitare de mare amploare.

Aceste roluri atribuite sectorului neguvernamental permit avansarea ideii că viitoarele organizaţii neguvernamentale înființate ar putea fi orientate spre a ajuta oamenii (a acorda ajutoare financiare sau materiale) pe modelul unui ONG paternalist, bazat pe altruism, pe dorința de a alina suferința unei persoane, de a o consilia și de a-i acoperi nevoile de bază (hrană, locuinţă, îmbrăcăminte), ca apoi să fie orientate către dezvoltarea societăţii, evoluția ei. Se poate atinge acest stadiu, evident, dacă există o abordare prin care sunt semnalate problemele sau minusurile societăţii, a deficienţelor structurilor statului, a problemelor care afectează, care îmbolnăvesc societatea, ca apoi, prin identificarea de soluții, să se ajungă la rezolvarea acestor probleme. Orientaţi spre a face o lume mai bună, actualii inițiatori se pot mobiliza utilizând pârghiile sectorului neguvernamental. A crește accesul la servicii, a milita pentru schimbarea societăţii, mai exact, pentru schimbarea a ceea ce nu este bun, cu altceva, care este bun și care este în ajutorul oamenilor, iată un profil al ONG-istului de mâine.

Nu este de neglijat percepția celor care văd în ONG-uri o sursă de bani, o cale de a oferi locuri de muncă. Poate aceștia sunt pragmaticii, care vor utiliza orice resursă socio-economică pentru a-și atinge obiectivele. Deși sunt nesemnificativi numeric, aceştia, în lipsa unor informaţii privind menirea sectorului nonprofit, ar putea da o altă direcției acestuia, și poate nu tocmai în favoarea sectorului.

Ce câştigă societatea din existenţa sectorului neguvernamental?

Atât organizaţiile neguvernamentale (prin rapoartele de activitate în care îşi prezintă rezultatele acţiunilor lor), cât şi cele guvernamentale (care subliniază, fie în cadrul strategiilor, fie prin rapoarte ori evaluări naţionale, importanţa parteneriatelor cu ONG-urile, a căror expertiză în implementarea unor măsuri de politică publică este recunoscută[4]) au arătat importanţa acestor structuri la nivelul societăţii. În primul rând, câştigurile societăţii sunt reprezentate de: creşterea implicării tinerilor, facilitarea soluţiilor inovatoare, indicarea nevoilor de schimbare privind managementul public; toate acestea demonstrează că se pot rezolva diversele probleme, indicând şi căile de soluţionare etc. În al doilea rând, în condiţiile unei societăţi bazată pe un set de drepturi democratice, existenţa organizaţiilor neguvernamentale asigură calea şi mediul pentru exercitarea acestora. În al treilea rând, ele sunt un răspuns la nevoile oamenilor de asociere, de stabilire a unor obiective de viaţă, de semnificant al existenţei umane bazată pe un ideal de viaţă (aspiraţie).

Societatea românească şi implicarea tinerilor

Participarea tinerilor în cadrul activităţilor organizaţiilor neguvernamentale, precedată sau urmată de actul de a învăţa lecţia implicării civice, este o condiţie a funcţionării democraţiei. Analizând problema participării civice a tinerilor din România, L. Buruzan, într-un studiu derulat în anul 2000, arată nivelul scăzut al implicări acestora în activităţile cetăţeneşti, voluntare şi/sau politice

[4] De exemplu, Ministerul pentru Consultare Publică și Dialog Civic într-un raport intitulat *Finanțarea organizațiilor neguvernamentale de către statul român,* (începe Cuvântul înainte cu următorul fragment: *„Una dintre prioritățile Ministerului pentru Consultare Publică și Dialog Civic (MCPDC) este să contribuie la o mai eficientă aplicare a măsurilor de politici publice naționale prin implicarea, odată cu recunoașterea expertizei, a sectorului neguvernamental în implementarea acestor măsuri astfel încât serviciile publice oferite cetățenilor să fie diverse și de o calitate superioară*" MCPDC, 2016, p. 4)

(Buburuzan, 2002, pp. 211–225). În tabelul nr. 14 sunt prezentate câteva date desprinse din studiul realizat de Buburuzan.

Tabel nr. 14 – Participarea tinerilor în societate

Participarea tinerilor la:	*Rar*	*Des*	*Nu practică*
Întruniri cetăţeneşti	14%	2%	84%
Activităţi voluntare de interes obştesc	14%	3%	83%
Activităţile politice	5%	1%	94%

Sursa: date generate de L. Buzuran, 2002

Ulterior, pe măsură ce lecţiile de educaţie civică au fost învăţate de tineri şi după numeroasele evenimente ale sectorului nonprofit în care au fost implicaţi, nivelul de receptivitate al tinerilor la aspectele sociale a crescut, cel puţin faţă de cele voluntare şi caritabile. Un studiu al Fundaţiei Student Plus & Partenerii, derulat în 2018, arată că dintre cei peste 1000 de tineri chestionaţi (cu vârsta cuprinsă între 13-30 de ani), aproape 60% au declarat că au participat la activităţi de voluntariat pentru a ajuta sau a se implica la nivelul comunităţii (în ultimele 12 luni faţă de momentul de referinţă) şi doar 21% dintre ei nu făcuseră acest lucru, iar 55% au participat la vot; 21% dintre tineri au declarat că sunt preocupaţi de activitatea guvernului (Vaş şi alţii, 2019). Numai o simplă comparaţie cu situaţia semnalată, în 2000, de Buburuzan ne arată evoluţia înregistrată în România în decurs de opt ani.

Tinerii prezintă un potenţial bun de a deveni mai activi în spaţiul public (civic), aspect arătat de *Barometrul civic*, tineri fiind descrişi ca persoane care fie nu au avut implicare civică, dar prezintă potenţial, fie s-au implicat, însă disponibilitatea pentru viitor este de implicare scăzută (GeeksForDemocracy, 2023, p. 38)[5]. Această creştere a

[5] *Barometrul civic* defineşte categoria inactivilor sociali. Aceştia sunt descrişi ca fiind persoanele care nu au o experienţă a implicării civice şi nici nu au intenţia de a participa la mişcări sociale sau civice, sunt preponderent vârstnici (peste 65 de ani) sau tineri (18-35 de ani), predomină femeile, mediul nu influenţează această trăsătură iar aceştia au avut şi cea mai slabă participare la alegerile din 2020 (GeeksForDemocracy, 2023).

gradului de implicare în aspectele vieţii sociale sau la nivelul politicilor publice este extrem de importantă, mai ales privind pe termen lung, căci, prin participare, tinerii dobândesc cunoaştere a problemelor din societate şi a modalităţilor de intervenţie, totodată exersează mobilizarea civică. Ar fi de aşteptat ca acestea să dea naştere unor viitori decidenţi de valoare.

Câştigurile societăţii în sfera creativităţii şi a inovaţiei

Organizaţiile neguvernamentale au readus sensul normal al actului de implicare în societate, a ceea ce înseamnă cu adevărat voluntariatul, după schimbarea regimului de guvernare, produsă la finalul anul 1989. Din acel moment, fie prin preluarea unor modele de la alte organizaţii care funcţionau în străinătate şi care îşi promovau stilul de lucru în România, fie ca efort de gândire şi creativitate autohtonă, ONG-urile au aplicat noi soluţii pentru a răspunde nevoilor societăţii.

Pe lângă identificarea de soluţii noi care să acopere necesităţile societăţii, o provocare a reprezentat-o asigurarea resurselor financiare pentru continuarea activităţilor sau funcţionarea centrelor înfiinţare cu ajutorul fondurilor europene. Atragerea de fonduri a fost pentru România şi pentru persoanele din sectorul neguvernamental un instrument al inovaţiei, care, odată învăţat, a fost aplicat prin utilizarea de noi evenimente încadrabile în categoria „mecanisme alternative de mobilizare a donatorilor individuali" (Andersen, 2017, p. 90) şi prin abordări inovative în relaţiile cu autorităţile publice sau în aria implicării cetăţenilor în acţiunile organizaţiilor, utilizând metode inovative etc. (Andersen, 2017, p. 90-91). Dezvoltarea de noi tipuri de servicii este un exemplu de intervenţie inovatoare: centrele de zi, serviciile de intervenţie stradală, centrele respiro etc. (Constantinescu, 2017, pp. 121-131).

Organizaţiile neguvernamentale româneşti devin un cadru de dezvoltare a industriilor creative (de dezvoltare a sectorului creativ) care, prin activităţile cultural-creative, stimulează creativitatea la nivelul populaţiei. Sectorul nonprofit, aşa cum arată Sava, este preocupat de cercetare şi inovare, resursa umană angrenată în cercetare şi dezvoltare fiind în creştere (de la 97 cercetători cu normă

întreagă, în anul 2006, s-a ajuns la 157 de persoane în anul 2016, iar cei cu normă redusă au înregistrat creştere de la 170, în anul 2006, la 298 persoane în anul 2015 (Sava, 2020, p. 60, 83).

Prin libertatea de care dispun în organizarea internă, prin specificul organizaţiei şi dependenţa de resursele umane, organizaţiile neguvernamentale sunt resurse de creativitate şi inovare, devenind, astfel, o resursă importantă pentru societatea românească, căci asigură noi soluţii şi noi abordări care conduc la dezvoltarea socială.

Dezvoltarea societăţii: sectorul neguvernamental demonstrează că se pot rezolva probleme

În zilele noastre, o instituţie publică nu mai poate gândi rezolvarea problemelor societăţii, în context strategic, fără implicarea organizaţiilor neguvernamentale, căci acestea din urmă reprezintă vocea şi viziunea comunităţii. Însă, până a se ajunge la acest stadiu, în unele situaţii, organizaţiile nonprofit au fost cele care au oferit o soluţie atunci când a apărut o nevoie. Aşa s-a întâmplat în cazul serviciilor sociale pentru copii şi tineri cu dizabilităţi, pentru care s-au înfiinţat numeroase centre de zi (de terapie ocupaţională, sau pentru un trai independent etc.) iniţiate şi susţinute prin eforturile sectorului neguvernamental. Similar, s-au dezvoltat centre de zi pentru persoane vârstnice. Problema creşterii numărului de persoane dependente, vârstnice, care a pus presiune pe sistemul public de asistenţă socială, şi-a găsit rezolvarea prin iniţiative private ale organizaţiilor neguvernamentale (care au înfiinţat centre rezidenţiale de îngrijire) şi chiar a sectorului economic (societăţi comerciale care oferă servicii medicale şi de îngrijire).

Totodată, ONG-urile au contribuit la absorbţia unei părţi a forţei de muncă în căutare de locuri de muncă, devenind generator de locuri de muncă - de la 48.633 angajaţi, în anul 2009, s-a ajuns, în anul 2015 la 99.774 de persoane angajate (Barna, 2017, p. 40). Vorbim, deci, de o piaţă a forţei de muncă în sectorul nonprofit, în condiţiile în care profilul angajatului din acest sector este diferit (cu anumite atribute necesare: creativitate, implicare, dinamism, abilităţi de gestionare a noului, identificare de soluţii etc.) fiind mai aproape de un antreprenor decât de un executant al sarcinilor de serviciu.

Aceste câteva exemple susţin afirmaţia Anei Bălaşa că societatea civilă (constituită din organizaţii neguvernamentale), în spiritul solidarităţii şi coeziunii sociale, asigură o funcţionare sănătoasă a economiei (Bălaşa, 2004, pp. 123–136) şi prin urmare, a întregii societăţi. Prin maniera de acţiune, organizaţiile neguvernamentale au arătat că sistemul public avea nevoie de modelarea managementului raporturilor privind solicitarea cetăţenească, respectiv cu *piaţa socială a nevoilor umane*, aspect care a cucerit mult în rafinarea preluării sesizărilor şi maniera de răspuns (de a soluţiona).

Însă, starea societăţii româneşti este încă precară, populaţia română fiind pesimistă atunci când priveşte în viitor (în 2022, 55% dintre români considerau că viitorul apropiat, respectiv anul următor, va fi mai prost), 46% dintre români nefiind satisfăcuţi de viaţa lor (Zamfir, 2023, p. 114).

Dar, sectorul nonprofit mai are de urcat câteva trepte până la cucerirea încrederii societăţii, astfel încât, prin exerciţiul implicării, să câştige forţă în relaţia cu autorităţile. Nivelul de încredere în organizaţiile neguvernamentale este reflectat în cadrul unui studiu realizat în 2023, pe un număr de 806 de participanţi români, încrederea fiind măsurată utilizându-se o scală cu 10 intervale (de la 1 la 10): *am încredere totală* iar la capătul opus, *nu am încredere deloc*. În acest studiu, a reieşit că 8% dintre respondenţi au încrederea totală în sectorul ONG, iar 29% nu au încredere deloc, fiind pe poziţia 7 în ierarhia instituţiilor de încredere (pe primul loc se află biserica, locul al doilea este ocupat de armată, locul trei NATO, locul 4 Uniunea Europeană, locul cinci este ocupat de mediul privat, iar locul 6 revine poliţiei). Au un nivel de încredere mai scăzut decât organizaţiile neguvernamentale următoarele instituţii (enumerate în ordinea descrescătoare a încrederii): administraţia publică, sindicatele, justiţia, corporaţiile, presa, guvernul, preşedinţia, parlamentul, partidele politice (GeeksForDemocracy şi Cult Research, 2023, p. 16.).[6] C. Zamfir semnalează încrederea redusă a populaţiei în instituţiile publice, respectiv doar 42% din populaţia din România având încredere în autorităţile publice locale sau regionale, doar 21%

[6] Studiul menţionează organizaţiile neguvernamentale cu nivel de încredere ridicat, cel mai bine valorizate fiind: *Salvaţi Copii*, *Crucea Roşie Română*, *UNICEF, Declic, Dăruieşte Viaţa, SOS Satele Copiilor* şi *La primul bebe.*

în Guvern și 23% în Parlament; nivelul de încredere fiind mai mare în justiție și sistemul legal, respectiv 50% din populație. Însă, nici la nivel european nivelul de încredere în structuri publice nu este prea ridicat (Zamfir, 2023, p. 116-117).

Organizațiile neguvernamentale ca instrumente ale democrației

Deși puțin invocat în răspunsuri de către persoanele chestionate, acest beneficiu al societății câștigat prin existența organizațiilor este extrem de important. Remarcăm totuși, că tinerii din România se implică, mai degrabă, în acțiuni sociale (problematica socială) și mai puțin în procesele democratice (ceea ce ține de exercitarea drepturilor și exersarea mecanismelor de promovare a acestora). Una dintre explicații ar fi aceea că unitățile școlare facilitează acțiunile de voluntariat în domeniul social și mai puțin pe cele care privesc lecția democrației, iar o a doua explicație se află în numărul mai mare de organizații orientate spre social și prea puține organizații care să promoveze exercitarea drepturilor democratice.

Ce știu tinerii despre democrație și comportamentul cetățeanului atunci când vorbim de guvernare și participarea la guvernare? Ce știu tinerii despre politici publice, cum se construiesc acestea, ce rol au și cum pot participa ei la aceste politici publice? Iată doar câteva întrebări care vizează aria implicării din perspectiva democrației. Însă, participarea scăzută a tinerilor la vot atunci când au de ales un reprezentant în structurile publice ne arată că populația tânără din România nu pare a fi atrasă de ideea de guvernare a unui stat, însă oferă un răspuns valid atunci când trebuie să se implice din perspectiva valorilor altruiste, a umanitarismului și a ajutorului material imediat.

Din acest punct de vedere, avem nevoie de creșterea numerică a organizațiilor neguvernamentale privind exercitarea drepturilor democratice, de programe privind educația pentru democrație, de implicarea tinerilor în aspecte, precum luarea deciziilor publice, elaborarea de politici publice, acțiunile de stimulare a evaluării conduitelor aleșilor politici și măsurarea impactului deciziilor luate de aceștia la nivelul societății. Lecția pentru democrație este încă în proces de redactare.

Important este și cum se prezintă organizațiile neguvernamentale în spațiul public. În acest sens, poate fi folosit ca exemplu promovarea imaginii în mediul online și putem exemplifica cu site-ul creat de *Asociatia Young Initiative*, care prezintă câteva repere privind rolul organizațiilor neguvernamentale. Reținem din această prezentare că: ceea ce conduce la apariția fiecărui ONG este nevoia societății sau a celor care se asociază. În acest sens, autorii *site*-ul scriu: „astfel, pe cât de diverse sunt nevoile comunității, pe atât de diverse sunt și ONG-urile active de astăzi". Rolurile în societate ale ONG-urilor sunt: „de a contribui acolo unde există o nevoie în societate, dar unde statul și alte instituții nu au suficiente resurse pentru a se ocupa de rezolvarea acesteia", pe site fiind menționați „piloni" (roluri punctuale), și anume: (1) sprijinirea grupurilor dezavantajate; (2) promovarea unor cauze sociale; (3) rol de *watchdog* (de a proteja interesele cetățenilor; (4) *advocacy* și expertiza pentru politici publice. Reținem și mituri despre organizațiile neguvernamentale care au fost precizate pe site: (1) ONG-urile spală bani; (2) reprezintă interese obscure ale propriilor membri; (3) nu pot influența politicile publice; (4) toate ONG-urile sunt la fel; (4) sunt lipsite de angajați și doar cer bani fără a produce ceva" (Asociatia Young Initiative, f.d.).

Capitolul VII

Câteva implicaţii asupra viitorului sectorului nonprofit din România

Asocierea între persoane pentru a înfiinţa o organizaţie neguvernamentală este un proces mai complex decât colaborarea ori cooperarea între persoane sau în cadrul unei organizaţii sau instituţii, deoarece, pe lângă actul în sine de a-şi uni forţele pentru a realiza activităţi (a colabora), se adaugă caracteristica distinctă privind demersul de a-i conferi recunoaşterea juridică, care naşte obligaţii de altă natură (pe lângă cele etice apar obligaţii fiscale şi de conformare faţă de rigori legislative). Asocierea, în acest caz, atrage după sine o serie de obligaţii, pe lângă avantajul de a conferi mai multă forţă în acţiunile publice şi, mai ales, în raport cu autorităţile statului.

Demersul făcut până acum ne arată că la nivelul grupului investigat există o cunoaştere relativă a acestui sector, o percepţie asupra rolului şi a modului în care acţionează, care ne arată că este nevoie de a se acţiona în viitor prin campanii de informare privind caracteristicile sectorului nonprofit, astfel încât să crească gradul de cunoaştere la nivelul populaţiei româneşti.

Constatăm ambivalenţa semnificaţiei organizaţiilor: pe de o parte, pentru unele persoane aceste structuri aduc satisfacţii personale celor care se implică, fie ca iniţiatori, fie ca participanţi la activităţile organizate (ca membri ai organizaţiei sau ca voluntari), iar, pe de altă parte, organizaţiile neguvernamentale sunt importante la nivel social prin contribuţia lor la rezolvarea unor probleme care afectează societatea. Ideea de a înfiinţa un ONG este în atenţia unor persoane, dar altele consideră că nu este încă momentul să facă acest pas, însă contribuie la proiectele deja existente.

Pornind de la observaţia făcută de Necşulescu privind activitatea organizaţiilor neguvernamentale, nevoite să-şi ajusteze obiectivele în funcţie de constrângerile finanţatorilor, scăzând capacitatea de a iniţia şi coordona dezvoltarea comunitară (Necşulescu, 2011, p. 525) demersul de până acum ne arată noi perspective ale potenţialilor iniţiatori de ONG-uri, care abordează problemele sociale mai degrabă la nivelul intervenţiei directe bazat pe ajutor imediat, decât pe o corelare cu obiective ale comunităţii. Deşi am pus accentul pe motivaţiile care declanşează decizia de a înfiinţa un organism nonprofit şi pe percepţiile privind acest sector, după o existenţă de peste 30 de ani, am identificat două direcţii de abordare corelate cu programe naţionale (perspectiva naţională), respectiv cea care vizează *dezvoltarea societăţii* şi cea *de a schimba ceva în societate*. Este prea puţin prezentă ideea de a utiliza mecanismele publice (politicile publice, proiectele, programele, resursele publice informaţionale, de reţele sociale sau finanţare), care să contribuie la dezvoltarea comunitară.

Observăm că avem o generaţie de tineri insuficient informată privind posibilităţile lor de a acţiona prin intermediul organizaţiilor neguvernamentale. Tinerii nu corelează rolul ONG-urilor cu posibilitatea de implicare pentru a influenţa politicile publice, ei raportându-se la societate, în general, prin dorinţa de a o schimba şi de a avea o viaţă mai bună şi nu îl corelează cu abordarea strategică şi schimbarea prin influenţarea politicilor publice. Asistăm la o viziune limitată la ajutor umanitar, la intervenţie punctuală (caritabilă, filantropică). Lipseşte viziunea amplă asupra unui sistem social şi a modului de funcţionare al acestuia, implicit, a instrumentelor necesare pentru modelarea sistemului. Însă, organizaţiile neguvernamentale mari, cum ar fi de exemplu federaţiile, sunt preocupate de „creşterea capacităţii de dezvoltare strategică şi implicare a ONG-urilor în procesul de realizare a politicilor publice în domeniul serviciilor sociale" (Federaţia Organizaţiilor Neguvernamentale pentru Servicii Sociale, f.d., p. 3), membrii acestora având deja exerciţiul acţiunii în spaţiul public. Şi totuşi, acestea mai au mult de lucrat pentru a creşte capacitatea lor de a cuprinde un număr cât mai mare de cetăţeni.

Implicarea în societate este dependentă de o multitudine de factori. Abordarea din perspectiva motivaţiilor oamenilor ne arată că au fost identificate cinci *motivații sociale* de către Geiger şi Brick, respectiv: *apartenența, înțelegerea, controlul, încrederea şi autodepăşirea*, motivaţii pe care le-am regăsit şi în cercetarea întreprinsă. Autorii menţionaţi, mai sus, au mai arătat că acţiunea colectivă (ONG-urile fiind un exemplu de acţiune colectivă) se produce în funcţie de informaţiile de care dispun indivizii, cărora le dau un sens, selectându-le pentru a reduce din anxietatea existenţială (Geiger şi Brick, 2023). Primind un tip de informaţii, întărit prin experienţa acumulată fie în şcoală, fie în alte contexte sociale, indivizii îşi conduc viaţa în zona pe care au capacitatea de a o înţelege. În România, tinerii şi persoanele adulte au fost implicate, mai degrabă, în acţiuni de ajutor imediat (a dona bani sau produse) şi mai puţin în acţiuni de consultare publică, au fost mai puţin expuşi la informaţii, privind modul complex în care funcţionează societatea; în lipsa acestor tipuri de informaţii, nu dispun de capacitatea de a asimila noi achiziţii care să le permită un raţionament care să corespundă altui nivel de acţiune, respectiv cel al politicilor publice (care presupune un proces mai complex de informaţii, un nivel mai înalt de raportare la societate etc.).

Treptat, sectorul asociativ a devenit o forţă, putând fi privit ca un alt tip de putere sau autoritate în relaţiile sociale (autoritate într-un stat), pe lângă cele deja consacrate: puterea executivă (guvernul şi preşedintele), puterea legislativă (parlamentul), puterea judecătorească (instanţele judecătoreşti), puterea presei (audiovizualul). Puterea sectorului neguvernamental rezidă în capacitatea acestuia de a crea presiune prin acţiunile civice pe care le poate organiza, prin abilitatea acestuia de a mobiliza *stakeholderii* (părţile interesate) şi prin capacitatea lor de a se reprezenta. Odată ce cetăţenii devin conştienţi de această forţă deţinută de organizaţia neguvernamentală, motivaţiile care vor determina asocieri ar putea creşte, trecând dincolo de necesitatea de a rezolva nevoi imediate, în aria teritorială apropiată, extinzându-se la nivelul întregii societăţi, pe care ar putea-o remodela. Cace *şi alţii* afirmă că, la nivel internaţional, organizaţiile neguvernamentale internaţionale au devenit atât de influente încât se constituie în a treia forţă în cadrul Naţiunilor Unite, fiind mobilizatoare şi generatoare de idei noi în problematici privind umanitatea şi bunăstarea (2011, pp. 15-16).

Conceptul de solidaritate, ca principiu al organizaţiilor neguvernamentale presupune o corelare cu motivaţiile generatoare de asociere în structuri juridice. Solidaritatea este înţeleasă ca „disponibilitate de a-i ajuta pe alţii sau de a sprijini grupul de apartenenţă, fără a aştepta o recompensă imediată" (Voicu şi alţii, 2020, p. 564), iar pentru participanţii la studiu, ajutorul este concretizat în acţiuni imediate faţă de persoane/grupuri aflate în nevoie, şi mai puţin gândită ca valoare de promovat prin acţiuni de *lobby*.

Ce facem în viitor?

În condiţiile diminuării rolului comunităţii tradiţionale, închise, în care toţi membrii acesteia se cunoşteau şi realizau diverse schimburi (funcţia solidarităţii se baza pe schimbul reciproc direct), şi a creşterii dimensiunii urbanului, caracterizat de individualizare, de înstrăinare între indivizi, de diversificarea instituţiilor şi externalizarea unor funcţii sociale (în sensul creării unor instituţii care să asigure protecţia indivizilor umani), cu un ritm trepidant de viaţă, dinamică urbană, zgomot şi slăbirea normelor morale, asocierea dintre persoane poate să fi o cale de a asigură satisfacerea nevoilor de apartenenţă, de solidaritate, dar şi de impunere a perspectivei democratice şi, implicit, de veghere asupra funcţionării democraţiei. O privire spre viitorul societăţii, din perspectiva asocierii dintre persoane cu scopul de a contribui într-un fel sau altul la viaţa societăţii, ne obligă să înţelegem cum stau lucrurile (cum sunt persoanele, ce gândesc, ce filosofie de viaţă au etc.) în prezent şi, în funcţie de aceasta, să „intuim" ceea ce ar putea urma.

Dar, dincolo de motivaţiile şi credinţele indivizilor, de disponibilitatea lor de a acţiona, demersul raţional ne impune luarea în considerare a funcţionării şi existenţei organizaţiilor (ca persoane juridice), în condiţiile disponibilităţii de resurse financiare. Într-un studiu al unei autorităţi centrale româneşti, s-a subliniat necesitatea de a eficientiza politica de susţinere bugetară pentru ONG–uri. În anul 2016, s-a realizat primul raport de evaluare a alocării resurselor bugetare în vederea eficientizării, concluzionându-se, printre altele, că

în relaţia stat–sector neguvernamental se recunoaşte utilitatea socială a organizaţiilor, necesitatea eficientizării granturilor guvernamentale prin „calibrarea" acestora la specificul sectorului ONG şi reconsiderarea viziunii administraţiei centrale privind valorizarea sectorului neguvernamental (Ministerul pentru Consultare Publică şi Dialog Civic, 2016).

Revenind la cercetarea derulată pentru a identifica motivaţiile privind înfiinţarea unui ONG şi pornind de la o serie de afirmaţii pe care le-au făcut participanţii la studiu, se pot contura câteva perspective viitoare ale sectorului neguvernamental. În primul rând, amintesc că mare parte a participanţilor a fost constituită din tineri care, fie se aflau în procesul de formare profesională superioară, fie finalizau acest proces, fapt care constituie un avantaj, întrucât formează categoria socială care se va lansa în viaţa profesională şi socială, cu planuri de acţiune; ei vor constitui viitoarea pătură socială care va contribui la guvernarea societăţii şi va asigura funcţionarea întregului mecanism social. În al doilea rând, constatăm că aceştia sunt conştienţi de existenţa unor problematici/probleme sociale şi cunosc, într-o anumită măsură, că prin intermediul unei organizaţii neguvernamentale ar putea face ceva, astfel încât fie să suplinească intervenţia statutului, fie să contribuie la acţiunea publică ce vizează bunăstarea socială.

Alte câteva elemente sunt de luat în seamă atunci când ne gândim la viitor, printre care şi faptul că, percepând sectorul neguvernamental în comparaţie cu cel guvernamental, participanţii la studiu au atras atenţia asupra unor condiţii care influenţează viitorul asocierii dintre oameni (a se urmări tabelul nr. 15):

Tabel nr. 15 – Condiţii care influenţează viitorul organizaţiilor neguvernamentale

Nr. crt.	*Condiţii care influenţează viitorul organizaţiilor neguvernamentale*	*Explicaţii ale respondenţilor*
(1)	Caracteristica ONG-urilor de a avea oameni care manifestă şi dezvoltă adevărate valori morale, motivându-se şi	*„Instituţiile statului sunt politizate. Mentalitatea oamenilor este puternic influenţată de mediul profesional. Astfel, într-un ONG, oamenii manifestă şi dezvoltă*

	susținându-se reciproc, dincolo de interese politice.	*adevărate valori morale, motivându-se și susținându-se unii pe alții. Din păcate, în majoritatea instituțiilor statului, se evidențiază un interes personal în defavoarea scopului instituțional"* (femeie, cu vârsta cuprinsă între 50 și 59 de ani, salariată, rezidentă în mediul urban, Regiunea Sud-Est).
(2)	Condiția de a gândi dincolo de interesul personal și de a contribui la construcția unei lumi mai bune.	*„Gândește mai presus decât propria persoana, lasă lumea un loc mai bun decât era înainte"* (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 ani de ani, studentă, rezidentă în mediul urban, Regiunea Nord-Vest).
(3)	Societatea are nevoie de inițiativă și implicare, iar viitorul se poate baza pe acțiunile acestor structuri.	*„Orice societate are nevoie de inițiativă și implicare cetățenească care să completeze sau să suplinească demersurile autorităților"* (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 60 și 69 de ani, student master, administrator al propriei afaceri, rezident în mediul urban, Regiunea București-Ilfov).
(4)	Există nevoie crescută ca inițiativa să se manifeste la mai multe persoane și să crească numărul celor care se implică.	*„Ar trebui să ne implicăm cât mai mulți în altfel de activități"* (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 și 29 de ani, student, rezident în mediul rural, Regiunea București-Ilfov).
(5)	Dorința de schimbare este o condiție pentru acțiuni viitoare.	*„Îmi doresc să se schimbe în bine această societate în care trăim, iar acest lucru se va întâmpla doar dacă ne implicăm în număr cât mai mare în astfel de organizații neguvernamentale."* (femeie, cu vârsta între 18 și 29 de ani, elevă la postliceală, rezidentă în mediul urban, Regiunea Sud-Muntenia).
(6)	Nevoia de informare.	„*Mai trebuie să mă informez cu privire la aceste aspecte*" (bărbat, cu vârsta cuprinsă între18 și 29 de ani, student, rezident în mediul rural, Regiunea Nord-Est).

(7)	Să existe încredere în sistemul neguvernamental.	*„Cred cu tărie în ONG şi sper că într-o bună zi aceste organizaţii să poată rezolva problemele din societatea de astăzi”* (femeie, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studentă, rezidentă în mediul rural, Regiunea Sud-Muntenia).
(8)	A fi generator de schimbare, a fi un exemplu de urmat.	*„Consider că în anii pe care îi avem de trăit, este necesar să fim un exemplu bun de urmat, încercând să lăsăm în urma noastră o muncă care să ajute alte persoane care nu au avut poate aceleaşi şanse ca noi”* (bărbat, cu vârsta cuprinsă între 18 şi 29 de ani, studii liceale, salariat, rezident în mediul urban, Regiunea Sud-Vest).
(9)	Sensul producerii schimbării.	*„Schimbarea trebuie să se producă, mai întâi, cu noi înşine, apoi putem face următorul pas, să schimbăm ceva în jurul nostru”* (femeie, cu vârsta între 50 și 59 de ani, salariată, rezidentă în mediul rural, Regiunea Nord-Est).
(10)	Să existe masă critică angrenată, prin asociere, în lupta împotriva inegalităţilor.	*„Sper să fie o masă critică de tineri implicaţi în societate care, fie prin forţa ONG-urilor, fie prin alte mijloace, vor redresa mai curând inegalităţile de toate felurile din Romania*” (femeie, cu vârsta cuprinsă între 30 și 39 de ani, doctorand, rezidentă în mediul urban, Regiunea Sud-Muntenia).

Sursa: tabel realizat pe baza răspunsurilor oferite de participanţii la cercetarea întreprinsă în perioada 01.06.2021 - 30.01.2023.

Aceste condiţii enumerate mai sus (fără a considera că sunt identificate toate), care vor contura direcţii viitoare privind acţiunea socială, ne determină să ne punem câteva întrebări: În ce direcţie se va dezvolta sectorul neguvernamental în viitor? Va creşte rolul lui în societate? Va avea el capacitatea de a stimula suficient sistemul de stat

sau va prelua în continuare rolul de ofertant de servicii de suport şi de soluţii la probleme? Am putea afirma că acest sector va constitui o alternativă pentru unele situaţii, cum ar fi aceea de a fi: (1) o cale pentru a exprima opinia şi a adopta o atitudine faţă de o măsură a guvernului; (2) un instrument de presiune pentru corectarea sau dirijarea politicilor publice; (3) instrumente ale intervenţiei sociale pentru a asigura protecţia şi sprijinul populaţiei; (4)mijloace pentru realizarea profesională, mai ales, pentru acele persoane care sunt ghidate de valori umaniste etc.

Prin creşterea numărului organizaţiilor neguvernamentale şi prin semnificaţia acordată rolului lor într-o societate tot mai dinamică, este posibilă conturarea, aşa cum afirmau Cace şi alţii, unei noi „clase de mişcări sociale" cu origini în „acţiunile colective ale cetăţenilor" (Cace şi alţii, 2011, pp. 29-30). Însă, un lucru este cert, viitorul organizaţiilor neguvernamentale este influenţat de modul în care este percepută capacitatea acestui sector de a asigura cetăţenilor atingerea idealurilor lor de viaţă.

În acelaşi timp, pornind de la criza existentă la nivelul societăţii româneşti, semnalată de C. Zamfir, şi de la nevoia unei strategii de ieşire din criză, se poate acţiona în acest, prin intermediul sectorului neguvernamental, pentru reducerea crizei sociale (caracterizată în prezent de „demoralizare cronică" a comunităţii). Cele patru puncte ale strategiei de ieşire din subdezvoltare, propuse de Zamfir, vizează: (1) conştiinţa colectivă a dezvoltării (diagnoza stării actuale, acţionarea colectivă); (2) schimbarea viziunii politice (promovarea mentalităţii centrată pe dezvoltare); (3) strategii de dezvoltare social-economică (cu accent pe competenţa internă a guvernării şi valorizarea ştiinţelor româneşti) şi (4) regândirea statului şi a funcţiilor sale de promovare a dezvoltării (Zamfir, 2023, p. 125), pot fi obiective strategice inclusiv pentru organizaţiile neguvernamentale. Acestea, unite în federaţii, au capacitatea de a contribui la o viziune unitară orientată spre dezvoltarea societăţii şi de modelare a mentalităţii cetăţenilor spre a asigura trecerea de la gândirea bazată pe „să facă statul ceva" (de tip paternalist şi de dependenţă faţă de o autoritate; de aşteptare a unui ajutor care rezolvă o problemă de moment) spre o gândire antreprenorială, în care iniţiativa să fie preponderent a reprezentanţilor societăţii (respectiv, a

structurilor private, profit sau nonprofit), să fie orientată spre dezvoltare, spre stimulare a resurselor pentru investiţie, cu efecte pe termen lung.

Din perspectiva abordărilor academice şi în sfera definirii sectorului neguvernamental sunt necesare delimitări privind concepte şi criterii de clasificare a organizaţii, căci, aşa cum arată Salamon *şi alţii* există diferenţe privind tipuri de organizaţii ce constituie sectorul nonprofit. Autorii menţionaţi afirmă că, în Statele Unite, organizaţiile care apără interesele membrilor săi (asociaţiile comerciale, profesionale şi sindicatele) nu sunt incluse în sectorul nonprofit, această tendinţă aparţinând mai degrabă mediului academic. Salamon *şi alţii* consideră că sectorul nonprofit corespunde mai degrabă organizaţiilor caritabile (2017, p. 16). O catalogare oficială a structurilor încadrabile în sectorul nonprofit, încă de la înfiinţarea lor, în organizaţii orientate spre valori ale democraţie (organizaţii civice), organizaţii profesionale (inclusiv cele sindicale), organizaţii orientate spre solidaritate socială (caritabile) etc., ar aduce, la nivel naţional, o disciplină în acest sector dar şi posibilitatea de a dezvolta literatura de specialitate şi de a promova, ulterior, în rândul publicului concepte corespunzătoare.

Bibliografia

Aioanei, A. D. (2019). *Moldova pe coordonatele economiei planificate: industrializare, urbanizare, inginerii sociale* (1944-1965). Cetatea de Scaun: Târgoviște. pp. 496-596

Andersen, Ş. (2017). Filantropia - mecanisme şi surse de finanţare privată. În Kivu, Mircea (coord.). *România 2017. Sectorul neguvernamental -Profil, tendințe, provocări.* FDSC, București. pp. 88-94. Disponibil: https://www.stiri.ong/assets/files/romania-2017.pdf

Andrei, L. (2016). Scurtă istorie a sectorului organizaţiilor neguvernamentale de mediu din România. În Nimu, A., Pîrvulescu, C., Todor, A. *Societate civilă, democraţie şi construcţie instituţională*. Polirom. pp. 220-230

Andrei, P. (1973). *Opere sociologice (I). Sociologia cunoașterii și a valorii.* Editura Academiei Republicii Socialiste România.

Anton, M. (2020). Şantierele tineretului: de la iluzia voluntarismului patriotic la munca forţată. În *Studii şi materiale de istorie contemporană*. Serie nouă, volumul 19/2020. Disponibil online: file:///C:/Users/40721/Downloads/Santierele_tineretului_de_la_iluzia_volu.pdf accesat 26.11.2023

Arun, G. (2021). ONG-urile, mod de întrebuinţare. În *Deutsche Welle* (DW), 20.08.2021. Disponibil online: https://www.dw.com/ro/ong-urile-mod-de-%C3%AEntrebuin%C8%9Bare/a-58930063

Arvanitidis, P. A. (2017). The Concept And Determinants Of Civic Engagement. În *Human Affairs* 27, 252–272, 2017 doi: 10.1515/humaff-2017-0022 P. 254-255. Disponibil: file:///C:/Users/40721/Downloads/10.1515_humaff-2017-0022.pdf

Babeu, A.-C. (2009). Aspecte ale activităţii filantropice în comunitatea ortodoxă bănăţeană (1881-1918). În *Banatica* nr. 19 (periodic editat de Muzeul Banatului Montan Reşiţa). Pp. 265-266.

Barna, C. (2017). Sectorul neguvernamental ca angajator. În Kivu, M. (coord.). *România 2017. Sectorul neguvernamental - Profil, tendințe, provocări-*. FDSC, București. pp. 39 – 42. Disponibil: https://www.stiri.ong/assets/files/romania-2017.pdf

Bălaşa, A. (2004). Contribuţia sectorului neguvernamental la realizarea unor obiective ale politicilor sociale şi la ameliorarea calităţii vieţii populaţiei. În *CALITATEA VIEŢII*, XV, nr. 1–2, pp. 123–136, Bucureşti, 2004. Disponibil: https://www.revistacalitateavietii.ro/oldrcv/2004/CV-1-2-04/10.pdf

Băltariu, I. (1937). Dela Uniunea Foştilor Voluntari Români. În *Aiudul. Cultural, economic, social şi politic independent*, anul I, nr. 5, 11 martie 1937, p. 2. Disponibil: https://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/136971/1/BCUCLUJ_FP_PIII1401_1937_001_0005.pdf

Băltescu, M. (1967). Contribuţii la istoricul "Reuniunii Femeilor Române" din Braşov. În *Revista Cumidava* a Muzeului de Istorie din Braşov, nr. 17 din 1967. p. 193. Disponibilă în Biblioteca Digitală a Publicaţiilor Culturale. file:///C:/Users/40721/Downloads/001-Revista-Cumidava-Muzeul-Istorie-Brasov-I-1967-17.pdf

Belu, I. (1937). De la Asociaţia profesorilor. În *Aiudul. Cultural, economic, social şi politic independent*. anul I, nr. 7, 25 martie 1937, p.3. https://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/136973/1/BCUCLUJ_FP_PIII1401_1937_001_0007.pdf

Binder-Aviles, H. (2012). *The NGO Handbook*. Bureau International Information Programs United States Departament of State

Boda, Gh. (2015). Youth Organisations In The „Golden Age. În *Annals of the „Constantin Brâncuşi" University of Târgu Jiu*, Letter and Social Science Series, Supplement 3/2015. Disponibil online: file:///C:/Users/40721/Downloads/18_Boda.pdf. Accesat în data 26.11.2023

Boudon, R. (2006). Acţiunea. în Boudon, R. (coord.), *Tratat de sociologie*, Bucureşti: Humanitas

Buburuzan, L. (2002). Tineret, asociere, viaţă civică . În „*Revista Română de Sociologie*", serie nouă, anul XIII, nr. 3–4, p. 211–225, Bucureşti, 2002. Disponibil: https://www.revistadesociologie.ro/pdf-uri/nr.3-4-2002/LEON%20%20BUBURUZAN%20Art2.pdf

Buzărnescu, Ş. (2003). Arhitecturi sociologice ale asistenţei sociale. În Neamţu, G. (coord.). *Tratat de asistenţă socială*. Polirom, Iaşi. pp. 57-110

Cace, S., Nicolăescu, V., Anton, A.-N. şi Rotaru, S. (2011). *Organizaţiile neguvernamentale şi economia socială. Manual de intervenţie*. Editura Expert: Bucureşti. p. 15-16. Disponibil: https://argus-proiect.ro/wp/wp-content/uploads/2019/09/Organizatiile-neguvernamentale-si-economia-sociala-.pdf

Candel, O.S. (2019). Contagiunea scopurilor. În Boncu, Ş. şi Holman, A. *Cum gândim în viaţa de zi cu zi*. Polirom, Iaşi. pp. 458-466.

Capcelea, V. (2019). *Filosofie socială* (curs universitar). ProUniversitaria Bucureşti. Disponibil online: https://dokumen.tips/download/link/valeriu-capcelea-filosofia-social-curs-universitar.html

Cioflâncă, A. (2006-2007). Repere pentru o istorie a uniunii tineretului comunist. În *Anuarul Institutului de Istorie „A. D. Xenopol"*, t. XLIII–XLIV, 2006–2007, pp. 527–548. Disponibil online: file:///C:/Users/40721/Downloads/Adrian_Cioflanca_Repere_pentru_o_istorie.pdf

Constantinescu, S. (2017). Social/Caritabil. În Kivu, Mircea (coord.). *România 2017. Sectorul neguvernamental - Profil, tendinţe, provocări*. FDSC, Bucureşti. p. 121-131. Disponibil: https://www.stiri.ong/assets/files/romania-2017.pdf

Gombert, T. et al. (2015). Manual de democraţie 6. Statul, societatea civilă şi democraţia. Publicat de Friedrich-Ebert-Stiftung. Disponibil: https://library.fes.de/pdf-files/bueros/bukarest/12415.pdf

Davison, J. (f.d.). A Simple Act of Charity? The Characteristics and Complexities of Charitable Giving in the United Kingdom. In *Insight Series*. (p. 2) The Jubilee Center for Character & Virtues, University of Birmingham. Available from: https://www.researchgate.net/publication/301888671_A_Simple_Act_of_Charity_The_Characteristics_and_Complexities_of_Charitable_Giving_in_the_United_Kingdom [accessed Dec 02 2023].

del Toro, N. S. (2023). Understanding Motivation and Interests in NGO Foundantion: Insights from Spain. In TuijinJishu/Journal of Propulsion Technology. Vol. 44, No.6. pp. 552-561. Disponibil: https://www.propulsiontechjournal.com/index.php/journal/article/view/3165/2183

Delautre, G. şi Abriata, B. D. (2018). *Corporate Social Responsibility: Exploring determinants and complementarities*. International Labour Office. Disponibil: https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---inst/documents/publication/wcms_654735.pdf

Doron, R. şi Parot, F. (2014). *Dicţionar de psihologie*. Bucureşti: Humanitas

Drăghici, E. (2020). *Problemele sociale prezentate în presa românească: 1989-1990 (contextul reconstrucţiei asistenţei sociale*) publicat în *Revista de Asistență Socială* anul XIX, nr. 1/2020, pp. 17-35

Drăghici, E. (2023). Comportamentul asociativ – un indicator al calității vieții. În *Revista Transilvania* nr. 2/2023. Pp. 81-96.

Dungaciu, D. şi Cristea, D. (2006). *Istoria drepturilor omului şi a societăţii civile (curs program postuniversitar*). MEN. p. 49. Disponibil online: https://hiphi.ubbcluj.ro/studii/Public/File/cursuri/suporturi_conversie/Drepturile-omului.pdf

Dumitraşcu, V. (2015). Social Activism: Theories And Methods. In *Revista Universitara de Sociologie*, 2015 no. 1**,** pp.84-94. Disponibil: http://sociologiecraiova.ro/revista/revista-universitara-de-sociologie-2015-no-1/

Elster, J. (2013). *Comportament social. Fundamentele explicaţiei în ştiinţele sociale*. Editura All

Florescu, D.-R. (2021). Presă şi pandemie în 2021. Oportunităţile aduse în media de criza medicală mondială. În *Media în era digitală. Oportunităţi şi inovaţii*. Presa Universitară Clujeană. p. 74. Disponibil: http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/3136.pdf

G.A. (1898). Academia română. În *Albina - revistă enciclopedică populară*, nr. 26 din 29 martie 1898. pp. 808-813. Din fondul Digiteca Arcanum. Accesată în data 01.12.2023

Gábor, G. (2021). Evoluţia mass-media către era digitală. În Abrudan, E. (editor). *Media în era digitală. Oportunităţi şi inovaţii*. Presa Universitară Clujeană. p.129. Disponibil: http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/3136.pdf

Geiger, N. and Brick, C. (2023). Core social motives explain responses to collective action issues. In *Social and Personality Psychology Compass*. Issue 3, March 2023. disponibil: https://compass.onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/spc3.12732

Hussein, A. (1994). Points of view Exploring the mind and spirit. În *World Health* • 47th Year, No. 2, Morch-Aprill994, p. 8. Disponibil: https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/326985/WH-1994-Mar-Apr-p8-eng.pdf?isAllowed=y&sequence=1

Ilie, A.G. şi Colibăşanu, O.A. (2007). România Europeană şi 'industria' sectorului non-profit. În *Jurnal economic*. Anul X, nr. 26. p. 237. Disponibil online: http://www.rejournal.eu/sites/rejournal.versatech.ro/files/articole/2014-04-17/2229/je26iliecolibaseanu.pdf

Johnson, A.G. (2007). *Dicţionarul Blackwell de sociologie*. Bucureşti: Humanitas
Kivu, Mircea (coord.). (2017). *România 2017. Sectorul neguvernamental - Profil, tendinţe, provocări*. FDSC, Bucureşti. Disponibil: https://www.stiri.ong/assets/files/romania-2017.pdf
Limona, R. (2009). *Populaţia Dobrogei în perioada interbelică*. Semănătorul (editură online). Disponibil: http://www.samanatorul.ro/editura/2009/Razvan_Limona-Populatia_Dobrogei.pdf
Lupu, C. (2020). *Starea mass-media în România, 2020 (raport*). Centrul pentru Jurnalism Independent. Disponibil: https://cji.ro/wp-content/uploads/2020/04/STUDIU-PRESA-2020_roBT-rev-01.pdf
Madgearu, V. (1999). *Agrarianism, capitalism, imperialism*. *Contribuţii la studiul evoluţiei sociale româneşti*. Dacia: Bucureşti
Marshall, G. şi Scott, J. (2014). *Dicţionar de sociologie*. Editura ALL, Bucureşti
Mănoiu, F. şi Epureanu, V. (1997). *Asistenţa socială în România*, ALL, Bucureşti.
Mezei, S. (1993), Fenomen social. În Zamfir, C. şi Vlăsceanu, L, *Dicţionar de sociologie*, Babel, Bucureşti
Mihai, N.L. (f.d.). *Organizaţia Pionierilor – Consiliul Judeţean Călăraşi 1968 – 1989*, CNSAS. Disponibil online: https://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/calarasi/Organizatia-Pionierilor-Consiliul-Judetean-Calarasi_1968-1989.pdf. Accesat în data: 26.11.2023
Miroiu, A. (2007). *Fundamentele politicii. Vol II – Raţionalitate şi acţiune colectivă*. Polirom: Iaşi-Bucureşti
Moscovici, S. (1995). Fenomenul reprezentărilor sociale. În Neculau, A. (coord.). *Psihologia câmpului social: reprezentările sociale*. Societatea Ştiinţă & Tehnică. Bucureşti
N. (1937). Serata dansantă organizată de Societatea „Principele Mircea" filiala Aiud. În *Aiudul*, anul I, nr. 5 din 11 martie 1937. p. 3,. Disponibil online: https://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/136971/1/BCUCLUJ_FP_PIII1401_1937_001_0005.pdf
N.A. (2023). Visează, Acţionează şi Punctează! Povestea scurtă a unui ONG foarte activ prin Munţii Măcinului. În *Zig-Zg – cotidian online de Tulcea*. Disponibil: https://www.ziarulzigzag.ro/prim-plan/viseaza-actioneaza-si-puncteaza-povestea-scurta-a-unui-ong-foarte-activ-prin-muntii-macinului/. Accesat la 10.12.2023
Neagu, A.M. (2017). Dimensiunea ortodoxă a Societăţii Ortodoxe Naţionale a Femeilor Române. În *Revista de cultură şi lingvistică românească*. Nr. 11/2017. Disponibil online: https://limbaromana.org/revista/dimensiunea-ortodoxa-a-societatii-ortodoxe-nationale-a-femeilor-romane/
Necşulescu, A-H. (2011). Geneza apariţiei ONG-urilor din România. *Studia Politica: Romanian Political Science Review,* 11(3), 525-556. https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-448658
Nietzsche, F. (2015). *Dincolo de bine şi de rău. Prolog la o filozofie a viitorului*. Humanistas.
Nimu, A., Pîrvulescu, C., Todor, A.(2016). *Societate civilă, democraţie şi construcţie instituţională*. Polirom.
Nimu, A. (2016). Organizaţiile pentru drepturile femeilor: abordări contextuale,

experienţe personale (capitol). În Nimu, A., Pîrvulescu, C., Todor, A. *Societatea civilă, democraţie şi construcţie instituţională*. Polirom. pp. 104-121.
Nimu, A. (2016). Societate civilă în România: între temporalitate şi dezvoltare. În Nimu, A., Pîrvulescu, C., şi Todor, A. (coord), *Societate civilă, democraţie şi construcţie instituţională*. Polirom: Iaşi, pp. 37-54
Niţu, A. (f.d.) *Inventar Nr. 3249 Uniunea Femeilor Democrate din România*. Arhivele Naţionale. Disponibil online: https://arhivelenationale.ro/site/download/arhive_judetene/arges/Uniunea-Femeilor-Democrate-din-Romania-UFDR-Arges.-1948-1982.-Inv.-3249.pdf. Accesat 26.11.2023
Obrad, C., Petcu, D., Gherheş, V. şi Suciu, S. (2011). Responsabilitatea socială a companiilor din România între percepţii şi realitate. În *Amfiteatru Economic*, Vol. XIII, nr. 29 Februarie 2011. Disponibil: https://www.amfiteatrueconomic.ro/temp/Articol_1014.pdf
Lupu, C. (2020). *Starea mass-media în România, 2020 (raport*). Centrul pentru Jurnalism Independent. p. 1. Disponibil: https://cji.ro/wp-content/uploads/2020/04/STUDIU-PRESA-2020_roBT-rev-01.pdf
Pîrvulescu, C. (2016). Un concept cu geometrie variabilă. În Nimu, A., Pîrvulescu, C., şi Todor, A. (coord), *Societate civilă, democraţie şi construcţie instituţională*. Polirom: Iaşi, pp.15-35
Popa, C. (2017). *Noţiuni de psihologia educaţiei şi management al clasei de elevi*. UNACT Press, p. 48. Disponibil: https://unatc.ro/cercetare/pedagogie/pdf/CameliaPopa-Notiuni_de_Psihologia_Educatiei.pdf).
Popescu_Neveanu, P. (1978). Dicţionar de psihologie. Bucureşti, Albatros.
Rumleanschi, P. (2006). *Societatea postmodernă. Problemele filosofice şi metodologice actuale*. Academia de Studii Economice a Moldovei. Editura ASEM.
Rusu, H. (2020). Solidaritatea socială în Romania contemporană: absenţă, declin sau nici una dintre ele?. În Voicu, B., Rusu, H. şi Tufiş, C.D. (editori). *Atlasul valorilor sociale România la 100 de ani*. Presa Universitară Clujeană.
Saint-Arnaud, Y. (2001). Dezvoltarea grupului. În Visscher, P. De şi Neculau, A. (coord). *Dinamica grupurilor. Texte de bază*. Polirom: Iaşi, Bucureşti
Salamon, L. M., Sokolowsky, S. W. and Haddock, M. A. (2017). *Explaining Civil Society Development: A Social Origins Approach*. Johns Hopkins University Press, Baltimore. Pp. 19-20
Sandu, A. (2020). Istoricul asistenţei sociale. În Sandu, A., Unguru, E., Frunză, A. *Asistenţa socială bazată pe evidenţe*. Tritonic. pp.55-83.
Sava, D.-C. (2020). *Economia creativă. Motor de creştere şi dezvoltare economică a României*. Presa Universitară Clujeană. p. 60; 83. Disponibil: http://www.editura.ubbcluj.ro/bd/ebooks/pdf/2652.pdf
Săveanu, T. şi Chioncel, N. (2010). Explorarea atitudinii civice a adolescenţilor orădeni. Egalitate de şanse şi discriminare. În Bălţătescu, S., Chipea ; F., Cioară, I., Hatos, A., Săveanu, S. (coord.). *Educaţie şi schimbare socială: perspective sociologice şi comunicaţionale*. Editura Universităţii din Oradea. p. 71. Disponibil: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2609408
Seche, L., Seche, M., Preda, I. (1993). Dicţionar de sinonime. Editura Enciclopedică,

Bucureşti
Simu, R. (1911). Tovărăşiile sau însoţirile. În *Calendarul Asociaţiunii*: 155 – 163. Disponibil la: https://documente.bcucluj.ro/web/bibdigit/periodice/calendarulasociatiunii/BCUCLUJ_FP_C452_1912.pdf
Tănăsescu, F. (2007). *Istorie socială* (ediţia a V-a). Editura Fundaţiei România de mâine, Bucureşti
Tăslăuanu, O.C. (1911). Asociaţiunea. În *Calendarul Asociaţiunii*. pp. 180 – 193. Disponibil la: https://documente.bcucluj.ro/web/bibdigit/periodice/calendarulasociatiunii/BCUCLUJ_FP_C452_1912.pdf
Trufaşu, V. (2022). ONG-uri pentru persoane cu handicap, paravan pentru a obţine ilegal bani de la firme şi persoane fizice. În *Adevărul.ro*/ 07.09.2022. Disponibil la: https://adevarul.ro/stiri-locale/bacau/ong-uri-pentru-persoane-cu-handicap-paravan-2203398.html
Vaş, E., Ciorba, M., Lazăr, D. şi Lazăr M (2019). *Carta Albă privind Implicarea Civică a Tinerilor. Secţiunea Comportament civic*. Disponibil: Fundaţia Student Plus & Partenerii. Disponibil: https://www.younginitiative.org/wp-content/uploads/2019/09/Carta_Alba_privind_Implicarea_Civica_a_Tinerilor_Erasmus_KA3.pdf şi https://dialog.studentplus.ro/wp-content/uploads/2018/09/Anexa_1_Rezultate_Orientare_ideologica_KA3_grafice_21092018.pdf).
Velicu, Anca (2022). *Implicare civică a tinerilor văzută prin ochii lor*. Bucureşti: Mediawise Society. Disponibil lahttps://mediawise.ro/raport-implicarea-civica-a-tinerilor-vazuta-prin-ochii-lor/
Viman, Ioan (2007). *Învăţământul secundar din părţile sătmărene în perioada interbelică*. Satu-Mare: Editura Muzeului Sătmărean: 1919-1940:471. Disponibil online: file:///C:/Users/40721/Downloads/Viman_invatamantul-secundar-partile-satmarene-interbelic_2007.pdf
Vlăsceanu, L. (2007). *Sociologie şi modernitate*. Polirom: Iaşi, Bucureşti. p. 123
Vlăsceanu, M. (1996). *Sectorul nonprofit. Contexte, organizare, conducere*. Editura Paideia, Bucureşti
Voicu; B. (2020). Capacitatea de a coopera. Asociaţionismul în România, azi şi acum 30 de ani. (pp. 54-60) În Voicu, B., Rusu, H. şi Tufiş, C.D. (editori). *Atlasul valorilor sociale România la 100 de ani*. Presa Universitară Clujeană
Voicu, B., Andersen, Şt., Ţălnar-Naghi, D. (2021). *Sectorul non-profit românesc: date existente, infrastructura de colectare, utilizarea datelor şi posibile soluţii de eficientizare*. Disponibil: https://rafonline.org/wp-content/uploads/2023/01/Raport-infrastructuradate-sector-ONG_FDSC-2021-compressed.pdf
Voicu, B., Rusu, H. şi Tufiş, C.D. (editori), (2020). *Atlasul valorilor sociale România la 100 de ani*. Presa Universitară Clujeană, p. 564. https://www.academia.edu/49571006/Atlasul_valorilor_sociale_Rom%C3%A2nia_la_100_de_ani
Zamfir, Cătălin (1993). Organizaţia. În Zamfir, C. şi Vlăsceanu, L. *Dicţionar de sociologei*. Bucureşti: Babel.
Zamfir, C. şi Vlăsceanu, L. (1993). *Dicţionar de sociologie*. Babel, Bucureşti
Zamfir, C. (2023). *România în criză*. Editura Academiei Române: Bucureşti.

Zbuchea, A. şi Pâzaru, F. (2006). Marketingul marilor cauze în Zbuchea, A. (coord.). *Comunicare eficientă pentru organizaţii şi instituţii non-profit*. Bucureşti: SNSPA , pp. 105-119. Disponibil: (coord.file:///C:/Users/40721/Downloads/Comunicare_eficienta_pentru_organizaii.pdf

F.a. (1898). O societate ţărănească. În *Albina - revistă enciclopedică populară*, nr. 46 din 16 august 1989. p. 1462. Accesată din fondul Digiteca Arcanum în data de 01.12.2023

F.a. (1990). Organizaţiile de femei la ora startului în democraţie. În *Femeia*, iulie 1990, anul XLIII, nr. 7 (serie nouă). p. 4.

Dare de seamă— pentru adunarea generală a Filialei Cruce Roşii din Aiud, întocmită conform Art. 29 din Regul. Filialelor (1937). În *Aiudul*, anul I, nr. 5 din 11 martie 1937.p. 2-3,. Disponibil online: https://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/136971/1/BCUCLUJ_FP_PIII1401_1937_001_0005.pdf

A.R.T. Fusion. (f.d.). *Istoric*. Disponibil online: https://artfusion.ro/istoric/. Accesat la 10.12.2023

Asociatia Young Initiative (f.d). *De ce sunt importante ONG-urile? Scurt ghid pe înţelesul tuturor*. Disponibil online: https://express.adobe.com/page/hh3zfTf51y79s/. Accesat pe 28.12.2023

Comisia Prezidenţială pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România (2006). *Raport final*. Bucureşti. Disponibil online: https://www.wilsoncenter.org/sites/default/files/media/documents/article/RAPORT%20FINAL_%20CADCR.pdf . Accesat 26.11.2023

Autor colectiv

GeeksForDemocracy (2023). *BAROC BAROMETRUL CIVIC DIN ROMÂNIA. Un Studiu Geeks for Democracy dezvoltat cu Cult Research în perioada mai – iunie 2023*. Disponibil: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2023-07-20-26410509-0-geeks-for-democracy-cult-research-barometrulcivicromania-baroc-20iul2023.pdf

GRADO (2013). *Relatia dintre stat si organizatii neguvernamentale – o practica previzibila?*. Disponibil la: https://grado.org.ro/relatia-dintre-stat-si-organizatii-neguvernamentale-o-practica-previzibila/

FDSC (2017). *România 2017 Sectorul neguvernamental. Profil, tendinţe, provocări*. Bucureşti. Disponibil online: https://www.stiri.ong/assets/files/romania-2017.pdf

Federaţia Organizaţiilor Neguvernamentale pentru Servicii Sociale (f.d.*). Studiu privind capacitatea ONG-urilor din România în furnizarea serviciilor sociale versus disponibilitatea de contractare a autorităţilor locale şi judeţene. Raport de cercetare*. Disponibil online: https://fonss.ro/wp-content/uploads/2019/12/Raport-de-cercetare_Studiu-privind-capacitatea-ONG-urilor-din-Rom%C3%A2nia-%C3%AEn-furnizarea-serviciilor-sociale-versus-disponibilitatea-de-contractare-a-autorit%C4%83%C8%9Bilor-locale-%C8%99i-jude%C8%9Bene.pdf

Ministerul pentru Consultare Publică şi Dialog Civic (MCPDC) (2016). *Finanţarea organizaţiilor neguvernamentale de către statul român*. Bucureşti. Disponibil: http://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2021/03/5-Raport-privind-finantarea-ONG-de-catre-statul-roman.pdf

*** *Regulamentul Organizației Șoimii Patriei* (1977). Disponibil online: http://www.cnsas.ro/documente/istoria_comunism/documente_programatice/1977%20Regulament%20Soimii%20patriei.pdf
**** *Statutul Unităților și detașamentelor de pionieri din Republica Socialistă România* (1967). Editura Politică București. Disponibil online: http://www.cnsas.ro/documente/istoria_comunism/documente_programatice/1967%20Statut%20pionieri.pdf . accesat : 26.11.2023

Periodice
Aiudul. Cultural, economic, social și politic independent, anul I, nr. 7, 25 martie 1937. Disponibil: ttps://dspace.bcucluj.ro/bitstream/123456789/136973/1/BCUCLUJ_FP_PIII1401_1937_001_0007.pdf
Aiudul. Cultural, economic, social și politic independent, anul I, nr. 5, 11 martie 1937

Legislație
Codul civil din 26 noiembrie 1864 publicat în *Monitorul oficial* nr. 271 din 4 decembrie 1864, continuare în Monitorul Oficial nr. 7, 8, 9, 11 şi 13 din 1865. Disponibil: https://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocumentAfis/1
Constituția României din 1965, republicat în *Buletin Oficial* nr. 65/29 oct. 1986
Lege nr.21 din 6 februarie 1924 pentru persoanele juridice (Asociaţii şi Fundaţii), publicat în *Monitorul Oficial* nr. 27/6 feb. 1924
Legea asistenţei sociale nr. 292/2011, *Monitorul Oficial*, Partea I nr. 905 din 20 decembrie 2011, cu modificări şi completări ulterioare
Ordonanţă nr. 26 din 30 ianuarie 2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii, publicat în *Monitorul Oficial* nr. 39 din 31 ianuarie 2000

Dicționare
Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan" (1996). *DEX. Dicționarul explicativ al limbii române*. Ediția a II-a. Univers Enciclopedic. București

Site-uri
ANAF – DGRFP Braşov. *Reglementări fiscale privind persoanele juridice fără scop patrimonial constituite în baza Ordonanţei Guvernului nr. 26/2000 cu privire la asociaţii şi fundaţii.* Disponibil: https://static.anaf.ro/static/10/Brasov/Brasov/asociatii_fundatii.pdf
Crucea Roșie (site oficial).(2016). Istoria Crucii Roșii Romane 1989 – Prezent. Disponibil: https://crucearosie.ro/cine-suntem/istoria-crucii-rosii-romane/istoria-crucii-rosii-romane-1989-prezent/
Crucea Roșie (site oficial). (2017). *Istoria crucii Roșii Române 1946-1989.* Disponibil: https://crucearosie.ro/cine-suntem/istoria-crucii-rosii-romane/istoria-crucii-rosii-romane-1946-1989/. Accesat pe 26.11.2023
Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene anunța în anul 2022 angajarea unei persoane cu experiență în scrierea de proiecte pe postul de expert accesare fonduri structurale și de coeziune europene . Disponibil: https://mfe.gov.ro/wp-content/uploads/2022/11/b534632b3dadf16a034731983cdd3c58.pdf
Registrului Național ONG, https://www.just.ro/registrul-national-ong/, accesat în

data 23.11.2023, ora 15.30
INS – Institutul Național de Statistică. TempoOnline,
http://statistici.insse.ro:8077/tempo-online/#/pages/tables/insse-table

Video
Drăghici, E. (2021). “Motivations for Setting up a Non-Governmental Organisation in Romania. WLC2021 World LUMEN Congress | May 26 - 30, în înregistrarea video”. disponibil:
https://www.youtube.com/watch?v=tDmCj8biaTU&t=662s.